

A formal oil painting of a man with a full white beard and mustache, wearing a dark blue military-style uniform with gold embroidery on the collar and cuffs. He is seated in a chair, looking slightly to the right. The background is a plain, light-colored wall.

Conf. univ. Dr. Gagyi Tiberiu

**BISERICILE ORTODOXE ROMÂNEȘTI DIN
UNGARIA
PREZENT ȘI PERSPECTIVE**

**THE ROMANIAN ORTHODOX CHURCHES IN
HUNGARY
PRESENT AND PERSPECTIVES**

**LES ÉGLISES ORTHODOXES ROUMAINES DE
HONGRIE
PRÉSENT ET PERSPECTIVES**

**Casa de editură
EXCLUSIV**

Conf. univ. Dr. GAGYI TIBERIU

**BISERICILE ORTODOXE ROMÂNEȘTI
DIN UNGARIA**

PREZENT ȘI PERSPECTIVE

CASA DE EDITURĂ EXCLUSIV

2009

*„Întorcându-vă de la mormântul meu,
veți cunoaște pe cine ați pierdut”*

Andrei Șaguna

(n. 20 ianuarie 1809, Miskolc, Ungaria - d. 28 iunie 1873, Sibiu, România)

*„Căci ce-i folosește omului
să câștige lumea întreagă, dacă-și
pierde sufletul?”*

Marcu 8:36

ANDREI ȘAGUNA

Mitropolit ortodox al Transilvaniei de origine aromână.

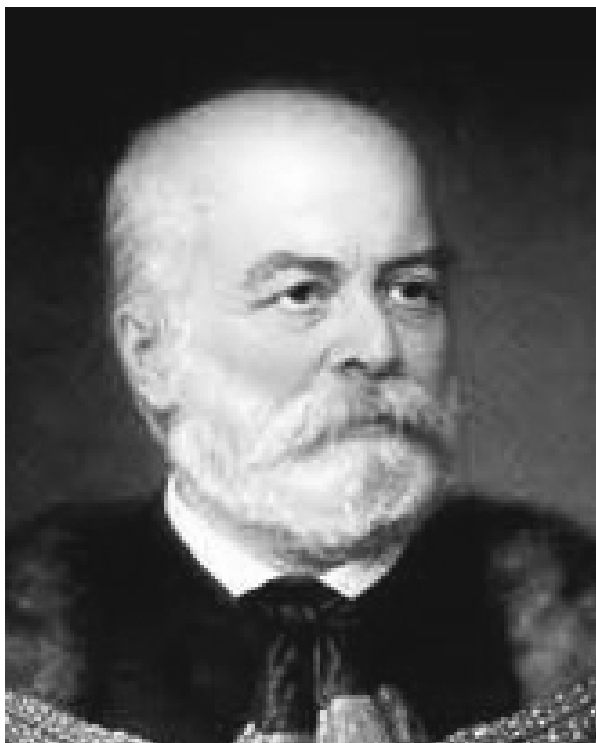
*Militant pentru drepturile ortodocșilor
și ale românilor din Transilvania.*

Fondator al Gimnaziului Românesc din Brașov (1851).

Membru de onoare al Academiei Române.

Mulțumesc
pentru contribuția și sprijinul adus realizării
acestei cărți Episcopului Siluan al Bisericii
Ortodoxe Române din Ungaria,
preoților ortodocși Pr. Mark Tivadar - deservent
al parohiilor ortodoxe din
Békéscsaba și Csorvás,
Prof. Dr. Pr. Ioan Octavian Rudeanu - cel care
s-a îngrijit un timp îndelungat atât de parohia
din Gyula cât și de alte parohii ortodoxe
românești din Ungaria și nu în ultimul rând
Pr. Ioan Olteanu din Méhkerék.

Autorul

*Emanoil Gojdu
(n. 1802 la Oradea – d. 1870 la Budapesta).
Avocat de succes și patriot ardelean
de origine aromână.*

*Întemeietorul unei uriașe averi, prin Testamentul întocmit
la Budapesta, la 4 noiembrie 1869, și-a lăsat averea numai
„acelei părți a națiunii române din Ungaria și Transilvania
care se ține de religia răsăriteană ortodoxă”.*

PREFAȚĂ

Iată o carte deosebită prin subiectul prezentat și modul de abordare: Bisericile Ortodoxe Românești din Ungaria - care sunt analizate în cadrul realității prezente, dar și a perspectivei și a viitorului acestora.

Spațiul geografic și istoric al zonei Panoniei are un trecut aparte, în ultimele secole ale mileniului I î.d. Hr., Panonia era locuită de traci și celți. Ramura nordică a tracilor - daco-getii ocupau un spațiu întins, între gurile Bugului și nordul Mării Negre, până în Moravia. În sec. I î.d. Hr. statul regelui Burebista stăpânea și aceste teritorii, după ce, în urma unor războaie îi alungase pe celți (gali). Cucerirea romană, urmată de procesul de romanizare, a dus la formarea unor noi popoare, vorbitoare de limbă latină.

A venit apoi epoca migrațiunii popoarelor, unele dintre ele s-au stabilit în Ungaria de azi, istoricii amintind că alături de migratori viețuiau băștinași romani sau vlahi și din sec. VII - slavi. Vlahii sau românii erau deja creștini, practicând tradițiile și cultul Bisericii de la Constantinopol.

În secolele IX și X stabilirea ungarilor în Câmpia Panoniei, înfrângerea suferită de aceștia de la germani în 955 pe râul Lech, va produce schimbări în raporturile demografice noi, în zonă. Influențați de băștinașii româno-slavi, ungurii vor deveni sedentari, o parte din maghiari se vor creștina, urmând ca sub regele Ștefan I să aibă loc, oficial, creștinarea acestora, în masă. În anul 1054 se produce în cadrul creștinismului marea schismă, în noile condiții, ungurii au adoptat catolicismul având și misiunea de a catoliciza populațiile româno-slave ortodoxe. Aceștia, căutând să-și păstreze identitatea etnică, se opun catolicizării. O dovedesc istoricii vremii care amintesc voievozii români Menumorut, Gelu, Glad apoi Ahtum și Gyula, ce se opun atât cuceririi romane cât și catolicismului. Sunt documentate zeci de mănăstiri „grecești”, adică ortodoxe, în spațiul ocupat de către unguri. Recomandările papale vizau ocuparea acestora cu călugări catolici.

În decursul timpului, populația română ortodoxă a fost în mare parte catolicizată și maghiarizată. Și totuși, în multe zone din Ungaria, românii și ortodoxia s-au menținut până în zilele noastre.

O prezentare actuală a situației Bisericii Ortodoxe Române din Ungaria și respectiv a românilor din Ungaria o găsim în cartea domnului Conf. univ. Dr. Gagyı Tiberiu ce poartă titlul „*Bisericile Ortodoxe Românești din Ungaria. Prezent și perspective.*”

Succint și bine documentat, autorul, într-o prezentare introductivă, ne familiarizează cu evoluția istorică a populației române și a Bisericii Ortodoxe Române din Ungaria. Conținutul studiului domnului Conf. univ. Dr. Gagyı Tiberiu prezintă situația actuală a celor trei protopopiate ortodoxe române din Ungaria, a bisericilor ortodoxe din satele locuite de români, respectiv protopopiile Micherechi, Jula, Chitighaz. Spre finalul cărții se referă și la capela ortodoxă română din capitala Ungariei, Budapesta, unde, la sfârșitul primului război mondial viețuiau peste o jumătate de milion de români ortodocși.

Paralel sunt prezentate diferite aspecte ale vieții școlare și culturale românești, personalitățile de seamă ale românilor din Ungaria. Lucrarea dispune de un bogat material ilustrativ și în partea finală „Semnale de alarmă” găsim documente edificatoare privind românii și ortodoxia românească din Ungaria.

Volumul prezentat este important prin ineditul său dar și prin îndemnul la meditație provocat de motto-ul citat din evanghelistul Marcu „Căci ce-i folosește omului să câștige lumea întreagă, dacă-și pierde sufletul?”.

Românii din Ungaria, păstrându-și credința, și-au păstrat identitatea națională. Un îndemn pentru românii de pretutindeni și pentru timpuri prezente și viitoare!

Pr. Dr. Ioan Octavian Rudeanu

INTRODUCERE

Pe teritoriul Republicii Ungare trăiau, potrivit ultimului recensământ oficial, realizat în anul 2001, 8.482 de locuitori care și-au declarat ca limbă maternă româna și 7.995 de cetățeni de naționalitate română.

Referitor la aceste cifre, au existat întotdeauna diferențe semnificative între numărul estimat și cel înregistrat la recensământ, atât o serie de organizații care reprezintă minoritatea românească din țara vecină cât și deservenții bisericilor ortodoxe românești apreciind că astăzi numărul acestora se ridică la aproximativ 25.000 de români.

La recensământul din anul 2001, pentru prima dată după 52 de ani, populația Ungariei a avut posibilitatea să-și declare și apartenența religioasă; ultimul recensământ când s-au adunat date privind numărul membrilor diferitelor culte din Ungaria a fost realizat în 1949, însă rezultatele acestuia nu mai prezintă astăzi nicio relevanță, cu atât mai mult cu cât ortodocșii au fost consemnați fără a se face vreo diferențiere între cei români și cei sârbi.

Așadar, în anul 2001, în Ungaria exista oficial un număr de 5.598 de români de religie ortodoxă.

Datorită fenomenului de asimilare etnică, ponderea cetățenilor care și-au declarat ca limbă maternă româna a scăzut continuu, fapt confirmat de statisticile oficiale, astfel că din 26.975 înregistrați în anul 1900, în 2001 mai erau 7.995:

Anul 1900	Anul 1910	Anul 1930	Anul 1949	Anul 1960	Anul 1970	Anul 1980	Anul 1990
26.975	28.491	16.221	14.713	15.787	12.624	10.141	8.730

Sursa: Oficiul Central de Statistică al Ungariei - adresa: www.ksh.hu

Cauzele care au produs și continuă să favorizeze asimilarea etnică a românilor din Ungaria sunt multiple, însă numitorul comun al acestora îl reprezintă lipsa unor legături reale, trainice, cu valorile naționale.

Este de menționat aici faptul că unul dintre pilonii de bază în păstrarea și perpetuarea identității unei minorități și asigurarea continuității sentimentului de apartenență spirituală și culturală este biserica. Tocmai din acest considerent, acordarea sprijinului pentru asigurarea funcționării bisericilor românești este vital, în special în localități din Ungaria unde lăcașele de cult sunt pe cale de a fi închise ori desființate datorită stării înaintate de degradare în care se află, concomitent cu lipsa oricăror posibilități financiare de reabilitare, cum este cazul bisericilor ori capelelor ortodoxe din **Jaca, Bichiș, Ciorvaș, Darvaș, Peterd ori Cenadul Unguresc.**

* * *

Ortodocșii au fost atestați documentar ca fiind prezenți pe teritoriul ungar încă din secolele X-XI și, cu toate că elementul românesc a fost confirmat începând cu secolul al VIII-lea, o stabilire masivă a acestora a avut loc la începutul celui de-al XV-lea veac.

Românii de aici, ortodocși la origine, au trecut în timp la religia greco-catolică, limba liturghiei devenind treptat cea maghiară, astfel că la sfârșitul secolului al XIX-lea se mai înregistra o pondere foarte mică a vorbitorilor de limbă română.

Vicariatul Ortodox Român din Ungaria a obținut dreptul de a funcționa ca unitate autonomă, cu propria organizare administrativă abia după „*Statutul organic șagunian din 1868*”, în structura lui aflându-se 19 comunități bisericești și, potrivit aprecierilor conducerii acestuia, aproximativ 20.000 de credincioși.

Următorul pas semnificativ către actuala structură și organizare a bisericilor ortodoxe din țara vecină a fost făcut la data de la 27 martie 1946, moment la care Congresul Național Bisericesc al Bisericii Ortodoxe Române a aprobat propunerea mitropolitului Ardealului, Nicolae Bălan, episcopului Aradului, Andrei Magieru și episcopului Oradiei Mari, Nicolae Popoviciu, privind înființarea Eparhiei Ortodoxe Române din Ungaria, care înglobează toate comunitățile bisericești ortodoxe române din această țară, cu sediul în orașul Jula.

În anul 1997, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a ridicat Vicariatul la rang de Episcopie, iar la 30 ianuarie 1999 a fost ales, hirotonit și instalat cel dintâi episcop român din Ungaria, în persoana P.S. Sofronie Drincec.

La data de 21 iunie 2007, Sfântul Sinod al Patriarhiei Ortodoxe Române a validat votul Adunării Eparhiale din Jula, iar la 08 iulie 2007 Î.P.C.

Arhimandrit Siluan a fost întronizat ca episcop de Jula, sub titulatura P. S. Siluan Julianul.

Bisericile ortodoxe românești din Ungaria sunt dependente, din punct de vedere canonic, de Patriarhia Română, au propria organizare administrativă și sunt recunoscute de statul ungar.

Episcopia Ortodoxă din Republica Ungară are 19 biserici și capele, în următoarele localități: Aletea (Elek - județul Békés), Apateu (Körösszegapáti - județul Hajdu-Bihar), Bătania (Battonya - județul Békés), Bichis (Békés - județul Békés), Bichișciaba (Békéscsaba-județul Békés), Budapesta (Budapest), Cenadul Unguresc (Magyarcsanak - județul Békés), Chitighaz (Kétegyháza - județul Békés), Ciorvas (Csorvás - județul Békés), Crîstor (Sarkadkeresztúr - județul Békés), Darvaș (Darvas - județul Hajdu-Bihar), Jula I (Gyula, Miklósváros - județul Békés), Jula II (Gyula, Krisztinaváros - județul Békés), Jaca (Zsáka - județul Hajdu-Bihar), Micherechi (Méhkerék - județul Békés), Peterd (Mezőpeterd - județul Hajdu-Bihar), Otlaca Pustă (Pusztatottlaka - județul Békés), Săcal (Körösszakál - județul Hajdu-Bihar) și Vecherd (Vekerd - județul Hajdu-Bihar).

Aceste parohii sunt organizate în trei protopopiate: Protopopiatul Chitighaz, Protopopiatul Jula și Protopopiatul Micherechi, care au centrul protopopesec în localitățile cu același nume.

Istoria Bisericii Ortodoxe Române din Ungaria a fost zbuciumată, fiind pusă în primejdie chiar existența ei după anul 1920 când, în urma dispoziției șefului statului, Horthy Miklós, printr-un decret guvernamental, a fost înființată Biserica Ortodoxă Maghiară, care și-a subordonat toate parohiile comunităților de religie ortodoxă, respectiv cele ale românilor, sârbilor, grecilor și bulgarilor.

Această situație a durat până la sfârșitul celui de-al doilea război mondial, când românii s-au desprins de Biserica Ortodoxă Maghiară, au constituit Eparhia Ortodoxă Română din Ungaria și au intrat sub jurisdicția canonică a Patriarhiei Române.

În lucrarea de față este prezentată o scurtă istorie a formării primelor comunități ortodoxe pe teritoriul ungar și strădaniile membrilor acestora în direcția ridicării unor lăcașe de rugăciune, transformate ulterior în biserici, urmând apoi organizarea parohiilor într-un Vicariat, devenit azi Episcopie.

Sunt remarcabile eforturile depuse de-a lungul vremii de români în numele unui vis, reușind doar prin forța credinței lor să ridice primele biserici ortodoxe românești, locuri de închinăciune și preamărire a Celui care le-a călăuzit și netezit drumul către reușită.

Sunt demne de menționat aici împrejurările în care a fost construită prima biserică ortodoxă românească din localitatea ungară Békéscsaba (Bichișciaba), un vis mareț al credincioșilor pentru care și-au dedicat 17 ani

din viața pământească preotul Nicolae Oșorhan și episcopul Ștefan Ficiovici, primind în schimb o viață veșnică în lumea de apoi.

Cei doi au reușit să obțină aprobarea guvernului pentru a face o colecție publică, urmând apoi anevoiosul drum de-a lungul și de-a latul țării pentru a aduna suma necesară ridicării bisericii.

Visul s-a împlinit în 1837, după 17 ani de la hotărârea credincioșilor locali de a-și ridica o biserică ortodoxă românească, așteptarea fiindu-le încununată prin zidirea unei biserițe din cărămidă, cu turla și edificiul acoperite cu șindrilă, pe care au împodobit-o cu diferite obiecte de cult, ornate preotești, cădelnițe, toate cele trebuincioase ofierii sfințelor slujbe.

Acest loc de rugăciune și reculegere continuă să-și îplinească menirea și astăzi, în timp fiind aduse o serie de îmbunătățiri prin grija enoriașilor, însă strădania de 170 de ani a acestor adevărați creștini a fost realmente disprețuită de persoane răuvoitoare calificate ulterior ca „lipsite de discernământ” și absolvite de orice vină care, în anul 2007, au pătruns în interiorul bisericii și au incendiat masa din altar, icoanele, obiectele de cult și stranele. Câteva zile mai târziu, ușa laterală a fost din nou forțată iar sfințele icoane și obiectele de cult au fost aruncate pe jos.

Din cele 17 biserici ortodoxe românești din Ungaria 16 au fost ridicate în totalitate din contribuții proprii ale credincioșilor, iar cea din Otlaca Pustă este ctitoria credinciosului de origine română Ștefan Rusu.

Totodată, prezintă o mare importanță rolul jucat de biserică în ceea ce privește menținerea și dezvoltarea culturii naționale, cea mai mare parte a parohiilor ortodoxe, așa cum vom vedea în cele ce urmează, sprijinind funcționarea de școli confesionale unde tinerii etnici au învățat să-și prețuiască credința, limba, tradițiile și valorile spirituale.

Scopul prezentei lucrări este acela de a dovedi că sacrificiile făcute în numele credinței nu sunt niciodată uitate, ele se păstrează undeva, chiar dacă numai pe niște hârtii roase de mușgai, în arhive uitate, de unde vor ieși într-o bună zi la lumină și vor atenționa contemporanii că flacăra credinței trebuie purtată mai departe.

Acesta poate fi un fapt realizabil atâta timp cât aspecte din viața bisericilor ortodoxe române din Ungaria și în special cele privind greutatea întâmpinate în funcționarea lor sunt cunoscute de un număr cât mai mare de persoane, mai ales de către acelea care au capacitatea de a contribui, în măsura în care pot, la continuarea visului întemeietorilor acestora.

Să fie alături de acești preoți care caută neconștient soluții la problemele financiare în care se zbat, la lupta lor eroică pentru menținerea lăcașelor de cult și pentru care faptul că pot aduce cuvântul Domnului fie și în inima unui singur om care vine la biserică este o adevărată sărbătoare.

Acești oameni, care pot întări chiar și numai cu o singură scânteie flacăra credinței, să fie siguri că numele lor va dăinui, chiar dacă numai pe niște hârtii roase de mucegai, în arhive uitate, de unde odată vor ieși la lumină...

Să-i sprijinim pe acești preoți - adevărați fii ai Bisericii Ortodoxe Române și să nu uităm niciodată că mare parte din ei și-au părăsit locurile natale și au plecat printre străini, pentru a-și urma chemarea și a contribui, în măsura puterilor, la menținerea credinței noastre strămoșești.

Elocventă pentru înțelegerea situației acestor prelați este scrisoarea expediată către P.F. Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române de un preot misionar, pe care o redăm în întregime, cu mențiunea că reprezintă un document inedit, publicat pentru prima dată aici:

„Prea Fericite Părinte Patriarh

Consider că este o datorie de conștiință ca fiu al Sfintei Biserici Ortodoxe Române și slujitor al altarului neamului meu românesc, de a aduce din vreme în vreme la cunoștința P.F. Voastre, care este situația mea aici unde mă găsesc.

De aproape trei ani sunt în străinătate, mulțumită părinteștii griji ce P.F. Voastră îmi acordă și nu doresc să fac ceva fără Bindecuvântarea Prea Fericirii Voastre.

La plecarea mea din țară, în luna ianuarie a.c, am relatat pe scurt ceea ce aș intenționa să fac P. F. Voastre.

După primirea binecuvântării P.F. Voastre, am început susținerea lectoratelor de Istorie a Bisericii Ortodoxe Române în cadrul Universității Eotvos Lorand din Budapesta, în cadrul catedrei de Filologie Română.

Unde mă deplasez din 2 în 2 săptămâni, cercetând în același timp marile arhive și biblioteci, care abundă de un bogat material documentar și istoric privind istoria noastră pe aceste meleaguri.

Restul timpului îl petrec în cadrul Vicariatului Orthodox Român din Gyula, fiind la dispoziția acestuia și deplasându-mă unde este nevoie, în Parohiile vacante de peste 10-15 ani, luptând cu multe greutăți și nevoi.

Problema care mă preocupă zi de zi, este de a lucra cât mai bine și cât mai mult și de a împlini „Orando et laborando” în folosul Sfintei noastre Biserici Ortodoxe Române și a națiunii mele.

Retipărirea, în anul trecut - 1988 - a Bibliei de la București, care este un mare act de cultură contemporană și mondială, s-a datorat inițiativei P.F. Voastre. Prea Fericirii Voastre îi revine și enormul merit de a fi

îndrumat și condus personal realizarea acestui imens act de cultură și spiritualitate românească, atestând că limba română este o limbă care a circulat în Transilvania, Moldova și Țara Românească, ca o limbă sacră, rod al unității noastre de simțire românească, de prețuire.

Rog pe această cale P.F. Voastră să-mi îngăduie a prezenta studenților care studiază cultura românească la Budapesta și Seghedin, cât și elevilor români din cadrul Liceului românesc din Gyula, despre importanța Bibliei de la București pentru unitatea și cultura poporului român.

Biblia, care a fost și este o carte a conștiinței noastre naționale, rod al muncii și înțelepciunii P.F. Voastre, care după 300 de ani a fost redată României Mari, așa cum au dorit-o și primii ei mari realizatori.

Cu plecăciune fiiască rog pe P.F. Voastră să-mi îngăduie această umilă cerere, cât și primirea câtorva exemplare din această minunată Biblie, cu rugămintea unei dedicații pentru a le oferi celor două Universități, Liceului românesc din Gyula cât și unor personalități de aici.

Vă rog să-mi permiteți P.F. Voastră, să Vă exprim și pe această cale respectuoasele mele mulțumiri pentru părinteasca grijă ce-mi acordați în permanență.

Vă promit și pe această cale că voi rămâne și pe mai departe un bun fiu al Bisericii Ortodoxe Române și al neamului meu.

Sărut mâinile Prea Fericirii Voastre.

Supusul fiu duhovnicesc I.O.R.”

** * **

„CĂ FIU CREDINCIOS AL BISERICII MELE LAUD DUMNEZEIREA,
CĂCI M-A CREAT ROMÂN; IUBIREA CE O AM FĂȚĂ
DE NAȚIUNEA MEA, NEÎNCETAT MĂ FACE SĂ STĂRUI
ÎN FAPTĂ PENTRU CA ȘI DUPĂ MOARTE SĂ POT
ERUPE DE SUB GHIILE MORMINTULUI SPRE
A PUTEA FI PURUREA ÎN SÎNUL NAȚIUNII MELE”

EMANOIL GOJDU

PROTOPOPIATUL MICHERECHI cuprinde următoarele parohii:
Micherechi, Apateu, Crîstor, Darvaș, Jaca, Peterd, Vecherd și Săcal.

Localitatea MICHERECHI

Prima biserică românească a fost înălțată în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, în preajma anilor 1770-1780, de către credincioșii ortodocși din localitate.

Aceștia au strâns materialele pentru construirea lăcașului de cult din împrejuririle localității, respectiv lemn din păduri și trestie din lacuri, din care și-au ridicat o mică biserică, pentru a le servi nevoilor duhovnicești.

În 1836 biserica a fost distrusă în totalitate într-un incendiu, an în care s-a pus prima piatră de temelie a unui nou lăcaș de rugăciune.

În 1838, în lipsa resurselor materiale, lucrările de construcție au fost întrerupte și reluate abia peste alți 9 ani, ridicarea bisericii fiind definitivată în 1849.

Această biserică funcționează și astăzi, în timp fiindu-i aduse o serie de îmbunătățiri, între care înlocuirea lemnăriei putrezite de vreme, schimbarea tablei ciuruite de rugină de pe acoperișul edificiului și de pe turlă, toate aceste fiind realizate prin strădania și contribuția materială a credincioșilor ortodocși.

Iconostasul simplu, construit în totalitate din scânduri, a fost înlocuit cu altul, donat de Patriarhia Română. Biserica a fost supusă unui proces de transformare și îmbunătățire, între anii 1985-1990, reușindu-se aducerea ei la un nivel corespunzător, pentru a fi folosită în bună stare de credincioșii din localitatea cu cea mai mare pondere de etnici români de pe teritoriul Ungariei.

Pe lângă parohia ortodoxă din Micherechi a fost înființată o școală confesională, care și-a început activitatea în anul 1815 și a funcționat până în 1948.

Alături de cărțile necesare cultului, biserica dispune și de o colecție însemnată de cărți vechi, între care: „Oktoih” tipărit în anul 1746, „Triodul mitropolitului Neofit” - 1747, „Biblia lui Ioann Bob” - 1795, „Triodionul episcopului Ioann Bob” - 1813, „Stratnicul episcopului Ioann Bob” - 1817.

Registrele bisericești se păstrează începând cu anul 1823.

Biserica din Micherechi poartă hramul Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil;
se găsește pe strada József Attila, nr. 1.

* * *

Localitatea APATEU

Primul lăcaș ortodox a fost o bisericuță de lemn, ridicată cel mai probabil în al doilea deceniu al sec. XVIII, care a rezistat până la sfârșitul secolului trecut când, datorită degradării avansate, s-a impus construirea uneia noi.

Cu bani și materiale de construcție donate în totalitate de credincioși, în 1799 s-a reușit începerea ridicării noii construcții, lucrări care au durat 8 ani.

În urma unui uragan care a distrus turla bisericii în 1932, datorită situației pecuniare deosebit de dificile în care se aflau nu doar biserica ci și enoriașii, s-a reușit reconstruirea acesteia abia după 24 de ani, în 1956.

De asemenea, și casa parohială, cu o vechime de peste 160 de ani, a fost refăcută în cea mai mare parte din donațiile credincioșilor, după ce, în anul 1976, a fost în situația de a se prăbuși, datorită stării de degradare accentuate

provocate de cantitatea extrem de mare de precipitații care s-au abătut asupra regiunii în acea perioadă.

Biserica ortodoxă românească din Apatiu reprezintă una dintre puținele situații fericite, aceasta fiind îmbunătățită în perioada dintre anii 1997-2002.

Cu toate că biserica nu are dimensiuni impresionante (24 m lungime, unde este inclusă și lungimea turlei, care este clădită în fața edificiului, 9 m lățime și 26 m înălțimea turlei), și cu toate că și acest lăcaș de cult ar mai necesita multe lucrări de reparații și îmbunătățiri, ea are un aspect foarte îngrijit, curat și, spre deosebire de alte biserici ortodoxe din Ungaria, aici totul pare viu, însuflețit.

În curtea bisericii se află o cruce de piatră, cu înălțimea de 2,5 m precum și un bust al poetului național român Mihai Eminescu.

Biserica deține cărțile necesare cultului prin grija Patriarhiei Ortodoxe Române, precum și o colecție însemnată de cărți vechi de slujbă bisericească, între care menționăm „Chirlacodemion” sau „Evanghelie învățătoare” tipărită în anul 1699, „Sfânta și Dumnezeiasca Evanghelie” care datează din anul 1742 sau „Triodion” adică „Trei cântări”-1747.

Începând cu anii 1840 pe lângă biserică a funcționat o școală confesională, iar după 1920 au intervenit numeroase întreruperi în funcționarea acesteia, în cele din urmă oprindu-și activitatea definitiv.

Biserica din Apateu poartă hramul Sf. Nicolae și se găsește pe strada Kossuth nr. 31

* * *

Localitatea CRÎSTOR

Cu toate că românii au fost semnalati ca fiind prezenți în această localitate încă din secolul al XV-lea, datorită faptului că majoritatea acestora erau, ca și maghiarii, iobagi care trăiau din munca grea de pe pământurile moșierilor, zbătându-se în mari lipsuri materiale, au reușit, abia în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, să-și construiască o bisericuță de lemn.

Nu se cunoaște cu precizie anul ridicării primei biserici însă, din documentele existente, reiese că în anul 1830 aceasta a fost înlocuită cu alta, construită din lemn, la fel ca cea anterioară, care a rezistat până în 1900, când a fost interzisă folosirea ei datorită stării accentuate de deteriorare, ce punea în pericol viața credincioșilor.

Cum nu existau bani pentru construirea altei biserici, sfințele slujbe au fost o lungă perioadă de timp oficiale la școala parohială, ortodocșii sperând mereu într-o minune pentru care s-au rugat necontenit, iar ruga le-a fost ascultată.

Miracolul s-a îmfăptuit după 43 de ani, când ortodocșii din Crîstor au reușit să cumpere o casă de rugăciune scoasă la vânzare de credincioșii bapțiști, pe care au reparat-o și au transformat-o după toate cerințele unui lăcaș de cult ortodox.

Din această capelă zidită din chirpici, cu clopotul rămas de la fosta bisericuță de lemn, cu un iconostas modest construit din scânduri, se înalță și astăzi rugăciunile românilor ortodocși, marele lor vis fiind acela de a se închina într-o zi într-o bisericuță adevărată.

Capela ar avea nevoie de mai multe lucrări de reabilitare, atât în interior cât și în exterior, iar clopotnița veche, globul în care și-au făcut cuib păsările, crucea de pe aceasta ar trebuie înlocuite cu unele noi.

Școala parohială, unde vreme de 43 de a ținut loc și lăcaș de cult și rugăciune, a funcționat permanent până în anul 1872, iar după acest an doar sporadic, cu mari întreruperi.

Capela dispune atât de cărțile necesare cultului cât și de cărți vechi bisericești: „Liturghierul Mitropolitului Antim” tipărit în anul 1713, „Antiloghionul sau Floarea cuvintelor” - 1762, „Sfânta și Dumnezeiasca Evanghelie” - 1844. Registrele bisericești ale parohiei din Crîstor s-au păstrat din anul 1853.

Capela ortodoxă din Crîstor poartă hramul Bunavestire și se găsește în centrul comunei, pe strada Gárdonyi.

* * *

Localitatea DARVAȘ

Prima biserică ortodoxă din localitate a fost ridicată imediat după anul 1717, când aici s-a stabilit o comunitate însemnată de români.

Din această bisericuță modestă de lemn a mai rămas doar clopotul turnat în 1764, care a fost mutat în turla noului lăcaș de cult, ridicat la începutul secolului al XIX-lea, biserică ce a dăinuit până în zilele noastre, fiind și azi loc de închinăciune a credincioșilor ortodocși.

În timp au fost aduse o serie de îmbunătățiri, astfel că în anul 1888 s-a reușit vopsirea interiorului și exteriorului, iar în 1979 au fost aduse alte câteva mici reparații la exterior și acoperiș.

Cu toate acestea, pentru a-și recăpăta o oarecare stare de întrebuințare, biserica necesită reparații semnificative atât în exterior cât și interior, iar gardul care o împrejmuiește trebuie înlocuit în totalitate.

Aici a existat și o școală confesională, care a funcționat cu mari întreruperi, anul înființării nefiind cunoscut cu exactitate, însă din datele de care dispunem aflăm că în anul 1800 aceasta deja funcționa.

Astăzi nu mai există nici școală, iar biserica ar avea nevoie de mai multe îmbunătățiri, ținând cont de faptul că cele două strane sunt realizate din scânduri, altarul este despărțit printr-un iconostas modest, din zid de cărămidă, iar dușumeaua este făcută din scânduri ce scârțâie la fiecare pas.

Biserica deține cărțile necesare ofierii sfințelor slujbe și de cărți vechi bisericești: „Evanghelia mitropolitului Teodosie” tipărită în anul 1682 și „Triodonul mitropolitului Raiacici” din 1848.

Biserica din Darvaș poartă hramul Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil și este situată în centrul comunei.

* * *

Localitatea JACA

Actuala biserică ortodoxă românească din localitate a fost ridicată în anul 1791.

Se cunoaște faptul că, anterior înălțării acesteia, aici a mai existat o biserică ce data din jurul anului 1700.

Aceasta, fiind ridicată din lemn, a devenit în timp improprie pentru a deservi cerințele spirituale ale celor peste 60 de familii ortodoxe românești care trăiau în acea perioadă în localitate.

Deoarece localnicii, iobagi neînstăriți, dar cu o credință puternică, nu dispuneau de posibilități financiare deosebite, în anul 1791 și-au ridicat, prin propriile eforturi, edificiul unei noi biserici, cu un aspect foarte modest.

Turla a fost ridicată după câțiva ani, tot din cărămidă, astfel că biserica este construită de la fundație și până sus, la glob și cruce, din cărămidă tencuită.

La fel de modest este și iconostasul, construit din scânduri vopsite în culoarea gri.

Astăzi, biserica și casa parohială din Jaca se află într-o stare în care cu greu ar putea cineva să-și imagineze că ar putea fi utilizate.

Casa parohială este într-o stare de neîntrebuințat, distrusă în totalitate, iar slujbe se oficiază doar o dată pe lună, fapt pentru care locația trezește privitorului sentimentul de loc părăsit, asta și datorită faptului că în proximitatea bisericii se află doar imobile nelocuite, lăsate în paragină.

Ortodocșii din Jaca au însă o perspectivă, aceea că într-o bună zi statul ungar le va ridica o biserică nouă, așa cum s-a angajat în cadrul ședinței comune de guvern româno-ungare de la Sibiu din 2007.

Și când românii de aici vorbesc despre viitoarea lor biserică, ochii li luminează de o bucurie sinceră... prin lacrimile ivite în ochii unui bătrânel am putut citi speranța și încrederea că nepoții și strănepoții lui vor putea purta mai departe credința românească. Însă mai știa că el nu va mai ajunge în acea zi, în care să îngenuncheze în viitoarea lor biserică...

De la începutul secolului al XIX, anul nefiind cunoscut cu precizie, pe lângă biserica din Jaca a funcționat și o școală confesională, care și-a încetat activitatea în 1921.

„Comuna Jaca este o așezare veche, care a existat deja în secolul al XII-lea având și o cetate, care cu timpul a dispărut.

Prezența românilor în această comună este din cele mai vechi timpuri.

Prima știre în legătura cu prezența lor în Jaca o avem din timpul ocupației turcești, când se amintește că în comună locuiau și români.

Prima biserică ortodoxă, despre care se știe, a fost cea din lemn, pe fondalul căreia a fost construită în anul 1791 actuala biserică ortodoxă, unde duminică de duminică românii se adunau să se închine.

Lăcașul are un aspect cu totul modest, ceea ce demonstrează faptul că întemeietorii erau țărani neînștăriți, care înainte de toate au ținut la ridicarea unei biserici în care să se poată închina.”

*(Foaia românească - „Biserica e tot ce ne-a mai rămas...? / Mărturii bihorene”
29 septembrie 2007)*

„Biserica a rămas pentru Românii din Jaca, și nu numai, singurul loc unde ei se mai simt români, deoarece mulți dintre aceștia nu mai vorbesc românește.

Vizitând de curând acest sat, am întâlnit o femeie care mi-a spus că ea nici nu a știut niciodată românește, dar s-a născut româncă, e ortodoxă și merge la biserică de când a fost mică.

Acolo aude vorbă românească și chiar dacă nu pricepe tot ce zice preotul nu o deranjează.

Preotul ortodox Cosmin Pop se îngrijește de patru parohii: Jaca, Peterd, Darvaș și Vecherd. Lunar o dată se țin slujbe în aceste patru parohii, dar credincioșii sunt mulțumiți și cu atât.”

(Foaia românească - „Biserica e tot ce ne-a mai rămas...? / Mărturii bihorene”, 29 septembrie 2007)

(...), „Eu și soțul meu ținem mult la credința noastră ortodoxă, de mici am căutat biserica, de când am fost copii până acum noi nu știm ce-i aia să nu mergem duminica să ne rugăm, că doar asta ne-a mai rămas.

Acum s-au schimbat oamenii, s-au maghiarizat, am rămas pușini, nimic nu mai e ca în trecut.

Nici sărbătorile nu mai sunt la fel, biserica noastră e câteodată goală.

Avem noroc că părintele nu ne lasă, că am fi pierduți de tot. Biserica se degradează, casa parohială e într-o stare jalnică, bani nu avem, credincioși abia mai suntem, iar cei de la Jula nu se ocupă de noi.

Ar fi bine să treacă și pe la noi noul nostru episcop, chiar ne-ar bucura, ar vedea măcar în ce stare e biserica și în ce condiții trăiește tânărul nostru preot.

Doamne ferește să plece să ne lase aici, că altul sigur nu va mai vrea să vină. Și ce ne facem noi atunci? ...Biserica e tot ce ne-a mai rămas.”

(Relatarea unei localnice din Jaca, publicată în revista Foaia românească - „Biserica e tot ce ne-a mai rămas...? / ...Ne-a fost rușine să fim români” 29 septembrie 2007)

„...Părintele Cosmin Pop este paroh la Jaca din 1999. De când este el preot acolo nu s-a făcut nicio reparație nici la biserică și nici la casa parohială, pentru că nu sunt bani.

Anual se adună din cultul credincioșilor și din bani de tas aproximativ șaizeci de mii de forinți, din care abia dacă se pot plăti cheltuielile.

În urmă cu doi ani, am primit de la autoguvernarea românească din Jaca un mic sprijin financiar cu care am refăcut gardul și am reparat puțin tencuiala în spatele bisericii. (...) Ne bucurăm dacă putem plăti cheltuielile zilnice, spune părintele Cosmin Pop.

(Foaia românească - „Biserica e tot ce ne-a mai rămas...? / Parohii bihorene cu credincioși tot mai puțini”, 29 septembrie 2007)

Comunitatea bisericească dispune de toate cărțile necesare cultului, iar dintre cărțile vechi de slujbă bisericească păstrate aici, amintim: „Penticostarionul” tipărit de vrednicul mitropolit Neofit în anul 1743 și „Chiriacodormion sau Evanghelie învățătoare care are întru ea Cazanii la toate duminicile de peste an, și la praznicele domnești, și la sfinții cei numiți” din anul 1732.

Registrele bisericești s-au păstrat începând cu anul 1853.

Biserica din Jaca poartă hramul Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil și se găsește pe strada Kossuth nr. 15, la ieșirea din localitate.

* * *

Localitatea PETERD

Actuala biserică ortodoxă a fost construită la sfârșitul secolului al XVIII-lea din cărămidă și este cel de-al doilea lăcaș de cult din localitate.

Prima biserică a fost ridicată pe la jumătatea secolului al XVIII-lea de românii de aici care, fiind iobagi, nu aveau o situație materială care să le permită zidirea unui edificiu solid și au ridicat-o din lemn, fapt pentru care nu a rezistat vreme îndelungată datorită stricăciunilor aduse de vremuri.

Actuala biserică, la construirea căreia s-a folosit cărămida, a fost ridicată la sfârșitul secolului al XVIII-lea și este una modestă; între naos și altar se ridică iconostasil construit în întregime din scânduri, iar icoanele sunt vopsite direct pe acestea.

Atât biserica cât și casa parohială din Peterd necesită lucrări semnificative de reabilitare și consolidare, în exterior și interior.

Localnicii ortodocși și-ar dori enorm să beneficieze de oficierea slujbei în fiecare duminică, însă înțeleg faptul că nu există bani pentru a plăti un preot, cel de acum fiind nevoit să deservească patru parohii, respectiv Darvaș, Jaca, Peterd și Vecherd, cauză pentru care slujba se organizează o singură dată într-o lună.

Nu s-au păstrat documente ori mărturii care să specifice perioada în care s-a organizat învățământul confesional, însă se cunoaște faptul că și pe lângă această biserică a funcționat o astfel de unitate educativă.

„Noi nu mai știm românește pentru că noi nu am frecventat școala românească. Părinții și bunicii mei au fost români, dar românește nu știu și nici nu am știut, nu am învățat.

Vin la biserică, doar sunt ortodoxă, dar din păcate nu mai știm românește.

De mică vin în această biserică și cânt la liturghie, așa cum știu. Din carte nu știu cânta pentru că nu știu citi românește, dar cântările de la slujbă le știam cânta, așa cum le-am învățat în tinerețe când veneam cu mama la biserică.

Cândva era plină biserica, aveam și cor (...)

Sunt de 75 de ani, nu știu până când mai pot să vin, dar până nu mă lasă puterile la fiecare slujbă sunt aici, iubesc mult această biserică pentru că de mică vin aici să mă rog.”

(Interviu cu o localnică din Peterd, publicat în revista Foaia Românească - „Fiecare avem un loc unde să ne închinăm?”)

Biserica dispune de toate cărțile necesare cultului dar și de un mare număr de cărți vechi, între care: „Octoih” din anul 1712, „Antiloghionul” episcopului Climent - din anul 1745, „Octoih și slujbele sfinților de obște” - din anul 1760, „Strastnicul” - din anul 1773. Cele mai vechi registre bisericești care s-au păstrat datează din anul 1838.

Biserica din Peterd poartă hramul Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil și este situată la marginea satului, pe strada Petőfi Sándor.

* * *

Localitatea VECHERD

Referitor la întemeierea primei biserici ortodoxe românești nu s-au păstrat documente, însă cel mai probabil acest lucru s-a realizat imediat după anul 1770, când românii ortodocși stabiliți aici, fiind iobagi, și-au construit prin forțe proprii o bisericuță din lemn.

Această mică biserică a rezistat până prin ultimul deceniu al secolului al XVIII-lea, perioadă în care s-a pus piatra de temelie a actualei biserici ortodoxe, construite din material solid, cu edificiul și turla acoperite cu șindrilă care, ulterior, a fost schimbat cu unul din tablă.

În timp edificiului i-au mai fost aduse câteva îmbunătățiri, cele mai recente dintre acestea fiind realizate în anul 1971.

În acest moment sunt necesare mai multe lucrări de renovare, începând de la gardul împrejmuieste biserica și edificiul bisericii până la casa parohială, aflată în paragină.

De asemenea, ar fi binevenită înlocuirea iconostasului, cel de acum fiind deosebit de modest, realizat din cărămidă, iar scândurile din dușumea ar trebui schimbate și ele.

Ca și în cazul celorlalte parohii ortodoxe române din Ungaria, și aici a funcționat o școală parohială, însă nu s-au păstrat documente care să certifice cu precizie anul înființării ori a încetării activității acesteia.

Biserica dispune de cărțile trebuincioase cultului precum și de câteva cărți vechi bisericești, între care „Octoiul episcopului Grigorie” tipărit în anul 1750.

Cele mai vechi registre bisericești care s-au păstrat până astăzi datează din anul 1845.

Biserica din Vecherd poartă hramul Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil și este situată la marginea satului, pe strada Kossuth.

* * *

Localitatea SĂCAL

Actuala biserică ortodoxă românească a fost construită în anul 1788, însă există date certe care atestă faptul că înaintea acesteia, prin grija credincioșilor, a mai existat o bisericuță modestă din lemn.

De altfel, pe un clopot găsit în podul bisericii, se află o inscripție potrivit căreia acesta a fost realizat în anul 1763, pentru biserica din Săcal.

Prima biserică, ridicată din lemn, a rezistat până în 1788, an în care, prin donațiile credincioșilor și cu forța de muncă a acestora, s-a ridicat o nouă biserică, din material solid.

Potrivit unor inscripții care au ieșit la lumină cu prilejul efectuării unor lucrări de reparație, realizate în 1970, turla bisericii a fost ridicată abia după 49 de ani de la zidirea edificiului, respectiv 1837.

Acoperișul inițial al bisericii, construit din șindrilă, a fost înlocuit în anul 1901 cu unul din tablă însă, în 1970, acesta a fost smuls și distrus de un uragan puternic. Schimbarea tablei de pe edificiul bisericii s-a reușit abia în anul 1976, prin contribuția exclusivă a enoriașilor. Iconostasul inițial, realizat din cărămidă, s-a deteriorat atât de mult încât s-a recurs la demolarea lui, cel de acum, ridicat în anul 1948, fiind realizat din scânduri.

Biserica se află într-o stare acceptabilă, ar fi însă nevoie de mai multe obiecte specifice de cult pentru o dotare corespunzătoare, iar casa parohială, de o vechime apreciabilă, necesită mai multe lucrări de îmbunătățire, atât în interior cât mai ales în exterior.

Și pe lângă această biserică a funcționat o școală confesională, care și-a încetat activitatea în anul 1911.

Alături de cărțile necesare ofierii sfințelor slujbe, la Săcal se păstrează un număr impresionant de cărți vechi bisericești, între care: „Antologhion”, tipărit în anul 1707, „Carte românească de învățătură duminicile peste an și la praznice împărătești și la svenții mari” - 1643, „Octoih” scris de mitropolitul Antim Ivireanul - 1712, „Penticostarionul” episcopului Climent - 1743, „Ceaslov după rânduiala sfințelor Mănăstiri ale Ierusalimului” - 1753, „Octoih și slujbele sfinților de obște” - 1783, „Catavasier” - tipărit în anul 1826.

Registrele bisericești s-au păstrat începând cu anul 1824.

Biserica din Săcal este situată pe strada Vöröshadsereg la nr. 16

* * *

PROTOPOPIATUL JULA cuprinde următoarele parohii: **Jula I, Jula II, Ciorvaș, Bichiș și Bichișiaba.**

Localitatea JULA (JULA I – MIKLÓSVÁROS)

Prima comunitate bisericească ortodoxă din localitate exista deja în 1695, imediat după ieșirea orașului de sub ocupația turcă, dată de la care s-au păstrat o serie de documente.

Din păcate nu s-au păstrat și documente care să certifice dacă aceștia aveau sau nu o biserică, existând însă date care relevă faptul că în acea vreme în localitate funcționau trei biserici, ceea ce creează posibilitatea ca una dintre acestea să aparțină credincioșilor ortodocși.

Documentele păstrate indică anul 1721 ca fiind acela în care comunitatea ortodoxă și-a ridicat prima biserică.

Datorită faptului că aceasta era una modestă, construită din lemn, în anul 1727 a fost ridicată o nouă bisericuță din cărămidă, redusă ca suprafață, care în scurt timp, datorită creșterii semnificative a numărului credincioșilor, a devenit neîncăpătoare.

În anul 1762 a fost înălțată o nouă biserică, însă în anul 1801 aceasta a fost mistuită de flăcările ce au cuprins aproape întregul oraș.

Cu toate nenorocirile abătute asupra lor, mare parte a localnicilor rămânând chiar fără locuințe, ortodocșii au rămas neabătuți de la credința lor și au solicitat aprobarea de a organiza o colectă pe țară pentru ridicarea unei noi biserici.

Autoritățile au respins cererea, iar cum altă posibilitate de obținere a banilor necesari nu exista, ortodocșii au început, prin propriile lor forțe, ridicarea unui nou lăcaș de cult.

Această muncă a început în anul 1802 și, cu o serie de mici întreruperi datorate piedicilor întâmpinate atât din partea autorităților cât și aceea a lipsei de fonduri, s-a lucrat fără întrerupere, biserica fiind definitivată abia în anul 1824.

În cei zece ani care au urmat numărul credincioșilor ortodocși a cunoscut o creștere accentuată, situație în care și această biserică a devenit neîncăpătoare.

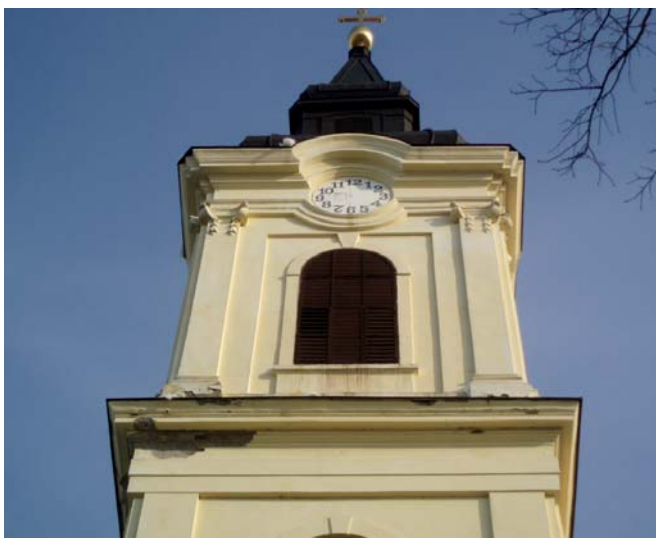
Enoriașii din partea opusă a orașului, care erau nevoiți să străbată întreaga localitate pentru a lua parte la sfintele slujbe, au solicitat ridicarea unui al doilea lăcaș de închinare.

Lăcașul de cult definitivat în 1824 nu avea un turn, acesta fiind realizat abia în anul 1854.

În timp, biserica din Miklósváros a devenit cea mai frumoasă și mai spațioasă dintre toate bisericile ortodoxe românești din Ungaria.

În timpul celui de-al doilea război mondial un incendiu izbucnit într-un mod necunoscut a mistuit turnul și o parte din lemnăria bisericii însă, în același an, 1943, credincioșii au ridicat un turn nou, în care mai târziu au reușit să monteze un clopot mic, iar în 1948 au fost ridicate încă două, mai mari.

Pe lângă biserica din Miklósváros a existat și o școală confesională, deservită o perioadă de preoți datorită imposibilității de a plăti onorariul unor dascăli, situație ce a durat până prin anii 1850, perioadă din care s-au păstrat documente care fac referire la învățătorii care s-au ocupat de soarta școlii, ce a funcționat până în anul 1948.

Actuala casă parohială, situată în imediata proximitate a bisericii, a fost construită în anul 1938 în locul celei anterioare, care avea o vechime de peste 130 de ani.

„Biserica ar trebui să sprijine în continuare clădirile lăcașelor de cult, pentru că în multe dintre ele avem probleme cu restaurarea.

Numai reparațiile din catedrală necesită câteva milioane bune de forinți.

Sunt multe biserici care au nevoie de sprijin și, din păcate, din partea credincioșilor, sprijinul financiar este prea mic pentru a putea rezolva problema aceasta.

Statul maghiar ne ajută, dar nu în privința restaurării. Mai sunt programe europene pe care încercăm să le accesăm, dar și aici sunt probleme pentru că multe dintre ele sunt mai degrabă pentru refacerea punctelor turistice, decât pentru clădiri bisericesti - spune Episcopul Bisericii Ortodoxe Române din Ungaria, Siluan Mănuilă.

(...)Pericolul pierderii identității amenință întreaga comunitate de români din Ungaria, singura cale de păstrarea tradițiilor și limbii române vii fiind, în opinia reprezentanților românilor de aici, menținerea bisericilor și școlilor românești.”

(Jurnalul național - „Copiii românilor din Ungaria nu mai vorbesc românește nici măcar în familie”, 28.09.200)

Biserica deține toate cărțile necesare cultului și o colecție frumoasă de cărți vechi de slujbă bisericească, între care se numără „Sicriul de Aur, Carte de spovedanie la morți scoasă din scripturile sfinte, cu porunca și îndemnarea Mării Sale Apafi Mihai Craiul Ardealului”, tipărită în anul 1683, „Triodion”, tipărit în anul 1731, „Sfânta și Dumnezeiasca Evanghelie”, tipărită în anul 1812, „Penticostariul”, tipărită în anul 1808.

Biserica din Julia (Miklósváros) poartă hramul Sf. Nicolae; se găsește în Parcul Episcopiei (Miklós Park) la nr. 2.

* * *

Localitatea JULA (JULA II - KRISZTINAVÁROS)

Datorită lipsei de spațiu pentru numărul mare de credincioși din localitate care luau parte sistematic la sfintele slujbe oficiate la biserica din Miklósváros, aceștia au solicitat ridicarea unei noi biserici, în partea opusă a orașului.

După aprobarea acestei cereri, în același an, respectiv 1834, ortodocșii și-au ridicat prin forțe proprii o capelă cu un turn mic din lemn, situată pe terenul cimitirului românesc înființat, de asemenea, de ei.

Dintre pereții zidiți din pământ, de sub acoperișul de șindrilă și micul turn din lemn și-au ridicat rugăciunile aproape o mie de credincioși, timp de 28 de ani.

În anul 1861, din contribuția exclusivă a enoriașilor, s-a început ridicarea unei noi biserici, situată pe terenul parohiei, alături de cea veche, devenită în timp neîncăpătoare. Lucrările au durat trei ani, iar noua biserică a devenit un motiv de mare mândrie și bucurie pentru românii de aici.

Astăzi, biserica se află într-o stare avansată de degradare, de la baza turlei au căzut bucăți întregi de tencuială, necesitând lucrări de consolidare la exterior și interior.

În anul 1834, cel al întemeierii primului lăcaș de cult, a fost înființată și o școală parohială care a funcționat până în anul 1948.

Prima casă parohială, zidită din pământ, a fost ridicată odată cu lăcașul de cult; după înălțarea noii biserici, cea veche a servit drept casă parohială, până în anul 1943, iar după încetarea celui de-al doilea război mondial a fost construită una nouă.

Comunitatea bisericească dispune de cărțile necesare cultului, iar dintre cărțile vechi bisericești care se păstrează aici menționăm: „Octoih cu Catavasieriu” tipărit în anul 1826, „Triodul” tipărit de Ioann Bob în 1813 și „Apostolul, Cu mila lui Dumnezeu Sfântul” - 1764.

Registrele bisericii s-au păstrat începând cu anul 1834.

Biserica din Jula (Krisztinaváros) poartă hramul Sf. Cuvioasa Paraschiva și se găsește pe strada Juhász Lukács nr. 12.

* * *

Localitatea CIORVAȘ

În localitatea Ciorvaș există în prezent o capelă ortodoxă, ridicată în anul 1900 prin grija credincioșilor. În același imobil enoriașii au pregătit și o mică locuință pentru preot însă, datorită situației materiale dificile în care se află parohia, localnicii nu au beneficiat niciodată de un prelat, de soarta lor și a acestei capele ocupându-se cel din Bichișciaba.

Cea mai mare dorință a enoriașilor este aceea de a se închina într-o zi, în semn de mulțumire, într-o bisericuță frumoasă, dotată cu toate cele necesare unui de lăcaș de cult ortodox.

Capela are dimensiuni reduse (7m / 6m) și necesită multe lucrări de reparații atât în exterior cât și în interior, fiind absolut necesar un iconostas, deoarece la momentul actual nu există.

Comunitatea bisericească este dotată cu toate cărțile necesare cultului precum și cu o serie de cărți vechi bisericești, printre care „Chiriacodromionul” tipărit în anul 1669 la Belgrad sau „Liturghierul episcopului Partenie”- 1759.

Capela ortodoxă din Ciorvaș poartă hramul Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil și se găsește în Piața Székhenyi la nr. 2

* * *

Localitatea BICHIȘ

Biserica a fost construită între anii 1783-1789, din contribuțiile benevole ale enoriașilor români, greci și armeni; cel care s-a ocupat de lucrările de construire a fost Mihai Ghiba, primul preot cunoscut al acestei parohii (1788-1809).

În timp, localnicii greci și armeni au părăsit localitatea, au emigrat ori s-au stabilit în localități mai mari, așa încât biserica a rămas exclusiv românească.

Astăzi, despre biserica din Bichiş se poate spune că este o ruină; începând de la fundație, treptele și ușile de la intrare, ziduri, acoperiș, totul se dărâmă, parcă aștepți ca în fiecare clipă să înceapă să se desprindă și să se năruie, bucată cu bucată.

Cu toate că biserica pare cu totul părăsită și nefuncțională, aceasta i-a deservit și pe credincioșii din Bichișciaba după anul 2007, în perioada în care aceasta era închisă pentru reparații în urma unui incendiu provocat de un tânăr maghiar.

La Bichiș a existat o școală confesională, atestată încă de la începuturile comunității bisericești, care a funcționat până în anul 1929.

Casa parohială, care a fost construită în apropierea bisericii, a fost expropriată de către oraș, asigurându-se în schimb un apartament într-un imobil din strada Kossuth.

Comunitate bisericească dispune de toate cărțile trebuincioase cultului dar și de mai multe cărți vechi, de slujbă bisericească, între care „Dumnezeeeștile și Sfintele Liturghii” din 1713, „Triodul” - 1747, „Penticostarionul” - 1768, „Strașnic” - 1773 sau „Psaltirea” - 1777.

De asemenea, s-au păstrat până astăzi matricolele parohiei începând cu anul 1788.

Biserica din Bichiș poartă hramul Nașterea Maicii Domnului și se găsește pe strada Kossuth.

* * *

Localitatea BICHIȘCIABA

Cum nu dispuneau de un lăcaș de rugăciune, credincioșii ortodocși din localitate se adunau la diferite case particulare unde se oficiau sfintele slujbe, situație care a durat până în anul 1820, când au luat decizia ridicării unei biserici, lucru pe care, din lipsa resurselor financiare, l-au realizat abia în anul 1837.

Cu sprijin obținut pe parcursul a peste 15 ani din partea altor biserici, a credincioșilor ortodocși ori de alte credințe, după ce au cutreierat întreaga țară pentru împlinirea acestui vis, românii din Bichișciaba au reușit, în 1837, să construiască cea dintâi biserică ortodoxă românească din localitate.

Prima refacere a exteriorului bisericii datează din anul 1878, iar ultima renovare de o amploare mai mare a fost realizată în urmă cu peste 30 de ani (1977).

În anul 2007 masa din altar, icoanele, obiectele de cult și stranele au fost incendiate, iar câteva zile mai târziu ușa laterală a fost din nou forțată iar sfintele icoane și obiectele de cult au fost aruncate pe jos.

Această situație nu a fost remediată nici moral și nici material, biserica din Bichișciaba făcând și astăzi eforturi imense pentru a putea aduna banii necesari refacerii picturilor și a celorlalte obiecte sfinte distruse în acel incendiu.

Și la exterior biserica are nevoie de lucrări de reabilitare, ținând cont de faptul că bucăți întregi din turla acestuia au căzut iar altele sunt pe care să cadă, iar gardul, din sârmă ghimpată, îi conferă edificiului o imagine înfricoșătoare.

Biserica din Bichișciaba necesită lucrări de consolidate începând de la temelie și până la acoperiș, unde crucea strălucitoare, recent montată, se află într-o totală discordanță cu restul edificiului, care are un aspect deosebit de modest.

Pe lângă biserică a funcționat o școală confesională, înființată în 1837, care a fost construită din banii credincioșilor și cu materiale, în bună parte uzate, donate de aceștia.

În anul 1889 clădirea a necesitat să fie demolată, datorită stării de degradare.

Din lipsa fondurilor pentru ridicarea unei noi școli, cursurile s-au predat în casa parohială, care s-a mutat într-un imobil mult mai mic, construit pe terenul bisericii. Școala confesională a funcționat până în anul 1920.

Astăzi, biserica dispune de toate cărțile trebuincioase ofierii sfințelor slujbe precum și o serie de cărți religioase vechi între care „Penticostarionul episcopului Climent” tipărit în anul 1745 și „Triodion” - 1816.

Registrele bisericești s-au păstrat începând cu anul 1845.

Biserica din Bichișiaba poartă hramul Sf. Nicolae. Se găsește pe strada Bartok nr. 51

* * *

PROTOPOPIATUL CHITIGHAZ cuprinde următoarele parohii:
Chitighaz, Aletea, Bătania, Cenadul Unguresc și Otlaca Pustă.

Localitatea CHITIGHAZ

Prima biserică ortodoxă românească din Chitighaz a fost ridicată cu aproximație între 1700-1710, data exactă neputând fi stabilită datorită faptului că nu s-au păstrat documente din acea vreme.

Datorită creșterii semnificative a numărului credincioșilor biserica din lemn nu a mai reușit să ofere condițiile de spațiu necesare, astfel că, între anii 1770-1775 (nu se cunoaște cu precizie) în locul acesteia s-a ridicat una nouă, de dimensiuni mai mari.

În anul 1840, turla bisericii, inițial modestă, a fost înlocuită cu alta mai impunătoare, iar de atunci au mai fost realizate câteva lucrări de îmbunătățire: zugrăvirea interiorului în ulei (1959) și renovarea exteriorului (1974), lăcașul de cult trecând, de asemenea, printr-un proces de reparare și renovare, care a început în anul 1997.

Zidirea acestei biserici s-a realizat cu sacrificii deosebite din partea credincioșilor, care au suportat în totalitate cheltuielile și forța de muncă necesară.

Astăzi, cu toate că este departe de a fi într-o stare perfectă, biserica, situată pe o colină mică, în proximitatea parcului din localitate, este îngrijită și curată, fiind una din puținele lăcașe ortodoxe de cult din Ungaria care inspiră sentimentul că în ea visul străbunilor noștri continuă să trăiască.

Parohia ortodoxă din Chitighaz a sprijinit funcționarea unei școli confesionale înființate în anul 1793 care, după încetarea primului război mondial a funcționat cu întreruperi, iar în cele din urmă și-a încetat definitiv activitatea.

Biserica este dotată cu toate cărțile necesare cultului și păstrează mai multe cărți vechi bisericești, între care „Evanghelia mitropolitului Daniil” din anul 1723 și „Antologhion” - 1745.

Registrele bisericești s-au păstrat începând cu anul 1779.

Biserica din Chitighaz poartă hramul Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil și se găsește pe str. Székhenyi, nr. 27/d (31)

* * *

Localitatea ALETEA

Documentele păstrate atestă faptul că aici au trăit comunități de români ortodocși cu multe secole înainte de înființarea unei parohii, care s-a realizat în anul 1934. Anterior înființării acesteia, comunitatea bisericească a aparținut de parohia din Otlaca (Grăniceri), apoi celei din Chitighaz.

Din documentele păstrate în arhiva casei parohiale din Aletea reiese că, în anul 1947, cu ocazia reformei agrare, comunitatea românilor ortodocși a fost pusă în posesia unui imobil pe care l-au transformat în capelă prin eliminarea peretelui despărțitor dintre două camere, casa parohială fiind situată în partea din spate a aceleiași clădiri.

Această capelă este și astăzi locul de unde se înalță rugăciunile credincioșilor români, aflându-se însă într-o stare avansată de degradare. După aproape trei decenii în care parohia din Aletea nu a avut clopot, deoarece acesta fusese furat, în anul 2008 s-a reușit obținerea banilor necesari înlocuirii lui, iar astăzi credincioșii sunt chemați la slujbe așa cum se cuvine.

De la preotul paroh Alexandru Șereș am aflat că situația financiară a capelei în fiecare an este tot mai grea:

(...), De ani de zile nu mai avem clopot, pentru că ni l-au furat. Am făcut demersuri pentru a primi un clopot din România, dar degeaba. Un clopot poate ne-ar ajuta, am avea cu ce să chemăm credincioșii la Sfânta Liturghie.

Ne-am interesat și un clopot ar costa cam 400 mii de forinti. Am făcut un proiect, împreună cu autoguvernarea românească din Aletea, la Oficiul pentru Minoritățile Naționale și Etnice din Ungaria, poate vom reuși să dobândim un clopot.”

(Foaia românească - „Biserica fără clopot / Nu avem cu ce să chemăm credincioșii la biserică...”, 13 septembrie 2007)

Din fericire, această situație a fost soluționată, prin intermediul proiectului menționat obținându-se cei 400.000 de forinți necesari achiziționării unui nou clopot, care a fost instalat și sfințit în anul 2008.

„Capela ortodoxă română din Aletea își are sediul într-o clădire primită de la primărie în urmă cu 60 de ani (...)

A trecut mai mult de jumătate de secol de când credincioșii și-au făcut capela, de atunci credincioșii s-au împușinat, iar starea capelei a ajuns într-o situație jalnică. „

(Foaia românească - „Biserica fără clopot” 13 septembrie 2007)

„ Când am fost numit aici episcop, bani nu au fost și multe lucruri au fost rele și vechi. La început am reparat podelele, care au fost rupte, iar femeile mai bătrâne se împiedicau de ele. S-au înlocuit și băncile vechi de 60 de ani cu scaune noi, iar pentru straiile preoțești s-au cumpărat dulapuri noi.

Eu cu 400 de mii de forinți am venit aici din economiile mele personale, bani cu care am ajutat biserica, iar în decurs de doi ani de zile i-am recuperat. Din acești bani am făcut poarta de la intrare pentru că cea veche așa a fost de rea că nu se mai putea deschide, era bătută în cuie. Din banii ce ne-au rămas am mai făcut și gardul care desparte curtea capelei de grădina și un trotuar la intrarea în curte” - relatarea episcopului capelei ortodoxe române din Aletea, Ioan Ardelean.

(Foaia românească - „Biserica fără clopot / Noul episcop” 13 septembrie 2007)

(...) „De multe ori nu se adună bani de tas ca să plătim cantorul.

Apoi, vă dați seama în ce situație suntem, când trebuie să plătim curentul, apa, gazul și altele. Ne descurcăm tare greu, cimitirul ne salvează.

De exemplu, anul acesta am avut zece înmormântări, anul trecut am avut vreo opt, după locurile de la cimitir și după înmormântare avem puțin venit. Dacă nu am avea cimitirul, am putea încuia ușa bisericii pe veci. „ - episcopul capelei ortodoxe române din Aletea, Ioan Ardelean.

(Foaia românească - „Biserica fără clopot/ Cimitirul salvator” 13 septembrie 2007)

Capela dispune de cărțile trebuincioase ofierii sfințelor slujbe, asigurate de Patriarhia Ortodoxă Română, precum și Penticostarionul episcopului Climent tipărit în anul 1743, în Sfânta Episcopie a Râmnicului.

Cele mai vechi documente care s-au păstrat referitoare la activitatea capelei încep din anul 1947.

Capela ortodoxă din Aletea poartă hramul Sf. Nicolae. Se găsește pe strada Lökösházi, nr. 38.

* * *

Localitatea BĂTANIA

Prima biserică ortodoxă românească a fost construită din lemn, în anul 1784, dar după foarte puțin timp a fost distrusă în totalitate de un incendiu.

Între 1793-1797 românii și sârbii și-au ridicat o biserică comună, actualmente biserică ortodoxă sârbă, care i-a adăpostit și pe românii ortodocși din localitate până în 1868.

Lucrările de ridicare a actualei biserici ortodoxe românești au început în anul 1869 și au fost finalizate în 1872, finanțarea acestora făcându-se atât din banii primiți ca despăgubire la despărțirea de biserica sârbească, cât mai ales din donații ale credincioșilor.

Datorită faptului că lemnul folosit la turla bisericii nu a rezistat, în 1904 aceasta a trebuit schimbată, fiind totodată vopsit și exteriorul bisericii. Abia în anul 1932 s-a reușit refacerea și vopsirea interioara, iar în exterior biserica a fost parțial renovată în 1994, însă de atunci tencuiala s-a distrus aproape în întregime, fiind necesare mai multe reparații în exterior și interior, precum și la acoperiș.

În anii 1890 a fost înființată o școală confesională, care a funcționat, prin grija comunității, până în anul 1940.

Biserica deține toate cărțile necesare oficierei cultului și alte cărți trebuincioase. De asemenea, dispune de o serie de cărți vechi: „Antimisur” sfântit în anul 1756, „Sfânta și Dumnezeiasca Evanghelie” din 1742.

Biserica din Bătănia poartă hramul Nașterea Maicii Domnului. Este situată pe strada Hunyadi, nr. 40

* * *

Localitatea CENADUL UNGURESC

Documentele care s-au păstrat până în zilele noastre atestă faptul că, în anul 1774, la Cenadul Unguresc exista deja o biserică ortodoxă, care încă de la acea dată era menționată ca fiind foarte veche.

Biserica, folosită atât de ortodocșii români cât și de cei sârbi, avea dimensiuni reduse, la slujbe putând participa cel mult 100 de persoane.

În anul 1808, din contribuțiile credincioșilor români și sârbi, a fost ridicată o biserică nouă și o școală confesională de care au beneficiat ortodocșii de ambele naționalități până în anul 1878 când, datorită neînțelegerilor intervenite, s-au despărțit.

Ortodocșii români au fost obligați, printr-o sentință judecătorească, să plătească drept despăgubire sârbilor 10.000 de forinți pentru biserică și 2.250 forinți pentru școala confesională care funcționa pe lângă aceasta, rămânând în schimb cu cele două instituții.

Biserica funcționează și astăzi, în anii 1993-1994 fiindu-i aduse o serie de îmbunătățiri la exterior, însă ar mai fi nevoie de multe alte lucrări de renovare atât la exteriorul edificiului, unde tencuiala și zidurile prezintă multe fisuri, cât mai ales în interior.

Școala confesională și-a încetat activitatea definitiv în anul 1948.

„Următoarele lucrări care ar fi neapărat necesar să se facă ar fi întărirea statică a bisericii, deoarece pe tavanul bisericii este o fisură uriașă care periclitează stabilitatea zidurilor.

Acum nu mai plouă în biserică, lucru pentru care atât în numele meu personal cât și în numele credincioșilor din Cenadul Unguresc mulțumim reprezentanților Departamentului pentru Relațiile cu Românii de Pretutindeni, care ne-au înțeles necazurile și ne-au ajutat (...)

Avem nădejdea ca pe viitor să ne realizăm scopul de a face și o renovare interioară, ferestrele și cele două uși de la intrare sunt într-o stare de degradare avansată, din cauza geamurilor rele se produce curent în biserică, care distruge treptat fresca și iconostasul valoros.

Fiind o clădire de 200 de ani, avem probleme și cu igrasia, am dori să vopsim scaunele, să renovăm fresca și multe alte lucrări mai mici.

Sperăm ca prin ajutorul Bunului Dumnezeu să primim sprijinul necesar, iar Departamentul pentru Relațiile cu Românii de Pretutindeni să ne ajute și în viitor.”

(Preotul paroh Aurel Becan în Foaia românească - „O biserică de 200 de ani, cu acoperiș nou”, 28 august 2008)

Biserica dispune de toate cărțile necesare cultului precum și de o serie de cărți vechi, între care „Triodul episcopului Inochentie” tipărit în anul 1731.

Registrele bisericești se păstrează din anul 1808.

Biserica din Cenadul Unguresc poartă hramul Înălțarea Domnului. Se găsește în centrul comunei, pe strada Föút nr. 44

* * *

Localitatea OTLACA PUSTĂ

Formarea și înființarea localității Otlaca Pustă este de dată relativ recentă, acest proces având loc în ultimul deceniu al secolului XIX.

Aflându-se în proximitatea localității Chitighaz, credincioșii ortodocși aparțineau de această parohie și participau la slujbele oficiate la biserica ortodoxă din localitatea vecină.

Începând cu anul 1898 slujbele au fost săvârșite în imobilul școlii confesionale din Otlaca Pustă, deschisă prin grija lui Ștefan Rusu (1857-1941) care, mai târziu, a ctitorit și lăcașul de cult care a deservit până astăzi câteva sute de suflete.

Așadar, atât biserica din localitate, care datează din 1913 cât și casa parohială și școala confesională (1898) au fost înființate prin mărinimia credinciosului ortodox Ștefan Rusu și a soției sale, Zenobia Drăganu.

Mai mult decât atât, cei doi au donat, din propria avere, o suprafață de 25 de iugări de pământ arabil în beneficiul preotului și alți 34 de iugări pentru învățător.

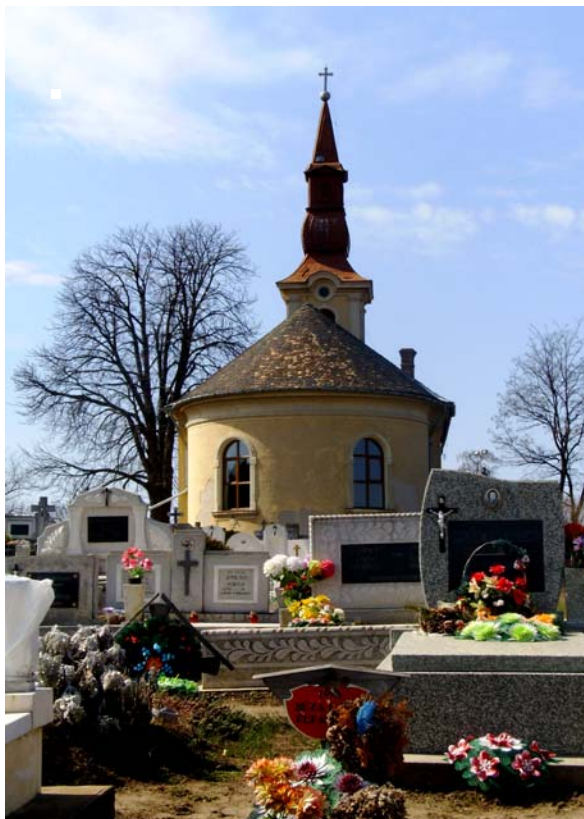
De asemenea, Ștefan Rusu și Zenobia Drăgan au donat un teren și pentru înființarea unui cimitir propriu pentru credincioșii ortodocși din localitate.

Biserica deține cărțile necesare cultului dar și două cărți vechi de mare valoare: „Antologhion ce să zice Floarea Cuvintelor, care cuprinde întru sine rânduiala Dumnezeeștilor praznice și ale stăpânei de Dumnezeu Născătoarei și pururea Fecioarei Măriei, și ale sfinților celor numiți, ce se prăznuiesc peste an și ale sfinților de obște în fiește care zi” - tipărită în anul 1737 și „Penticostarul episcopului Climent” - 1743.

Registrele parohiale s-au păstrat începând cu anul 1913.

Biserica din Otlaca Pustă poartă hramul Înălțarea Domnului și se găsește pe strada Kossuth nr. 15-17

* * *

BUDAPESTA

Inițial, ortodocșii din Budapesta au trăit într-o singură comunitate bisericească, întemeiată de greci și macedoromâni, denumită biserică greco-valahă. Datorită unor dispute apărute în rândul membrilor acesteia, în anul 1888 macedo-valahii și românii băștinași au fost excluși de către greci, drept pentru care, în anul 1900, și-au întemeiat o comunitate bisericească proprie.

Cererea referitoare la întemeierea acestei comunități „independente” și de ridicare a unei biserici proprii le-a fost aprobată, nu însă fără a întâmpina o serie de dificultăți din partea episcopului sârb din Buda care și-a argumentat răspunsul negativ prin considerentul că valahii de orice fel nu au nimic în comun cu ortodoxia greacă, ei revenind sub jurisdicția sârbă.

Cu toate acestea, în baza aprobării palatinului din Buda, în numele împăratului, din contribuția credincioșilor și donația macedoromânului Dumitru Arghir, comunitatea ortodoxă și-a ridicat o biserică, lucrările fiind definitivitate în anul 1791, noua biserică purtând hramul Adormirea Maicii Domnului.

Multiplele neînțelegeri între greci și valahi cu privire la alegerea preotului, a limbii oficierii slujbei ori chiar a denumirii comunității bisericești nou-înființate au condus la încercări repetate ale grecilor de a se despăți de valahi și a-și întemeia propria comunitate și biserică separată, solicitările acestora rămânând însă fără aprobările necesare.

Situația românilor s-a înrăutățit însă în anul 1888, an în care grecii au luat hotărârea de a desființa postul de preot român și a elimina limba română din cadrul liturghiei, precum și desființarea celor două posturi de învățător și cântăreț român și suspendarea din funcția de epitrop a celor doi români băștinași din Budapesta.

Această hotărâre a primit aprobarea Ministerului Cultelor Ungare iar elementul românesc a fost eliminat în totalitate din comunitatea bisericească, românii primind însă dreptul de a-și înființa o comunitate bisericească proprie.

În pofida unor eforturi uriașe și a numeroaselor intervenții, atât în Ungaria cât și în România, timp de 12 ani nu s-a reușit ridicarea unei biserici, românii nu aveau unde să participe la liturghii, nu aveau unde să se spovedească și unde să se împărtășească. Erau, potrivit propriilor aprecieri, „ca o turmă fără păstor”.

În anul 1900 s-a reușit formarea unui comitet parohial, iar până la obținerea fondurilor necesare ridicării unei biserici, a terenului aferent și a celor necesare, acest comitet a solicitat Fundației „Gojdu” ca, în mod provizoriu, în apartamentul fundației din strada Holló út 8 să fie adăpostită și o capelă ortodoxă, lucru acceptat de reprezentanții fundației.

Situația de provizorat nu s-a încheiat însă niciodată, iar astăzi ortodocșii români din Budapesta beneficiază de aceeași capelă, adăpostită în apartamentul Fundației „Gojdu”, situat la etajul 1 al imobilului.

De altfel, Emanuil Gojdu, considerat ca unul din marii binefăcători al ortodocșilor români, și-a lăsat întreaga avere „acelei părți a națiunii române din Ungaria și Transilvania, care se ține de credința răsăriteană ortodoxă”, însă beneficiarii testamentari au primit doar o parte neînsemnată din bunurile moștenite.

Școala confesională din Budapesta a fost înființată în anul 1808 și a funcționat până în anul 1888, când comunitatea ortodoxă a românilor s-a despărțit definitiv de cea greacă.

Capela ortodoxă din Budapesta se află pe strada Holló út nr. 8 și poartă hramul „Sf. Ioan Botezătorul”.

* * *

SEMNALE DE ALARMĂ
cu privire la situația dificilă în care se află bisericile ortodoxe românești
din Ungaria, rămase până astăzi fără niciun ecou.

„Situația românilor ortodocși din Ungaria este dezastruoasă. Astfel, pe hârtie există 20 de biserici, 11 preoți activi și unul pensionar, un episcop și un vicar.

În realitate, majoritatea bisericilor sunt într-o stare jalnică, neexistând fondurile necesare pentru renovarea lor.

Alt fapt grav este că o parte dintre ele au aparținut cultului reformat și nu au iconostasuri, catapetesme, icoane.

Disperați, românii au confecționat uși împărătești din placaj!”

www.catacombeortodoxiei.ro

„(...) Majoritatea românilor stabiliți în Ungaria sunt creștini ortodocși, în Gyula existând și Episcopia Ortodoxă Română din Ungaria, care face parte din Mitropolia Banatului.

Catedrala episcopiei din Gyula are o vechime de 200 de ani și a fost construită de creștinii și credincioșii români stabiliți acolo, fiind foarte aproape de vechea cetate a Gyulei. Clădirea episcopiei, ca și a altor Biserici românești din Ungaria, necesită reparații importante, precum și refacerea picturii, însă banii sunt greu de obținut (...)

Episcopul Siluan Mănuilă a vorbit și despre pericolul pierderii identității, acesta recunoscând că numărul credincioșilor care vin la biserică în fiecare duminică nu este foarte mare.

Potrivit reprezentantului episcopiei, la slujbele ținute în limba română în fiecare duminică participă între 30 și 60 de credincioși, o posibilă explicație fiind numărul redus al românilor din comunitatea de acolo (...)

Chiar dacă mulți nu mai vorbesc românește, cel puțin și-au păstrat conștiința faptului că ei sunt români, iar bisericile românești de aici sunt poate cel mai important lucru în viața lor și a familiilor lor consideră episcopul.”

*„Copiii românilor din Ungaria nu mai vorbesc românește nici măcar în familie”
- material apărut în „Jurnalul național”, în 28.09.2008*

„De ani buni, statul ungar finanțează bisericile doar pe baza aceluia procent de 1% pe care cetățenii pot să-l dea bisericii de care aparțin.

Am scris că pot să-l dea, pentru că obligație nu are nimeni.

Acum suntem tocmai în perioada când odată cu declarațiile de venit, se pot depune și declarațiile de acordare a aceluia 1% pentru biserici.

Din păcate, foarte mulți credincioși nici nu se declară în privința asta, astfel banii rămân în marele sac cu bani al statului.

Și această cotă este de numai 1% și nu 10%, cum se cere oricărui creștin în Vechiul Testament.

Zeciuală este un subiect despre care s-a mai discutat la noi și pe vremea P.S. Sofronie, fostul episcop de Jula, deoarece actuala metodă de finanțare a bisericilor din Ungaria dezavantajează în mod categoric bisericile mai mici, cum ar fi și cea a românilor ortodocși.

La o recentă ședință a conducerii Episcopiei noastre și a preoților s-a ridicat din nou problema finanțării bisericii, încercând să se caute căi de rezolvare a bunei funcționări a bisericii noastre străvechi.

Una din ideile lansate la această întâlnire a fost ca biserica să ceară sprijinul Autogovernării pe Țară a Românilor din Ungaria, care gospodărește cei mai mulți bani dintre toate instituțiile noastre, bani care de fapt sunt destinați întregii comunități românești și nu doar unui mic grup de persoane.

Ideea în sine nu este rea, dar experiențele de mai mulți ani nu arată că ar fi vreo șansă pentru a atinge acest scop. În afară de niște completări la renovări de biserici sau la unele programe, A.Ț.R.U nu acordă niciun sprijin pentru funcționarea Bisericii Ortodoxe Române.

Prin funcționare nu se înțelege doar salariile preoților, ci toate acele demersuri pe care biserica le face și le va face și în viitor pentru păstrarea identității, credinței și limbii române pe aceste meleaguri.

Rolul deosebit de important al bisericii ortodoxe în viața comunității noastre este inevitabil.

Suntem ferm convinși că la începutul secolului XXI de aceea mai putem vorbi despre o comunitate românească în Ungaria, așa mică cum e ea, pentru că biserica noastră s-a încăpățânat să supraviețuiască și vremurilor grele ale comunismului, iar preoții au ținut vie credința și limba strămoșilor noștri.

Până în ziua de azi, biserica ortodoxă română este singura instituție din Ungaria în care limba oficială este româna. Cred că acest lucru spune tot. Nu școlile, nu grădinițele, nu autogovernarea.

Și pentru aceasta, este o sinucidere dacă nu vom acorda sprijinul necesar acestei instituții, care poate garanta încă mulți ani existența românilor în satele și orașele noastre. „ (...)

(Editorialul „Zeciuața” semnat de Eva Iova în Foaia Românească)

APEL

Preaiubiți fii și fiice ale Bisericii,

Pentru păstrarea neîntreruptă a unității de credință și de rugăciune cu strămoșii noștri, precum și a legăturii neîncetate cu întreaga Sfântă Biserică, Episcopia Ortodoxă Română din Ungaria are mare nevoie de obolul vostru.

Legislația în vigoare în țară prevede separația între Biserică și Stat, iar pentru funcționarea bisericilor și comunităților religioase este

prevăzută ca formă de ajutorare doar oferirea de 1% din impozitul cetățenilor bisericilor sau comunităților religioase respective.

Nu este un secret pentru nimeni scăderea continuă și constantă a numărului credincioșilor înregistrați oficial în registrele Episcopiei Ortodoxe Române din Ungaria.

Nu este un secret pentru nimeni faptul că, din delicatețe, nu am impus o taxă unitară pentru cult. Mai mult, nu am obligat pe nimeni să contribuie financiar la întreținerea instituției religioase de care aparține, în condițiile în care, de exemplu, alte culte religioase pretind obligatoriu oferirea de 10% din câștig, potrivit poruncilor date de Dumnezeu oamenilor și consemnate în Sfânta Scriptură - Biblia.

Dacă doriți ca Biserica din care faceți parte, în care ați fost botezați și cununați, care v-a îngropat strămoșii și în ale cărei cimitire sunt îngropați în permanență, pe bani foarte puțini și fără nicio condiție, toți cei care cer lucrul acesta, în baza doar a unei simple declarații că strămoșii săi au fost români și ortodocși și sunt îngropați în cimitirul respectiv, dacă vreți așadar ca Episcopia în care se ridică neîncetat rugăciuni pentru strămoșii voștri și se fac încercări disperate de supraviețuire, de transmitere către acei puțini tineri care mai au urme de educație românească și creștinească a tezaurului moștenit de la înaintași, vă rugăm ca măcar acum, în ceasul al 12-lea, să oferiți 1% din impozitul pe venit, atât Dumneavoastră, cât și fiii și fiucele, nepoții și nepoatele Dumneavoastră, Episcopiei Ortodoxe din Ungaria (...)

Dacă credeți în viitorul Bisericii Române din Ungaria, împliniți-vă datoria față de credința moșilor și strămoșilor voștri.

Oferiți 1% din impozitul pe venit, atât Dumneavoastră, cât și membri familiilor Dumneavoastră, indiferent dacă familia este curat românească sau mixtă. Obligația morală a unei persoane care intră într-o familie mixtă este de a respecta, ajuta și susține financiar viața spirituală și materială a comunității minoritare în care a intrat de bună voie.

Viitorul, grija pentru educarea și creșterea copiilor, a tineretului în frică de Dumnezeu și cinstirea părinților, familiei, comunității, stă în mâinile voastre.

În numele preoților și deputaților aleși în organele deliberative și executive bisericești,

Sofronie,

Episcopul Eparhiei Ortodoxe Române din Ungaria”

*(„Episcopia Ortodoxă Română din Ungaria
cere ajutorul credincioșilor” - apel publicat în data de 03.02.2006 în mai multe
reviste și site-uri Internet cu specific religios.)*

Apelul Î.P.S. Dr. Laurențiu Streza, Mitropolitul Ardealului, către membrii Comisiei Juridice a Senatului României cu privire la moștenirea Fundației Gojdu:

***„Excelențele Voastre Domnilor Senatori,
Membri ai Comisiei Juridice a Senatului României***

Subsemnatul Laurențiu Streza, Mitropolitul Ardealului, ca președinte al Fundației Gojdu, cu sediul la Sibiu, în numele celor 15 ierarhi ortodocși din Transilvania, Banat și Ungaria și a celor peste 4.500.000 de români ortodocși, beneficiari ai testamentului marelui binefăcător, cu prețuire și încredere, cerem sprijin aleșilor noștri din Camera Superioară a Parlamentului pentru soluționarea corectă a prevederilor testamentare, privitoare la Fundația Gojdu, spre a ne împlini datoria în fața lui Dumnezeu și a înaintașilor noștri.

Din punct de vedere legal și moral, de moștenirea Gojdu nu poate dispune nici statul român, nici statul maghiar, aceasta nefiind proprietate de stat, ci proprietate privată. De aceea, nici noi, Biserica din Transilvania, care recunoaștem tratatul bilateral cu vecinii noștri, nu avem dreptul să renunțăm la un bun care nu este al nostru, ci aparține credincioșilor noștri.

Am fost surprinși că în Acordul dintre Guvernul României și Guvernul Republicii Ungare, prin înființarea unei noi fundații, care va dispune de întreaga moștenire a lui Emanuil Gojdu, din Ungaria și România, s-a exclus moștenitorul testamentar, prevăzut în art. 7 din Testament, adică acea parte

„a națiunii române din Ungaria și Transilvania, care ține legea răsăritean ortodoxă”.

Constatăm cu regret că acest Acord anulează practic Acordul dintre România și Ungaria din 1937, ratificat de Parlamentele ambelor țări, care este în vigoare și care la ora actuală este temeiul juridic în virtutea căruia Fundația Gojdu poate intra în posesia moștenirii testamentare. După cum se știe, voința testamentară a decis ca averea să fie administrată de o fundație românească permanentă, Fundația Gojdu, pusă sub patronajul Mitropoliei Ardealului, prin Mitropolitul și „episcopii orientali ortodocși”. Dreptul la moștenire și administrare a proprietăților, conform testamentului, îl are această Fundație Gojdu, care din 1996 și-a reluat activitatea la Sibiu.

Potrivit hotărârii Sf. Sinod al B.O.R. din 4 aprilie 2003, Fundația Gojdu este recunoscută de către Biserica Ortodoxă Română ca singura moștenitoare legală a bunurilor patrimoniale naționalizate de cele două state comuniste - Ungaria și România - în 1952.

Apreciem demersurile Statului român pe lângă Statul ungar pentru redobândirea patrimoniului mobil și imobil, însă, așa cum toate bisericile de etnie maghiară din Transilvania și-au revendicat toate moștenirile, se cuvine și este drept și moral ca Statul român, prin Guvern și Parlament, să apere și drepturile românilor ortodocși din Ungaria și Transilvania, prevăzute numai pentru ei în Testamentul lui Emanuil Gojdu.

Dumnezeu să ne ajute ca să putem rămâne în bună vecinătate, în cadrul Uniunii Europene, respectând însă și dreptul testamentar legal al celor pe care și Excelențele Voastre îi reprezentați și îi apărați.

De aprobarea Comisiei Parlamentare și de votul senatului României atârnă acum soarta acestei importante moșteniri și șansa viitorilor beneficiară.

Vă rugăm să primiți binecuvântările, mulțumirea și prețuirea Bisericii pentru greaua și importanta misiune pe care o aveți de îndeplinit.

Președintele «Fundației Gojdu» - Sibiu

+ Dr. Laurentiu Streza,

Mitropolitul Ardealului”.

Apelul Î.P.S. Dr. Laurentiu Streza - Mitropolitul Ardealului - nu a rămas fără ecou, acesta fiind preluat și dezbătut de o serie de demnitari români, prezentat la posturi de televiziune și radio, rezultatul fiind însă acela că nici astăzi, românii ortodocși din Ungaria și Transilvania nu au acces la moștenirea lăsată de Emanuil Gojdu.

„(...)Principalul obiectiv al românilor trebuie să fie respectarea voinței testamentare a lui Emanuil Gojdu care înfățișează foarte clar cum și cui, pentru ce și pentru cine își dăruiește averea.

A venit vremea ca dreptul de proprietate exprimat ca voință testamentară să fie respectat atât în România, cât și în Ungaria. 90% din valoarea Fundației Gojdu trebuie, astfel, să revină beneficiarilor ei (...)

Acordurile semnate în 2002 de Guvernul român și cel maghiar au încercat să instituie o punte istorică de legătură între România și Ungaria, dar se pare că acest lucru nu a împiedicat autoritățile maghiare să transfere Curțile Gojdu în proprietatea Primăriei de sector care, la rândul ei, a vândut proprietatea la licitație unui agent privat.

Sper ca România și Ungaria să găsească resorturile necesare și, pe această cale, mă adresez în special Ministerului Culturii și Cultelor, precum și Ministerului Afacerilor Externe, în a cărui sferă de interese intră, în principal, această problemă, să nu renunțe și să rezolve această dilemă în vederea păstrării, în continuare, a unui bun raport de cooperare între România și Ungaria.

Recuperarea moștenirii marelui nostru român Emanuil Gojdu constituie un drept al nostru, al românilor, de care nicio instituție, autoritate publică sau diverși particulari nu trebuie să ne lipsească”

*(Cornel Popa - intervenție referitoare la Fundația Gojdu
Stenograma Ședinței Camerei Deputaților
din data de 7 iunie 2005.)*

„În anul 1869, Emanuil Gojdu, unul dintre cei mai străluciți avocați ai Imperiului Austro-Ungar, posesor al unei impresionante averi, stabilea prin testament ca cea mai mare parte din aceasta să fie lăsată, citez, « românilor ortodocși din Ungaria și Transilvania », lor și nimănui altcuiva.

O altă prevedere testamentară stipula ca această avere să fie administrată de o fundație care să-i poarte numele, fundație care a și funcționat între 1870-1917, acordând mii de burse românilor transilvăneni. Dar vremurile, războaiele au făcut ca acest demers patriotic să intre în uitare. În 1952, guvernul comunist maghiar a naționalizat fundației toate proprietățile din Budapesta și nu numai.

În 1996, după repetate demersuri, fundația se reînființează la Sibiu. În acest moment este condusă de Înalt Preasfinția Sa Laurențiu Streza, mitropolit al Ardealului. Și, dacă inițial fundația se lupta cu legislația ungară, care nu avea nicio prevedere legată de bunurile deținute de fundațiile private, ceea ce făcea imposibilă orice recuperare, acum, culmea, trebuie să lupte și cu unele prevederi ale Tratatului româno-ungar pentru că, în baza acestuia, s-a inițiat o ordonanță de urgență care prevede nici mai mult nici mai puțin decât înființarea unei noi fundații româno-maghiare, de această dată, care să dispună de moștenirea Gojdu atât în Ungaria cât și în România.

Protestul Înalt Preasfinției Sale Laurențiu Streza, adresat recent comisiei juridice, de numiri, disciplină, imunități și validări a Senatului și parlamentarilor protest făcut în numele Bisericii Ortodoxe Române, Biserica Națională din Transilvania și a peste 4,5 milioane de români ortodocși de aici, contestă acest lucru, dar și faptul că, din unele articole incluse în ordonanță, s-a exclus tocmai moștenitorul testamentar prevăzut la articolul 7 din Testament, adică acea parte, citez, « a națiunii române din Ungaria și Transilvania, care ține de legea răsăritean-ortodoxă ».

Mai mult, înalt Preasfinția Sa acuză că, în prevederile ei, ordonanța stipulează răscumpărarea pe bani de la buget, repet, de la buget, a proprietăților Gojdu, un bun al românilor ortodocși. Mai grav, prin punerea în aplicare a acestui acord, prin răscumpărarea unor bunuri care aparțin de drept Fundației Gojdu, România ar recunoaște nici mai mult, nici mai puțin decât naționalizarea ungară, din 1952, a furtului pe care comuniștii unguri

I-au făcut nu din țărișoara lor, ci din averea a milioane de români ortodocși transilvăneni.

Iată de ce, doamnelor și domnilor, avem datoria de a susține demersurile Înalț Preașfinției Sale Laurentiu Streza, mitropolitul Ardealului, care ține să reamintească faptul că, din punct de vedere legal și moral, de moștenirea Gojdu nu poate dispune nici statul român, nici statul maghiar, aceasta nefiind proprietate de stat, ci « proprietate privată aparținând credincioșilor noștri » am încheiat citatul.

În ceea ce ne privește, solicit Ministerului Afacerilor Externe al României să înceapă de urgență și să definitiveze demersurile, în termenul cel mai scurt pentru ca această importantă avere imobiliară să treacă în posesia proprietarului de drept, Fundația Gojdu, condusă de înalt Preașfinția Sa mitropolitul Ardealului, pentru că așa este drept, așa este corect și așa este moral. Ei, credincioșii români și numai ei, acum și în viitor, trebuie să fie beneficiari ai acestei imense averi, așa cum a fost voința lui Emanuil Gojdu, iar noi, aleșii lor, trebuie să-i ajutăm să intre cât mai curând în posesia acestei averi. Vă mulțumesc.”

*(Declarația politică a lui Alexandru Ioan Moșun
având ca temă proprietățile care au aparținut Fundației Gojdu -
din Stenograma Ședinței Senatului din data de 25 februarie 2008.)*

„Problematica Fundației Gojdu revine în actualitate. Î.P.S. Dr. Laurentiu Streza, Mitropolitul Ardealului, a adresat Comisiei juridice a Senatului României o scrisoare în care cere soluționarea corectă a prevederilor testamentare privitoare la Fundația Gojdu.

Aflat în postura de președinte al Fundației Gojdu, cu sediul la Sibiu, Mitropolitul Ardealului precizează că vorbește „în numele celor 15 ierarhi ortodocși din Transilvania, Banat și Ungaria și a celor peste 4.500.000 de români ortodocși”.

„Din punct de vedere legal și moral, de moștenirea Gojdu nu poate dispune nici statul român, nici statul maghiar, aceasta nefiind proprietate de stat, ci proprietate privată. De aceea, nici noi, Biserica din Transilvania, care recunoaștem tratatul bilateral cu vecinii noștri, nu avem dreptul să

renunțăm la un bun care nu este al nostru, ci aparține credincioșilor noștri” spune Laurențiu Streza.

Ierarhul se declară surprins că în acordul dintre Guvernul României și Guvernul Republicii Ungare, prin înființarea unei noi fundații, care va dispune de întreaga moștenire a lui Emanuil Gojdu, din Ungaria și România, „s-a exclus moștenitorul testamentar, prevăzut în art. 7 din Testament, adică cea parte a națiunii române din Ungaria și Transilvania care ține de legea răsăriteană ortodoxă” (...)

Conform acordului româno-ungar, cu fondurile alocate de cele două guverne, fundația își va mări patrimoniul cu imobilele din Curțile Gojdu din Budapesta, care sunt în renovare, dar care urmează să devină unul dintre reperatele capitalei ungare, atât din punct de vedere cultural cât și economic. Fundația publică ar trebui să răscumpere, pe bani de la buget, bunurile Gojdu și să selecteze bursieri atât români, cât și maghiari.

Contestatarii acestui acord susțin că ordonanța încalcă dreptul la proprietate, la moștenire și la libertatea cultelor religioase de care ar trebui să se bucure Fundația „Emanuil Gojdu” din Sibiu, înființată în 1996. Prin punerea în aplicare a acestui acord, prin actul de răscumpărare a unor bunuri care aparțin de drept Fundației Gojdu, România recunoaște naționalizarea ungară din 1952, susțin criticii acordului. Legislația ungară nu are - în prezent - nicio prevedere cu privire la bunurile deținute de fundațiile private, ceea ce face imposibilă orice fel de recuperare a bunurilor lăsate românilor de Emanuil Gojdu (...)

(Sursa: Trinitas - aspecte din „BOR reamintește parlamentarilor de Fundația Gojdu”, - B. Apostolescu, 15 februarie 2008)

CUPRINS

Prefață	pag. 7
Introducere	pag. 9
Bisericile Ortodoxe Românești din Protopopiatul Micherechi	
Localitatea Micherechi (Méhkerék)	pag. 16
Localitatea Apateu (Körösszegapáti)	pag. 19
Localitatea Crîstor (Sarkadkeresztúr)	pag. 22
Localitatea Darvaș (Darvas)	pag. 25
Localitatea Jaca (Zsáka)	pag. 28
Localitatea Peterd (Mezőpeterd)	pag. 34
Localitatea Vecherd (Vekerd)	pag. 37
Localitatea Săcal (Körösszakál)	pag. 39
Bisericile Ortodoxe Românești din Protopopiatul Jula	
Localitatea Jula (Gyula) – Miskolc	pag. 41
Localitatea Jula (Gyula) – Krisztinaváros	pag. 45
Localitatea Ciorvaș (Csorvás)	pag. 48
Localitatea Bichiș (Békés)	pag. 51
Localitatea Bichișciaba (Békéscsaba)	pag. 54
Bisericile Ortodoxe Românești din Protopopiatul Chitighaz	
Localitatea Chitighaz (Kétegyháza)	pag. 57
Localitatea Aletea (Elek)	pag. 59
Localitatea Bătania (Battonya)	pag. 63
Localitatea Cenadul Unguresc (Magyarsanád)	pag. 64
Localitatea Otlaca Pustă (Pusztatottlaka)	pag. 67
Capela Ortodoxă Românească din Budapesta	pag. 71
Semnale de alarmă cu privire la situația dificilă în care se află bisericile ortodoxe românești din Ungaria, rămase până astăzi fără niciun ecou	pag. 73
Cuprins	pag. 83
Bibliografie	pag. 84

BIBLIOGRAFIE

- Berényi, Maria. *Aspecte național-culturale din istoricul românilor din Ungaria (1785-1918)*. Budapesta: Tankönyvkiadó Cărbile „Dunărea”, 1990.
- Csobai, Elena. *Istoricul românilor din Ungaria de azi*. Giula, (1987).
- Martin, Emilia. *Sărbători calendaristice la românii din Bichiș*. Budapesta: Tankönyvkiadó, 1996.
- Misaroș, Teodor. *Din istoria comunităților Bisericii Ortodoxe Române din Republica Ungaria*. Budapesta: Tankönyvkiadó, 1990.
- Păiușan, Radu.
Cionchin, Ionel. *O istorie a românilor din Ungaria*. Timișoara: Editura Eurostampa, 2003.
- Santău, Gheorghe. *Cercetări istorice pentru folosul românilor din Ungaria*. Baia Mare: Editura Iulius - Colecția Națiunea, 2005.
- * * * *Despre românii din județul Hajdu-Bihar, În revista „Timpuri - revistă de cultură”*. Gyula, 1985, pag. 7-21.
- * * * *Situația limbii noastre materne.; În revista „Timpuri - revistă de cultură”*. Gyula, 1985, pag. 25-35.

**THE ROMANIAN
ORTHODOX CHURCHES
IN HUNGARY**

**PRESENT
AND
PERSPECTIVES**

*„For what does it profit a man
to gain the whole world, and
forfeit his soul?”*

Mark 8:36

Andrei Şaguna
(1809 - 1873)

FOREWORD

This is a special book due to the topic it develops and the approach chosen: the Romanian Orthodox churches in Hungary – which are analyzed from the present day perspective, but also from their perspective and future.

The geographical and historical space of Pannonia has a special past. In the last centuries of the 1st millennium A.D., Pannonia was inhabited by Thracians and Celts. The northern branch of the Thracians - the Dacian - Getae occupied a vast territory between the mouths of Bug and the north of the Black Sea up to Moravia. In the 1st century A. D. - the state of king Burebista ruled these territories too, after they had banished the Celts (the Gauls). The Roman conquest, followed by the Romanizing process, led to the creation of new peoples that spoke Latin.

Then the age of peoples' migration came, some of them settling in present day Hungary, the historians reminding us that together with the migrating people there also lived local Romanians or Vlachs, and starting with the 7th century - the Slavic. The Vlachs or Romanians were already Christian, practicing the traditions and religion of the church in Constantinople.

In the 9th and 10th centuries, the Hungarians settled in Pannonia Plain, the defeat suffered by them in favor of the Germans in 955 on River Lech producing major changes in the new demographic reports in the area. Influenced by the local Romanian - Slavic, the Hungarians will become sedentary, a part of the Hungarians will be christened, their official mass Christianization taking pace under King Stephen I. In 1054 the great schism takes place. Under the new terms, the Hungarians adopted Catholicism, their mission being also to catholicize the orthodox Romanian - Slavic populations. The latter, trying to maintain their ethnic identity, oppose catholicization. This is proven by historians from those times, reminding Romanian waivodes Menumorut, Gelu, Glad, then Ahtum and Gyula, who oppose both the Roman and Catholicism conquerers. Tens of "Greek" (in other words orthodox) monasteries are documented in the area inhabited by Hungarians. The pope's recommendations addressed their inhabitation with catholic monks.

In time, the *Romanian* orthodox population was catholicized and assimilated to the vast majority. And yet, in numerous areas of Hungary, the Romanians and orthodox have been preserved until now.

In the book of Lecturer Dr. Gagyí Tiberiu entitled "The Romanian Orthodox Churches in Hungary. Present and Perspectives" we can find an updated presentation of the situation of the Romanian Orthodox Church in Hungary and respectively of the Romanians in Hungary.

Succinct and well-documented, the author, in an introductory presentation, familiarizes us with the historical evolution of the Romanian population and the Romanian Orthodox Church in Hungary. The content of the study of Lecturer Dr. Gagyí Tiberiu presents the present day situation of the three Romanian orthodox protopopies from Hungary, of the orthodox churches in the villages inhabited by Romanians, respectively protopopies Micherechi, Jula, Chitighaz. Towards the end of the book the Romanian orthodox chapel from the capital of Hungary - Budapest - is referred to, as there lived more than one million orthodox Romanians at the end of the first world war.

Different aspects of the Romanian cultural and school life are presented in parallel, together with the famous Romanian personalities living in Hungary. The work has rich illustrations and the final part - "Warning Signals" - contains illuminating documents regarding the Romanians and Romanian orthodoxy in Hungary.

The volume presented is important due to its novelty and the urge to meditate triggered by the motto quoted from Marcus the Evangelist - "What's the use of winning the whole world, if one loses one's soul?".

The Romanians from Hungary, keeping their faith, have kept their national identity. An urge from the Romanians abroad and inside the country and for the present and future!

Priest Dr. Ioan Octavian Rudeanu

INTRODUCTION

On the Hungarian territory lived, according to the last official census, which took place in 2001, 8,482 inhabitants declared that their mother tongue is Romanian, and 7,995 citizens of Romanian nationality.

Concerning these numbers, there have always been significant differences between the estimated number, and the one registered during the census. Both a series of organizations representing the Romanian minority, as well as the servants of Romanian orthodox churches believe that today's number of Romanian is about 25,000.

At the census of 2001, for the first time after 52 years, the population of Hungary had the possibility to declare their religion; the last census when data concerning the number of members of various denominations were gathered took place in 1949, but the results of this last one are of no

importance today, especially since the orthodox were registered without differentiating Romanians from Serbians.

Therefore, in 2001, in Hungary there was an official number of 5,598 Romanians of orthodox religion.

Due to the ethnical assimilation phenomenon, the proportion of citizens declaring the Romanian language as their mother tongue has been continuously decreasing. This is confirmed by the official statistics, thus, out of 26,975 registered in 1900, there were only 7,995 in 2001:

Year 1900	Year 1910	Year 1930	Year 1949	Year 1960
26,975	28,491	16,221	14,713	15,787

Year 1970	Year 1980	Year 1990	Year 2001
12,624	10,141	8,730	7,995

Source: Hungarian Central Statistical Office - address: www.ksh.hu

There are many causes which have produced, and continue to favor the ethnical assimilation of Romanians living in Hungary, but their common denominator is the lack of a real, strong connection with national values.

It is important to mention that the church is one of the basic pillars in keeping and perpetuating a minority's identity and ensuring the continuous feeling of spiritual and cultural affiliation. This is the reason why offering support in order to ensure the functioning of Romanian churches is vital, especially in Hungarian settlements where worshiping places are about to be closed due to their advanced state of degradation, and the lack of any financial possibility of restoration, such as orthodox churches or chapels in **Jaca, Bichiș, Ciorvas, Darvas, Peterd or Hungarian Cenad**.

The first documentation of orthodox believers on the Hungarian territory dates from the 10th - 11th century, although the Romanian element has been confirmed starting with the 7th century. Their massive settlement took place at the beginning of the 15th century.

In time, the Romanians living in Hungary, orthodox at first, embraced the Greek-Catholic religion, the service being gradually held in Hungarian. Therefore, at the end of the 19th century, there were very few people speaking Romanian.

The Romanian Vicarage in Hungary obtained the right to function as an autonomous unit, with its own administrative organization, only after the "Sagunian Organic Status in 1868". In its structure there are 19 ecclesiastic communities and, according to its leadership, approximately 20,000 worshippers.

The next significant step towards today's structure and organization of the orthodox churches from our neighbour country was taken on 27th March 1946, when the National Ecclesiastic Congress of the Romanian Orthodox Church approved the Metropolitan of Ardeal, Andrei Magieru and the Bishop of Great Oradea, Nicolae Popoviciu's request regarding the establishment of the Romanian Orthodox Eparchy in Hungary, which integrates all the Romanian orthodox ecclesiastic communities of this country, with headquarters in Jula.

In 1997, the Holy Synod of the Romanian Orthodox Church made the Vicarage a Bishopric, and on 30th January 1999 PS Sofronie Drincec was elected, ordained and installed as the first Romanian bishop in Hungary.

On 21st June 2007, the Holy Synod of the Romanian Orthodox Patriarchy validated the vote of the Eparchic Assembly in Jula, and on 8th July 2007 I.P.C. Arhimandrit Siluan was appointed bishop of Jula, under the name of P.S. Siluan Julanul.

The Romanian orthodox churches in Hungary canonically depend on the Romanian Patriarchy. They have their own administrative organization and are recognized by the Hungarian government.

The orthodox Bishopric in Hungary has 19 churches and chapels, in the following settlements: Aletea (Elek - Békés county), Apateu (Körösszegapáti - Hajdu-Bihar county), Batania (Battonya - Békés county), Bichiş (Békés - Békés county), Bichişciaba (Békéscsaba - Békés county), Budapest (Budapest), Hungarian Cenad (Magyarcsanak - Békés county), Chitighaz (Kétegyháza - Békés county), Ciorvas (Csorvas - Békés county), Cristor (Sarkadkeresztúr - Békés county), Darvas (Darvas - Hajdu-Bihar county), Jula I (Gyula, Miklósváros - Békés county), Jula II (Gyula, Krisztinaváros - Békés county), Jaca (Zsáka - Hajdu-Bihar county), Micherechi (Méhkerék - Békés county), Peterd (Mezőpeterd - Hajdu-Bihar county), Otlaca Pustă (Pusztatötlaka - Békés county), Sacal (Körösszakál - Hajdu-Bihar county) and Veched (Vekerd - Hajdu-Bihar county).

All these parishes are organized in three deaneries: Chitighaz Protopy, Jula Protopy and Micherechi Protopy, which have their center in settlement bearing the same name.

The history of the Romanian Orthodox Church in Hungary was stormy, its own existence being threaten after 1920 when, following a decision of Horthy Miklos, the state ruler, through a governmental decree the Hungarian Orthodox Church was established, which subordinated all parishes of orthodox communities, respectively Romanian, Serbian and Bulgarian ones.

This situation lasted until the end of the Second World War, when Romanians separated from the Hungarian Orthodox Church, established the Romanian Orthodox Eparchy in Hungary and entered under the canonic jurisdiction of the Romanian Patriarchy.

In this paper a brief history of the first orthodox communities in Hungary is presented, along with their members' endeavor to build worshiping places, later transformed in churches, after which the parishes were organized in a Vicarage, which nowadays is a Bishopric.

The efforts Romanians went through made out the history in the name of a dream are remarkable. They succeeded, only through the strength of their faith, to erect the first Romanian orthodox churches, places of worship and praise of the Lord who guided and eased their way to success.

It is worth mentioning the circumstances in which the first Romanian Orthodox Church was built in the Bekescsaba (Bichişciaba), a great dream of believers for which priest Nicolae Osorhan and churchwarden Stefan Ficiovici dedicated 17 years out of their worldly life, instead receiving eternal life.

The two managed to obtain governmental approval for organizing a public collection, then traveling the country in order to gather the amount of money necessary erecting the church.

The dream was fulfilled in 1837, 17 years after the locals decided to build a Romanian orthodox church. A small brick church, with steeple and edifice covered with shingle was erected. They decorated it with various worshiping objects, incensories, and all things needed for the holy service.

Today, this praying and introspection place still functions, a series of improvements being brought to it through the believers' care. But the 170 years endeavor of these true Christians was truly condemned by malevolent people, later believed to be "lacking discernment" and absolved of any guilt, who in 2007, entered the church and set on fire the alter table, icons, worshiping objects, and priest vestments. A few days later, the side door was forced and holy icons and worshiping objects thrown on the floor.

Out of the 17 Romanian orthodox churches in Hungary, 16 were built totally out of the worshipers' own contributions. The one in Otlaca Pustă is the foundation of Romanian believer, Ștefan Rusu.

Moreover, the role played by the church in maintaining and developing the national culture is of high importance. As we will see, most of the orthodox parishes have supported the functioning of confessional schools, where young ethnics have learned to treasure their belief, language, traditions and spiritual values.

The purpose of this paper is to prove that the sacrifices made in the name of faith are never forgotten, that they are kept somewhere, *even if only on papers touched by mold, in forgotten archives*, from where they will one day see the light warning people that the flame of faith must be carried on.

This thing can be accomplished as long as aspects of the Romanian orthodox churches in Hungary, and especially of those that have trouble functioning, are known by a large number of people, mostly by those who have the capacity to contribute, with as much as they can, to the perpetuation of their founders' dream.

We should be by the side of these priests who are ceaselessly looking for solutions to their financial problems, who are heroically fighting to maintain the worshipping places, and for whom the fact that they can spread the Lord's word even in the heart of only one person coming to church is a true blessing.

These people, who can amplify with a single spark the flame of faith, should be certain that their name will last, *even if only on papers touched by mold, in forgotten archives*, from where they will one day see the light...

* * *

Let's support these priests - true children of the Romanian Orthodox Church - and never forget that most of them have left their birthplace to live among strangers, following their call and in order to contribute, as they can, to the preservation of our ancestral belief.

Eloquent for understanding their situation is the letter sent to the Blessed Patriarch of the Romanian Orthodox Church by a missionary priest, all of which we present here, mentioning that it is a new document, published in here for the first time:

“Blessed Patriarch Father,

I believe it is a duty of conscience as son of the Holy Romanian Orthodox Church and servant at the altar of the Romanian nation, to once in a while let you know about my situation here.

For almost three years I am abroad, thanks to the fatherly care you have given to me and I do not wish to do anything without your blessing.

When I left the country, in January this year, I briefly told you what I intend to do.

After receiving your blessing, I began teaching Romanian Orthodox Church history at Eotvos Lorand University in Budapest, within the Romanian Philology department, where I go every 2 weeks. I also study the great archives and libraries, where there is a rich documentary material on our history in this land.

I spend the rest of my time within the Romanian Orthodox Vicarage in Gyula, being at its service and going wherever I am needed, in parishes vacant for over 10-15 years, fighting many burdens and needs.

Every day I am preoccupied to work as well and as much as possible, and to blend “Orando et laborando” for the use of our Holy Romanian Orthodox Church and of my nation.

Reprinting the Bible from Bucharest (a great act of contemporary and world culture) last year - 1988 - was due to you. It is also your enormous merit for guiding and leading the accomplishment of this huge act of Romanian culture and spirituality, which proves that the Romanian language is a language used in Transilvania, Moldova and Țara Românească, as a sacred language, the product of our unity of Romanian consciousness, of appreciation.

On these lines I ask you to allow me to present this Bible from Bucharest, so important for the unity and culture of the Romanian people, to the students who study the Romanian culture in Budapest and Seghedin, as well as to the pupils within the Romanian high school in Gyula. This Bible, which was and still is a book of our national conscience, product of your work and wisdom, was given back to the Greater Romania, just as it's first creators wanted to.

With modesty I ask you to allow this humble request, as well as to receive some copies of this wonderful Bible, with an inscription, in order to offer them to the two universities, to the Romanian high school in Gyula, and to some local notable people.

I ask you to allow me to express my thanks for the fatherly care you constantly show me.

I promise you again that I will continue to be a good son of the Romanian Orthodox Church and of my nation.

God bless you

Your humble spiritual son I.O.R.”

* * *

MICHERECHI PROTOPOPY includes the following parishes: **Micherechi, Apateu, Cristor, Darvas, Jaca, Peterd, Vecherd and Sacal.**

MICHERECHI

The first Romanian church was built in the second half of the 18th century, around 1770-1780, by the local orthodox believers.

They gathered materials for building this worshipping place from the settlement's surroundings, respectively wood from the forests and reed from the lakes, out of which they erected a small church to serve their spiritual needs.

In 1836, the small church was totally destroyed in a fire. That same year, the first headstone of a new praying place was set.

In 1838, lacking material resources, the construction works were suspended and restarted 9 years later. The church was done in 1849.

Today, this church is still functional. A series of improvement were made, such as replacing the rotten wood, changing the metal sheets pierced by rust from the roof and steeple, all these being done with the endeavor and material contribution of orthodox believers.

The simple iconostasis, made totally of wood, was replaced with another one, donated by the Romanian Patriarchy.

The church went through a process of transformation and improvement; between 1985 and 1990, it was possible to bring it to an adequate level, so as to be used in good conditions by the believers from the Hungarian settlement with the higher number of Romanian ethnics.

Besides the orthodox parish in Micherechi a confessional school was established, beginning its activity in 1815 and functioning until 1948.

Along the book necessary for worshipping, the church has a significant collection of old books, such as: "The Oktoih" printed in 1746,

“Metropolitan Neofit’s Triod” - 1747, “Ioann Bob’s Bible” -1795, “Bishop Ioann Bob’s Triodion” - 1813, “Bishop Ioann Bob’s Strastnic” - 1817.

Church records have been kept since 1823.

The church in Micherechi has Saint Michael and Saint Gabriel as patron saints; it is located on József Attila Street, no. 1.

* * *

APATEU

The first orthodox halidom was a wooden small church, most likely erected in the second decade of the 18th century, which lasted until the end of the last century when, due to advanced degradation, a new one had to be built.

With all the money and building materials donated by the believers, in 1799 the construction of the new church began. The works lasted 8 years.

After a hurricane, in 1932, the church steeple was destroyed. Due to the difficult financial situation of both the church and the worshippers, the steeple reconstruction began after 24 years, in 1956.

Moreover, the church house, over 160 year old, was mostly rebuilt from believers’ donations, after 1976, when it was about to collapse, due to the

advanced state of degradation. This was caused by the large quantity of precipitation of that period.

The Romanian Orthodox Church in Apateu is one of the few lucky situations, as it was improved between 1997 and 2002.

Although the church does not have impressive dimensions (length of 24m, including the length of the steeple, which is built in front of the edifice, width of 9 m and steeple's height of 26 m), and although this worshipping place would also need some repair works, it has a very neat, clean aspect, and, as opposed to other orthodox churches in Hungary, here everything seems alive, animated.

In the church yard there is a stone cross, 2.5 m high, as well as a bust of Romanian national poet, Mihai Eminescu.

The church owns all the books necessary for worship, owing to the Romanian Orthodox Church, and also an important collection of old holy service books, like “Chirlacodemion” or “Teaching Gospel” printed in 1699, “The Holy and Devine Gospel” from 1742 or „Triodion” which is “Three Songs” - 1747.

Since the 1840s, besides the church a confessional school has functioned. After 1920 it functioned with many interruptions, eventually closing.

The church in Apatcu has Saint Nicholas as patron saint and it is located on Kossuth Street no. 31

* * *

CRÎSTOR

Although there is evidence that Romanians have lived in this settlement since the 15th century, because most of them, just as the Hungarians, were poor bondmen working hard on the squires' lands, they managed to build a small wooden church only in the 18th century.

The year when the first church was erected is not known precisely, but the existing documents reveal the fact that in 1830 this one was replaced with another one made of wood, as the previous one, which functioned until 1900, when it was forbidden to be used due to its severe deterioration, which endangered the believers' lives.

As there was no money to build a new church, the holy sermons were officiated in the parish school for a long time, the orthodox believers hoping for a miracle for which they prayed continuously, their pray being actually heard.

The miracle took place 43 years later, when the orthodox believers from Crîstor managed to buy a worship house sold by the Baptist Christians, which they repaired and transformed according to all the requests of an orthodox worship place.

From this chapel made of adobe, with the bell remaining from the former wooden church, with a modest iconostasis made of boards, the prayers of the orthodox Romanians can be heard even today, their dream being to worship in a real church one day.

The chapel needs several rehabilitation works, both on the inside and outside, and the bell tower, the globe where the birds have nested, and the cross should be replaced with new ones.

The church house, which for 43 years was also a worshipping and praying place, functioned permanently until 1872 and after this year only sporadically, with interruptions.

The chapel has all the books necessary to worship as well as old church books: “Metropolitan Antim’s Ritual” printed in 1713, “Antiloghion or the Flower of Words” - 1762, “The Holy and Divine Gospel” – 1844. The church registers from Crîstor parish have been kept since 1853.

The orthodox chapel of “The Annunciation” is located in the center of Crîstor, on Gárdonyi Street.

* * *

DARVAS

The first Orthodox Church was erected immediately after 1717, when a significant Romanian community settled here.

Only the bell, cast in 1764, has remained from this modest wooden church, being moved in the steeple of the new worship place built at the beginning of the 19th century; this church has survived to this day, being even today a worship place for the orthodox believers.

In time, a series of improvements were brought, thus in 1888 the church was painted on the inside and outside, and in 1979 a few repairs took place on the exterior and at the roof.

Nevertheless, in order to re-become functional, the church needs significant repairing both inside and outside, and the fence surrounding it must be replaced entirely.

There was also a confessional school here, which functioned with interruptions, the year it was opened not being known precisely, but the existing data show that it was already open in 1800.

Today there is no school, and the church needs several improvements, taking into consideration the fact that the two stalls are made of boards, the altar is separated by a modest iconostasis, made of brick wall, and the floor is made of boards that squeak under every step.

The church in Darvas has “Archangels Michael and Gabriel” as patron saints and it is located in the center of the township.

The church owns the books necessary for officiating the holly sermons as well as old church books: “Metropolitan Teodosie’s Gospel” printed in 1682 and “Metropolitan Raiacici’s Triodon” from 1848.

* * *

JACA

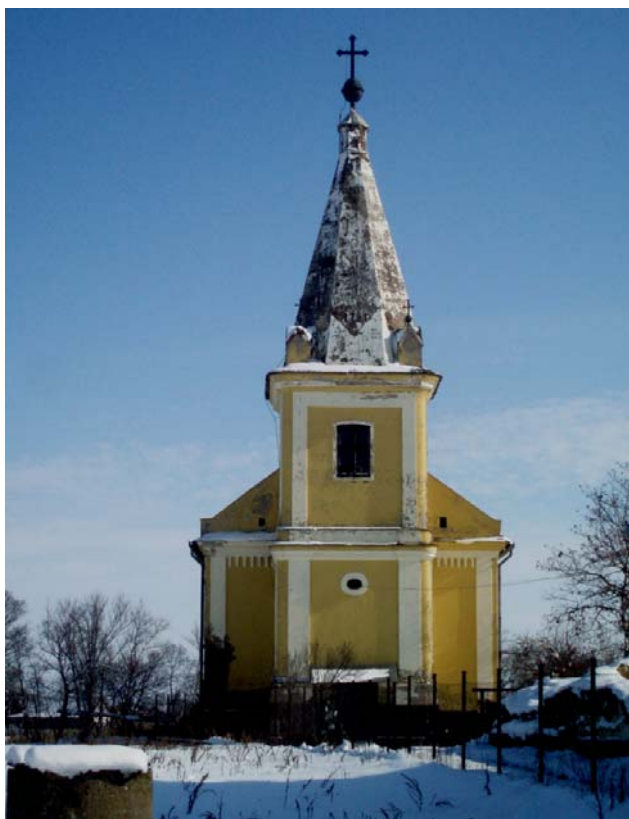
The present Romanian Orthodox Church was erected in 1791.

It is a known fact that, before this one was built, there was another one dating back to around 1700.

The first one, being made of wood, became in time improper for the spiritual needs of the 60 Romanian orthodox families who lived there during that time.

Because the locals, poor serfs with strong faith, did not have the necessary financial means, in 1791 they erected a new very modest church due to their own efforts.

The steeple was built after a few years, also from brick, so the church is built from coated brick all the way up, to the globe and cross.

The iconostasis is as modest, built of grey-colored boards.

Today, the church and church house in Jaca are in awful conditions, almost unusable.

The church house is totally destroyed, and sermons are held only once a month, thus the location giving the impression that it is a deserted place; in the church proximity there are also only deserted real estates, left uncared-for, which adds to the impression of desolation.

The orthodox believers in Jaca have a perspective, though: that one day the Hungarian state will build them a new church, as promised during the Romanian - Hungarian governments' joint meeting of Sibiu in 2007.

And when the local Romanians talk about their future church you can notice sincere happiness in their eyes ... in the tears appeared in one old man's eyes I could read the hope and trust that his grandchildren and great grandchildren will be able to carry on the Romanian faith. He also knew he wouldn't live that day in which to kneel in their future church...

Since the beginning of the 19th century, the year not being known precisely, attached to the church in Jaca there was also a confessional school, which closed in 1921.

“Jaca is an old settlement which already existed in the 12th century, having a citadel which in time disappeared.

The presence of Romanians in this township is extremely old.

The first news about their presence in Jaca dates from the Turkish occupation, when it is mentioned that there were also Romanians living in the township.

The first Orthodox Church there is data about is the one made of wood, on whose foundation was built in 1791 the present Orthodox Church, where every Sunday the Romanians gather to pray.

The place is very modest, which demonstrates the fact that the founders were poor peasants, who mostly wanted to build a church meant for worshipping.”

(Foaia românească - “Is the church the only remaining asset...? / Evidences from Bihor”, 29th September 2007)

“The church has remained for the Romanians from Jaca, and not only for them, the only place where they feel Romanian, because many of them have stopped speaking Romanian.

Visiting this village recently, I met a woman who told me that she never knew Romanian but that she was born Romanian, she was orthodox, and had gone to church ever since she was a child.

There she hears Romanian and, even if she doesn't understand everything the priest says, she doesn't mind it.

Orthodox priest Cosmin Pop is in charge of four parishes: Jaca, Peterd, Darvas and Veherd. Once a month there is a sermon in these four parishes, but the worshippers accept this situation as it is.”

(Foaia românească - “Is the church the only remaining asset...? / Evidences from Bihor”, 29th September 2007)

„(...) My husband and I are very fond of our orthodox faith, we have been going to church since we were kids, we don't imagine not going to church on Sunday or not praying, as this is the only thing we've got left.

Now people have changed, have become Hungarian, we are few, nothing is as it used to be.

Not even holidays are the same, our church is sometimes empty.

We are lucky the priest doesn't give up on us; otherwise we would be completely lost. The church is degrading, the church house is in pathetic condition, there is no money, there are very few worshippers, and the ones in Jula don't take care of us.

If the new bishop could visit us, it would really please us, he would see the state the church is in, and how our priest lives.

God forbid, if he leaves us, there is no one else who would like to come. And what are we going to do then?

... The church is the only thing we have left”.

(The tale of a local woman from Jaca, published in Foaia românească magazine - “Is the church our only remaining asset? /

...We were ashamed to be Romanian, 29th September 2007)

Priest Cosmin Pop has been a parson in Jaca since 1999. Since he has been a priest there, there have been no repairs either at the church or church house as there is no money.

Annually approximately sixty thousand forints is gathered from the believers' worship and donated money, but this sum isn't enough for paying the expenses, let alone repairs.

"Two years ago we received from the Romanian self-governance a small financial support which helped us mend the fence and repair the coating in the back of the church. (...) We are glad if we can pay for the daily expenses", says priest Cosmin Pop.

(Foaia românească - "Is the church our only remaining asset...? / Parishes from Bihor with fewer and fewer worshippers", 29th September 2007)

The church community has all the books necessary for worship, and among the old church sermon books kept here we mention: "Penticostar" printed by Metropolitan Neofit in 1743 and "Chiriadormion or Teaching Gospel containing Homilies for all Sundays, and repasts and designated saints" from 1732.

The church records have been kept starting with 1853.

The church in Jaca has “Archangels Michael and Gabriel” as patron saints. It is located on Kossuth Street no. 15, at the exit from the settlement.

* * *

PETERD

The present Orthodox Church was built at the end of the 18th century out of brick and it is the second worship place in the settlement.

The first church was erected around the half of the 18th century by the Romanians living there who, as serfs, didn't have the financial situation which could have allowed them to build a solid edifice, so they built it from wood, that's why it did not resist for long, due to the damage caused by time.

The present church, which was built from brick, was erected at the end of the 18th century and it is a modest one; between the nave and the altar there was the iconostasis built entirely from boards, and the icons are painted directly on them.

Both the church and church house in Peterd need significant rehabilitation and consolidation works, both outside and inside.

The local orthodox believers would love to have a sermon officiated every Sunday, but they understand the fact that there is no money to pay a priest, the one they have now being forced to a service four parishes, respectively Darvas, Jaca, Peterd and Vecherd, reason for which the sermon takes place once a month.

There are no documents or evidences kept to specify the period when the confessional education was organized, but it is a known fact that attached to this church such an educative unit used to function.

“We don’t know Romanian anymore because we didn’t go to a Romanian school. My parents and grandparents are Romanians, but I have never spoken Romanian, I don’t know it, I have never learnt the language.

I come to church, I am orthodox, but unfortunately we don’t know Romanian any more.

I have come to this church since I was a child and I sing during the liturgy, in my own way. I don’t know how to sing from the book because I can’t read Romanian, but I know how to sing the sermon songs because I learnt them when I was young, when I used to come to church with my mother.

Once the church was full, we even had a choir (...)

I am 75 years old, I don’t know how long I can manage to come, but as long as I can walk, I will be here for every sermon, I love this church very much because I have been coming here to pray since I was a child.”

(Interview with a local woman from Peterd, published in Foaia Românească magazine - “Do we all have a worship place?”)

The church has all the books necessary for worship and also numerous old books, among which: “Octoih” from 1712, “Bishop Climent’s Antiloghion” - 1745, “Octoih and the community saints’ sermons” - 1760, “Strastnic” - 1773. the oldest church records kept date back to 1838.

The church in Peterd has “Archangels Michael and Gabriel” as patron saints and it is situated at the village border, on Petőfi Sándor Street.

* * *

VECHERD

Referring to the establishment of the first Romanian Orthodox Church there are no documents kept, but there is a strong possibility that this event took place immediately after 1770, when the orthodox Romanians settled here, being serfs, built a wooden church themselves.

This small church functioned until the last decade of 18th century, period in which the foundation stone of the present day Orthodox Church was laid, this second church being built from solid material, with the edifice and steeple covered in shingle, which subsequently was replaced with a plate one.

In time, the edifice was improved, the most recent improvement being made in 1971.

Now, several renovation works are necessary, starting with the fence that surrounds the church and the church edifice up to the church house, which is uncared-for.

The replacement of the iconostasis would also be welcomed, the existing one being very modest, made of brick, and the floor boards should be replaced as well.

As with the other Romanian orthodox parishes from Hungary, there was a parish school here, but there are no documents that can certify precisely the year when it was established or when it ended its activity.

The church owns the books necessary for worship, as well as several old books among which “Bishop Grigorie’s Octoih” printed in 1750.

The oldest church records that have been kept until now date back to 1845.

The church in Vecherd has “Archangels Michael and Gabriel” as patron saints, and it is located at the village border, on Kossuth Street.

* * *

SĂCAL

The present Romanian Orthodox Church was built in 1788, but there are certain data that prove the fact that before it, there was a poorer wooden one, thanks to the believers' concern.

In fact, on a bell found in the church loft there was an inscription according to which it had been made in 1763, for the church in Săcal. The first church, build in wood, functioned until 1788, when, a new church made of solid material was erected thanks to the believers' donations and labour.

According to some inscription which came to light while doing some repairing works made in 1970, the church steeple was erected only 49 years after the edifice was built, respectively 1837.

The initial church roof, made of shingle, was replaced in 1901 with a plate one, but in 1970, it was pulled off and destroyed by a strong hurricane.

Changing the plate on the church edifice was managed only in 1976, thanks to the parishioners' contribution. The initial iconostasis made of brick was so damaged that it was demolished, the present one, erected in 1948, being made of boards.

The church is in unacceptable condition, but more worship objects are needed for the proper equipment, and the church house, which is very old, needs several improvement works, inside and especially outside.

Attached to this church there was a confessional school, which ended its activity in 1911.

Along the books necessary for officiating the holy sermons, in Sacal are kept an impressive number of old church books, among which: "Antologhion" printed in 1707, "Romanian Teaching Book Every Sunday and at the imperial repasts and important saints" - 1643, "Octoih" written by Metropolitan Antim Ivireanul - 1712, "Bishop Climent's Penticostarion" - 1743, "Church Book according to the Order of the Holly Monasteries of Jerusalem - 1753, „Octoih and the Sermons of Community Saints" - 1783, "Catavasier" - printed in 1826.

Church registers have been kept since 1824.

The church in Săcal is situated on Vöröshadsereg Street at no. 16.

* * *

JULA PROTOPOPY includes the following parishes: **Jula I, Jula II, Ciorvaș, Bichiș and Bichișciaba.**

JULA (JULA I - MIKLÓSVÁROS)

The first local Orthodox Church community dates previous to 1695, immediately after the town escaped the Turkish occupation, from then onward a series of documents being kept.

Unfortunately, documents certifying if they had a church are not kept, but there are data which reveal the fact that at that time there were three

churches in town, which creates the possibility for one of them to belong to the orthodox believers.

The documents kept identify 1721 as the year when the orthodox community erected their first church.

Due to the fact that it was a modest one, built of wood in 1727 a new small church made of brick was build, which shortly became too crowded due to the significant increase in the number of believers.

In 1762 another church was built, but in 1801 this church was destroyed by the fire expending almost all over town.

Despite all the misfortunes bestowed upon them, most of the locals remaining homeless, the orthodox Christians kept their faith and asked the approval to organize a whip-round the country to raise money to build a new church.

The authorities rejected the request, and as there was no other possibility to obtain the necessary money, the orthodox Christians started to build a new worship place all by themselves.

This work started in 1802 and, with the exception of small interruptions due to the encumbrances coming from the authorities and the lack of funds, the work was continuous, the church being finished only in 1824.

In the following ten years the number of orthodox believers dramatically increased, this church becoming too crowded as well.

The believers from the opposite part of town, forced to cross the entire settlement to take part in the holy sermons requested the erection of a second worship place. The worship place, finished in 1824 had no tower, which was made only in 1854.

In time, the church in Miklósváros became the most beautiful and spacious of all the Romanian orthodox churches in Hungary.

During the Second World War, a fire mysteriously burst and destroyed the tower and part of the woodwork of the church, but, in the same year, 1943, the believers erected a new tower, where they later managed to assemble a small bell, and in 1948 two bigger towers were also built.

Attached to the church in Miklósváros there was also a confessional school, where priests taught for a while, because it was impossible to pay the teachers' fee, situation which lasted until the 1850s, period from which documents

referring to the teachers were preoccupied by the school's fate were kept; the school functioned until 1948.

The present church house located near the church was built in 1938, replacing the 130 year old one.

„The church should continue to support the buildings of the worship places because in many of them we have restoration issues.

Only the cathedral repairing needs several millions of forints.

There are many churches needing support and unfortunately the financial support coming from the believers is too small in order to solve this problem.

The Hungarian state helps us, but not concerning the restoration. There are also European programs which we are trying to access, but there are problems because most of them concern the repairing of tourist attractions rather than church buildings - Siluan Manuila, Bishop of the Romanian Orthodox Church in Hungary, says.”

(...) The danger of identity loss threatens the whole Romanian community in Hungary, the only way to keep the Romanian traditions and language alive is, according to the local Romanian representatives, to maintain the Romanian churches and schools.

(Jurnalul national - “The children of the Romanians in Hungary have stopped speaking Romanian even at home”. 28th September 2008)

The church owns all the books necessary for worship and a beautiful collection of old sermon books among which “The Golden Coffin, Confession Book for the Dead, selected from the Holy Bible, under the Authority and Guidance of Apafi Mihai, the Prince of Ardeal” printed in 1683, “Triodion” - 1731, “Holly and Devine Gospel” - 1812, “Penticostar” - 1808.

The Church of Jula (Miklósváros) has Saint Nicholas as patron saint; it is located in the Bishopric Park (MiklósPark)atno.2.

* * *

JULA (JULA II - KRISZTINAVÁROS)

Due to the lack of space for the large number of local believers systematically attending the holy sermons officiated in the church of Miklósváros, they asked for the erection of a new building, in the opposite part of town.

After the approval of this request, in the same year, respectively 1834, the orthodox people built, by themselves, a chapel with a small wooden tower located on the land of the Romanian cemetery, also set by them.

Almost a thousand worshipers prayed for 28 years within the earthen walls under the shingle roof and small wooden tower.

In 1861, based on the sole contribution of parishioners, the building of a new church started on the parish land, near the old one which had become too small. The works lasted three years and the new church became a reason of great pride and joy for the local Romanians.

Today, the church is severely damaged; whole pieces of coating fell from the steeple basis, both the exterior and interior needing consolidation works.

In 1834, the year when the first worship place was opened, a parish school was also created, functioning until 1948.

The first church house, built from earth, was erected at the same with the worship place; after the building of the new church, the old one served as church house until 1943, and after the end of the Second World War a new one was built.

The church community owns all the books necessary for worship, and among the old church books kept here we mention: “Octoih, with Catavasieriu” printed in 1826, “Triod” printed by Ioan Bob in 1813 and “The Apostle, With God’s Mercy” - 1764. The church records have been kept since 1834.

The Church in Jula (Krisztinaváros) has Saint Pious Paraschiva as patron saint and it is located on Juhász Lukács Street, no. 12.

* * *

CIORVAŞ

In Ciorvaş there is an orthodox chapel built in 1900 thanks to the church-goers' concern.

In the same building the parishioners also prepared a small home for the priest but, due to the poverty of the parish, the locals never benefited from having a pontiff; the one from Bichişciaba looked after the chapel and their faith.

Their strongest wish is to pray, one day, giving thanks in a beautiful church equipped with everything that is necessary for an orthodox worshiping place.

The chapel is small (7m / 6m) and needs repairing both on the outside and on the inside, an iconostasis being absolutely necessary as there is none at the moment.

The parish community is endowed with all the books necessary for worship, as well as a series of old church books, such as the “Chiriadromion” printed in 1669 at Belgrade or “The Ritual of Bishop Partenie” - 1759.

The orthodox chapel of Ciorvaş has Saint Archangel Michael and Saint Archangel Gabriel as patron saints and it is located in Székhenyi Square at no. 2.

* * *

BICHIŞ

The church was built between 1783-1789, out of the benevolent contributions of the Romanian, Greek and Armenian parishioners; the person supervising the works was Mihai Ghiba, this parish’s first known priest (1788-1809).

In time, the Greek and Armenian locals left the place, immigrated or settled in bigger establishments, thus the church remaining exclusively Romanian.

Today, the church in Bichiş can be considered a ruin; starting with the foundation, the entrance steps and doors, walls, roof, everything is falling apart as if you were waiting for it to tumble down piece by piece at any moment.

Although the church seems totally deserted and non-functional, it served the parishioners of Bichşiaba after 2007, when it was closed for repairing works following a fire started by a Hungarian young man.

In Bichiş there was a confessional school testified since the beginning of the parish community which functioned until 1929.

The church house built near the church was expropriated by the town, ensuring in return an apartment in a real estate on Kossuth Street.

The parish community has all the books necessary for worship but also many old liturgy books, such as “The Holy Saint Rituals” from 1713, „Triod” - 1747, “Penticostarion” - 1768, “Glorious” - 1773 or “Psalm Book” - 1777. The parish registry books have been preserved since 1788 until the present.

“The Birth of Virgin Mary” orthodox church of Bichiş is located on Kossuth Street.

* * *

BICHIȘCIABA

As they did not have a praying ground, the local orthodox believers used to gather in different private homes where holy sermons were officiated; this situation lasted until 1820, when they decided to built a church, the actual construction being performed only in 1837 due to lack of financial resources.

Being supported for more than 15 years by other churches, orthodox believers or other Christians, after travelling the country in order to fulfill this dream, the Romanians from Bichișciaba succeeded, in 1837, in building the first Romanian Orthodox Church in town.

The first reconstruction of the church exterior dates from 1878, and the last more significant renovation took place more than 30 years ago (1977).

In 2007, the table from the altar, icons, worshiping objects and the stalls were set on fire, and a few days later the side door was burst open again and the holy icons and worship objects thrown on the floor.

This situation was not remedied either morally or materially, the church in Bichişciaba still making enormous efforts to gather the money necessary for restoring the paintings and the other holy objects destroyed in that fire.

The church needs rehabilitation works on the outside as well, taking into account the fact that whole blocks of its steeple have fallen and others are on the verge of falling, and the fence, made of barbed wire, confers the edifice an inappropriate appearance.

The church in Bichişciaba needs consolidation works starting with the basement and ending with the roof, where the cross, recently fixed on, was totally inconsistent with the rest of the edifice, whose appearance is extremely modest.

Attached to the church was a confessional school established in 1837, which was built from the believers' money and mostly with used materials donated by them.

In 1889 the building had to be demolished due to its state of degradation.

Due to lack of funds for the erection of a new school, the courses were taught in the church house, which moved into a lot smaller real estate, built on the church land.

The confessional school functioned until 1920.

Today, the church owns all the books necessary for officiating holy sermons as well as a series of old religious books among which “Bishop Climent’s Penticostarion” published in 1745 and “Triodion” - 1816. The church registers have been preserved since 1845.

The church in Bichişciaba has Saint Nicholas as patron saint. It is located on 51 Bartok Street.

* * *

In the **CHITIGHAZ PROTOPOPY** there are the following parishes: **Chitighaz, Aletea, Batania, Cenadul Unguresc and Otlaca Pustă.**

CHITIGHAZ

The first Romanian Orthodox church in Chitighaz was built approximately between 1700 and 1710; the exact date cannot be established as it there are no documents from that time.

Due to the fact that believers' number grew significantly, the little wooden church was not able to ensure the necessary conditions anymore, thus, between 1770-1775 (it is not known exactly) a new and larger one was built instead.

In 1840, the church steeple, modest at first, was replaced with a more imposing one. Several other improvement works were done ever since: painting the interior in oil (1959) and restoring the exterior (1974), the worship place also going through a process of repairing and restoring that began in 1997.

Building this church was done with great sacrifice of the worshipers, who paid for all the expenses and labour necessary.

Today, although it is far from being in a perfect shape, the church, located on a small hill next to the park, is presentable and clean, being one of the few orthodox worshiping places in Hungary that inspires the feeling that our ancestors dream is kept alive in it.

The orthodox parish of Chitighaz supported the functioning of a confessional school established in 1793 which, after the end of the First World War functioned discontinuously, and in the end was closed.

The church is endowed with all the books necessary for worship and preserves several old church books among which “The Gospel of Daniil Metropolitan” from 1723 and “Antologhion” - 1745. The church records have been kept since 1779.

The church of Chitighaz has Saint Archangel Michael and Saint Archangel Gabriel as patron saints and it is located on Székhenyi Street, at no. 27/d (31).

* * *

ALETEA

The documents kept prove the fact that here lived communities of orthodox Romanians centuries before the establishment of a parish, which took place in 1934.

Prior to its establishment, the church community belonged to the parish in Otlaca (Graniceri) then became a subsidiary of the one in Chitighaz.

The document kept in the archive of the church house in Aletea prove that in 1947, due to the agrarian reform, the community of orthodox Romanians became the owner of a real estate which they turned into a chapel by pulling down the wall that separated two rooms, the church house being situated in the back of the same building.

Today, this chapel is still the place where Romanian worshippers pray, but it is in severe state of degradation. After almost three decades in which the parish in Aletea did not have a bell because it has been stolen, in 2008 the money needed for its replacement was obtained, and today the church goes are properly invited to sermon.

From parish priest Alexandru Seres I found out that the financial situation of the chapel is worsening every year:

... “For years we haven’t got a bell because it was stolen. We took steps to receive a bell from Romania but it was in vain. A bell would be helpful, we would be able to summon the believers to the holy liturgy. We enquired and a bell cost about 400,000 forints. We submitted a project together with the Romanian self-governance from Aletea at the Office for National and Ethnic Minorities of Hungary, in the hope we can receive a bell.”

(Foaiă românească - “The church without a bell / We do not have the mean to summon the believers to church...”, 13th September 2007)

Fortunately, this situation was solved, through the project mentioned above the 400,000 forints necessary for purchasing a new bell being obtained; the bell was installed and consecrated in 2008.

“The Romanian orthodox chapel in Aletea is located in a building received from the town hall 60 years ago (...)

It has been over half a century since the believers built their chapel; since then, they have been fewer and fewer, and the chapel is in critical condition”.

*(Foaia românească - “The church without a bell”,
13th September 2007)*

“When I was appointed churchwarden here, there was no money and many things were damaged and old.

At first, we repaired the floor boards, which were broken, and old women tripped over them.

The 60 year old benches were replaced with new chairs, and new wardrobes were bought for the priest’s vestment.

I came here with 400,000 forints of my own savings, money which I used to help the church, but in two years I got it back.

This money was used to make the entrance gate because the old one used to be so damaged that could not be opened, it was nailed. With the remaining money we built the fence, separating the chapel's yard from the garden, as well as a sidewalk at the yard entrance „ - the account of Ioan Ardelean, churchwarden of the Romanian orthodox chapel of Aletea.”

(Foaia românească - “The church without a bell / The new churchwarden”, 13th September 2007)

The orthodox chapel in Aletea has Saint Nicholas as patron saint. It is located on Lökösházi Street, no. 38.

(...) “Many times the sermon donations are not enough to pay the parish clerk.

Then, you realize the situation we are in when we have to pay for electricity, water, gas and others. We can hardly manage, the cemetery saves us.

For instance, this year there were ten funerals, last year about eight, so there is little income due to the cemetery places and funerals. But for the cemetery, we could lock the church door forever” - Ioan Ardelean, churchwarden of the Romanian orthodox chapel of Aletea.”

(Foaia românească - “The church without a bell / The saving cemetery” 13th September 2007)

The chapel has the books necessary for the holy sermons provided by the Romanian Orthodox Patriarchy and “Bishop Climent’s Penticostarion” printed in 1743, in the Holy Bishopricks of Ramnicu. The oldest documents preserved referring to the chapel’s activity date from 1947.

* * *

BATANIA

The first Romanian Orthodox Church was built of wood in 1784, but it was shortly totally destroyed in a fire.

Between 1793 - 1797 the Romanians and Serbians erected a common church, now the Serbian Orthodox Church, which sheltered the local orthodox Romanians until 1868.

The construction works of the present day Romanian orthodox church started in 1869 and were finished in 1872, being financed both from the money received as compensation when separating from the Serbian church and especially from the believers’ donations.

Due to the fact that the wood used for the church steeple did not resist, in 1904 it had to be replaced, the church exterior being also painted. Only in 1932 did the interior reconstruction and painting take place, and on the outside the church was partially renovated in 1994, but since then the coating has been destroyed almost entirely, several repairs on the outside, inside and at the roof being necessary.

In 1890 a confessional school was opened which functioned until 1940 thanks to the community.

The church owns all the books necessary for worship as well as other useful books. It also has a series of old books: the “Antimis” consecrated in 1756, “The Holy and Divine Gospel” dating from 1742.

“The Birth of Virgin Mary” orthodox church in Batania is located on Hunyadi Street, no. 40.

* * *

CENADUL UNGURESC

The documents that have been preserved until now testify the fact that, in 1774, in Cenadul Unguresc there was an orthodox church which even at that date was mentioned as being very old.

The church, used both by orthodox Romanians and Serbians, was small, no more than 100 people being able to attend the sermons.

In 1808, a new church and a confessional school were erected thanks to the Romanian and Serbian church-goers' contributions; the church was used by both nationalities 1878, when, due to the misunderstandings that stepped in, they broke up.

The orthodox Romanians were forced through a court decree to pay compensation to the Serbians - 10.000 forints for the church and 2,250 forints for the confessional school which functioned attached to it - keeping the two institutions in return.

The church functions even today, a series of improvements being made on the outside in 1993-1994, but there is still need for several renovation works both on the exterior of the edifice, where the coating and walls have many cracks, and especially in the interior.

The confessional school was closed forever in 1948.

“The following works that are absolutely necessary would be the static consolidation of the church, because on the church ceiling there is a huge crack which endangers the wall’s stability.”

It doesn't rain in the church anymore, which we owe to the representatives of the Department for Relations with Romanians Living Abroad, who understood our misfortunes and helped us, thus thanking them both on my behalf and on the behalf of the church-goers Cenadul Unguresc.

We are hopeful that in the future we will fulfill our aim to perform also an interior renovation, as the windows and the two entrance doors are severely damaged, and because of the damaged glasses there is draught in the church, destroying the mural and valuable iconostasis gradually.

Being a 200 year old building, we also have damp problems; we would like to paint the chairs, to renovate the mural and a lot of other less extensive works.

We hope that, with God's help, we will receive the necessary support and the Department for Relations with Romanians Living Abroad will also help us in the future. ,,

*(Parish priest Aurel Becan in Foaia românească -
"A 200 years old church, with a new roof", 28th August 2008)*

The church owns all the books necessary for worship as well as a series of old books, among which "Bishop Inochentie's Triod" published in 1731. The church registers have been kept since 1808.

„The Lord’s Ascension” orthodox church in Cenadul Unguresc is situated in the village center, on Föüt Street no. 44.

* * *

OTLACA PUSTĂ

The foundation of Otlaca Pustă is relatively recent, this process taking place in the last decade of 19th century.

Found in the proximity of Chitighaz, the orthodox believers belonged to this parish and took part in the sermons officiated at the Orthodox Church in the nearby settlement. Moreover, the two donated an area of 25 hectares of plough land from their own fortune to the priest, and 34 hectares to the school teacher.

Stefan Rusu and Zenobia Dragan also donated a land for the setting up of a cemetery for the orthodox believers in the settlement.

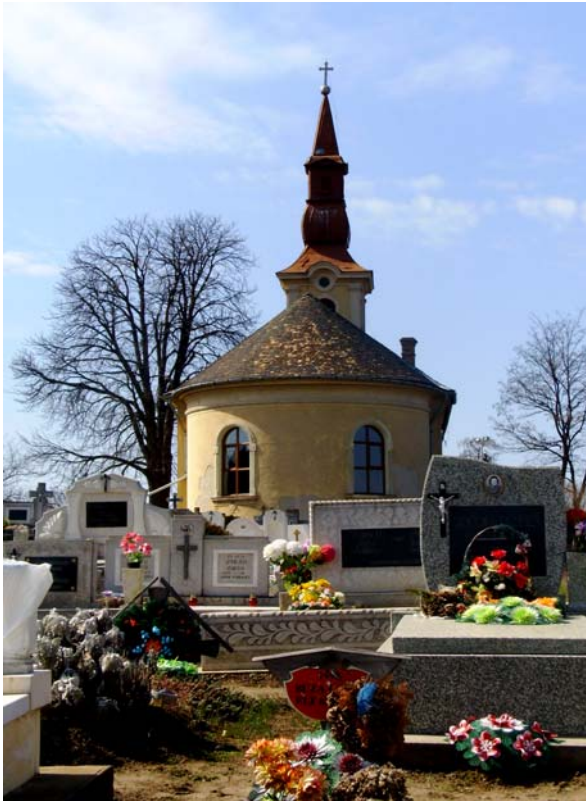
Starting with 1898 the sermons were officiated in the confessional school of Otlaca Pustă, open thanks to Stefan Rusu (1857-1941) who later also built the worship place which served several hundreds of believers until this day.

Thus, both the local church, which dates from 1913, and the church house and confessional school (1898), were established thanks to the generosity of orthodox believer Stefan Rusu and his wife, Zenobia Draganu.

The church owns the books necessary for worship and two very valuable old books: “Antologhion called the Flower of Words, which contains the order of the Divine repasts and of Mary, God’s Mistress, Birth Giving and Forever Virgin, and of the high saints feasted during the year, and of the parish saints feasted every day” - published in 737 and “Bishop Climent’s Penticostar” - 1743.

The parish registers have been kept since 1913.

“The Lord’s Ascension” orthodox church in Otlaca Pustă is located on Kossuth Street, no. 15-17.

* * *

Budapest

Initially, the orthodox in Budapest lived in a single church community founded by the Greeks and Macedonian - Romanians, called the Greek - Walachian church. Due to misunderstandings appeared amongst them, in 1888 the native Macedonian - Walachians and Romanians were excluded by the Greeks, and as a consequence they established their own church community in 1900.

The request referring to setting up this “independent community and to building their own church was approved, but not without encountering a series of difficulties from the Serbian bishop of Buda, who based his negative answer on the reason that any type of Walachians had nothing in common with Greek orthodoxy, as they were under Serbian jurisdiction.

Nevertheless, based on the approval of the palatine of Buda, on behalf of the emperor, with the believers’ contribution and the donation of Macedonian - Romanian Dumitru Arghir, the orthodox community erected a church, the works being finished in 1791, and the new church was named “Virgin Mary’s Falling Asleep”.

The numerous misunderstandings between the Greeks and Walachians regarding the priest’s election, the sermon language or even the newly-established church community name led to the Greeks’ repeated trials to separate from the Walachians and to establish their own separate community and church, their requests remaining without the necessary approvals.

The Romanians’ situation worsened in 1888, when the Greeks decided to abolish the Romanian priest position and to eliminate the Romanian language from the liturgy, to abolish the two teacher positions and Romanian parish clerk, and to suspend the two native Romanians from Budapest from the position of churchwarden.

This decision was approved by the Ministry of Hungarian Religions, and the Romanian element was completely eliminated from the church community, the Romanians receiving the right to establish their own church community, though.

Despite huge efforts and numerous interventions, both in Hungary and Romania, for 12 years there was no church, the Romanians did not have a place to go to for liturgy, they had nowhere to confess or commune.

They were, according to their own words, “like a flock without a shepherd”.

In 1900 a parish committee was created, and until they obtained the necessary funds for erecting a church, the land and all the necessities, this committee asked “Gojdu” Foundation to house an orthodox chapel in its apartment on Hollo Street no. 8, on a temporary basis, which was accepted by the foundation representatives.

The temporality never ended though, and today the orthodox Romanians from Budapest use the same chapel, housed in “Gojdu” Foundation’s apartment situated on the 1st floor of the real estate.

Emanuil Gojdu, considered as one of the great benefactors of the orthodox Romanians, gave his entire fortune to the Romanian nation in Hungary and Transylvania who belongs to the eastern orthodox faith”, but the testamentary beneficiaries received only an insignificant part of the inherited assets.

The confessional school of Budapest was established in 1808 and functioned until 1888, when the orthodox Romanian community separated from the Greek one forever.

The orthodox chapel in Budapest is located on Holló Street no. 8 and has Saint John the Baptist as patron saint.

* * *

EMERGENCY SIGNALS
regarding the difficult situation
of the Romanian orthodox churches in Hungary,
still unheard until this day.

„The situation of the orthodox Romanians in Hungary is a disaster. Thus, there are 20 churches on paper, 11 active priests and a pensioner, a bishop and a vicar.

In reality, most churches are in precarious condition, as there are no funds for renovation.

Another tragic fact is that some of them belonged to the reformed worshipers and they have no iconostases, rood screens, icons.

Desperate, the Romanians made monarchal doors out of plywood!”

www.catacombeleortodoxiei.ro

„(...) Most Romanians settled in Hungary are orthodox Christians, the Romanian Orthodox Bishopric of Hungary being located in Hungary, and belonging to Banat Mitropolý.

The cathedral of Gyula Bishopric is 200 years old and it was built by the Romanian Christians settled there, in the proximity of the old citadel of Gyula. The bishopric building, as the buildings of other Romanian churches in Hungary, needs important reparations, as well as the painting restoration, but money is hard to find (...)

Bishop Siluan Manuila also spoke about the danger of identity loss, admitting the fact that the number of believers that come to church every Sunday is not very big.

According to the bishopric representative, between 30 and 60 believers take part in the sermons officiated in Romanian every Sunday, a possible explanation being the small number of Romanians belonging to that community (...).

„Even though a lot of the people do not speak Romanian any more, at least they maintain the awareness that they are Romanians, and the Romanian churches here are maybe the most important aspect in their lives and the lives of their families”, considers the bishop.

(“The children of the Romanians in Hungary do not speak Romanian not even at home any more” - material that appeared in “Jurnalul national”, on 28th September 2008)

“For many years now, the Hungarian state has financed churches only based on the 1% that people may give to the church they belong to.

I wrote “that they may give”, because it is not mandatory for anyone.

We are exactly in the period when, along with the income statements, one can also submit the declarations for giving 1% to churches.

Unfortunately, many believers do not submit this declaration, thus leaving the money in the state’s big money bag.

And this percent is of only 1% and not 10%, as it is requested from any Christian in the Old Testament.

The tithe is a subject we talked about in the times of P.S. Sofronie, former bishop of Gyula, because the current method of funding a church in Hungary definitely disadvantages smaller churches, such as the Romanian orthodox one.

At a recent meeting of our Bishopric’s leadership and of priests, the issue of church financing was raised again, trying to find ways of solving the proper functioning of our old church.

One of the ideas proposed at this meeting was that the church should ask the support of the National Self-governing of Romanians in Hungary (N.S.R.H.) the one of all our institutions which administers most money, which is intended for the entire Romanian community, not only for a small group of people.

The idea itself is not bad, but many prior experiences make us believe that there is no chance to fulfill this goal. Other than some additional sums for church renovations or some other programs, N.S.R.H. does not offer any support for the functioning of the Romanian Orthodox Church.

By functioning we do not understand only the priests' salaries, but all the present and future steps taken by the church in order to preserve the Romanian identity, faith and language in these lands.

The very important role of the Orthodox Church in the life of our community is inevitable.

We strongly believe that the reason we can talk about a Romanian community in Hungary at the beginning of the 21st century, as small as it is, is because our church has stubbornly kept alive our ancestors' faith and language.

Until this day, the Romanian Orthodox Church is the only institution in Hungary where Romanian is the official language. I believe this tells us everything. Not school, not kindergartens, not self-governance.

For this reason, it is suicide if we do not give the necessary support to this institution that can guarantee the existence of Romanians in our villages and towns for many years to come." (...)

(The editorial "Tithe", signed by Eva Iova in Foia Românească.)

“APPEAL

Beloved Sons and Daughters of the Church,

In order to continuously keep a unity of faith and prayer with our ancestors, as well as a ceaseless bond with the entire Holy Church, the Romanian Orthodox Bishopric in Hungary greatly needs your oblation.

The national legislation in force stipulates the separation of power between Church and State, and 1% of the citizens' tax is offered to them as help for the functioning of churches and religious communities.

There is no secret that the number of worshipers officially registered in the records of the Romanian Orthodox Bishopric in Hungary is continuously and constantly decreasing.

There is no secret that we - out of delicacy - did not impose a unitary tax for the cult. Moreover, we did not oblige anyone to financially contribute to the maintaining of their religious institution, taking into consideration that other religions mandatory ask for 10% of the profit, according to the commends given to people by the Lord and written in the Holy Bible.

If you wish that the Church you belong to, in which you were baptized and married, which buried your ancestors, and in whose cemeteries all who request it are permanently, for very little money and without any conditions, buried based only on a simple statement that his ancestors have been Romanian and Orthodox and buried in that cemetery, if therefore you wish that the Bishopric where payers for our ancestors are continuously said and efforts for survival made, in order to pass our legacy to the young ones who have little Romanian and Christian education, we ask you, at least now, in the final hour, to offer 1% of the income tax, both you and your sons and daughters, your grandsons and granddaughters, to the Orthodox Bishopric in Hungary (...)

If you believe in the future of the Romanian Church in Hungary, do you duty towards the faith of your ancestors.

Offer 1% of your income tax, both you and your family members, whether your family is only Romanian or mixed. The moral obligation of a person entering a mixed family is to respect, help and financially support the spiritual and material life of the minority community in which one willingly entered.

The future, the care of educating and raising the children, the youth so that they fear God and honor their parents, family, community, lay in your hands.

On behalf of the priests and deputies elected in the Church deliberative and executive organs, Sofronie, Bishop of the Romanian Orthodox Eparchy in Hungary."

*(Romanian Orthodox Eparchy in Hungary
asks the worshipers' help"*

*- appeal published on 3rd February 200
in several religious magazines and on internet websites)*

The Appeal of I.P.S. Dr. Laurentiu Streza, the Metropolitan of Transylvania, to the members of the Romanian Senate's Legal Commission regarding the legacy of Gojdu Foundation:

“Your Excellencies, Senators, Members of the Romanian Senate’s Legal Commissions, the undersigned Laurentiu Streza, Metropolitan of Transylvania, as president of Gojdu Foundation, located in Sibiu, on behalf of the 15 Orthodox hierarchs from Transylvania, Banat and Hungary, and of those over 4,500,000 orthodox Romanians, beneficiaries of the great benefactor’s will, with appreciation and trust, ask for the support of our representative in the Superior Chamber of Parliament, regarding

Gojdu Foundation, in order to carry out our debt to God and our ancestor legally and morally speaking, Gojdu inheritance cannot be used either by the Romanian state or the Hungarian one, as it is not state, but private property. That’s why, we, the Church of Transylvania, who recognize the bilateral treaty with our neighbours, have no right to give up an asset that is not ours, but belongs to our Christian believers.

We were surprised to find that the testamentary heir stipulated in article 7 of the Testament, namely “the Romanian nation from Hungary and Romania that obeys the eastern orthodox rule”, has been excluded in the Agreement between the Romanian and Hungarian Republic Governments, by setting up a new foundation which is to rule the entire inheritance of Emanuil Gojdu from Hungary and Romania.

We notice regretfully that this Agreement practically dissolves the 1937 Agreement between Romania and Hungary, ratified by both countries’ Parliaments, which is in force and which at present is the juridical basis for vesting the testamentary inheritance on behalf of Gojdu Foundation. The testamentary will decided the fortune to be administered by a permanent Romanian foundation, Gojdu Foundation, under the patronage of the Mitropoly of Ardeal, through the Metropolitan and “the orthodox eastern bishops”. The inheritance and property administration right, according to the testament, belongs to this Gojdu Foundation, which restarted its activity in Sibiu in 1996. According to the Saint Synod of the Romanian Orthodox Church of 4th April 2003, Gojdu Foundation is acknowledged by the

Romanian Orthodox Church as the sole legal heir of the patrimonial assets nationalized by the two communist states - Hungary and Romania - in 1952.

We appreciate the steps taken by the Romanian State with the Hungarian one so as to recover the fixed and floating patrimony, but, as all the Hungarian churches from Transylvania have claimed all their inheritances, it is only just and fair that the Romanian State, through the Government and Parliament, should defend the rights of the orthodox Romanians in Hungary and Transylvania, stipulated in Emanuil Gojdu's Testament for them only.

God help us remain good neighbors within the European Union, but at the same time respecting the legal testamentary right of the ones your Excellencies represent and defend.

The fate of this important inheritance and the chance of the future beneficiaries depend now on the approval of the Parliamentary Commission and on the Romanian Senate's vote.

Please receive the blessings, gratitude and appreciation of the Church for the difficult vital mission you have to achieve.

Chairperson of "Gojdu Foundation" - Sibiu

+ Dr. Laurentiu Streza,

The Metropolitan of Ardeal"

The appeal of I.P.S. Dr. Laurentiu Streza - the Metropolitan of Ardeal - did not go unheard, being taken over and debated by a series of Romanian dignitaries, broadcasted on TV and radio stations, yet the result is that not even today do the orthodox Romanians from Hungary and Transylvania have access to the inheritance left to them by Emanuil Gojdu.

"(...) The main objective of the Romanians has to be the compliance with the testamentary will of Emanuil Gojdu which portrays clearly to whom, how and what for he offers his fortune.

Time has come that the property right expressed as testamentary will should be respected both in Romania, and Hungary. 90% of Gojdu Foundation fortune must, thus, go to its rightful beneficiaries.

The agreements signed in 2002 by the Romanian and Hungarian governments tried to set up a historical bridge between Romania and Hungary, but it seems that this fact has not prevented the Hungarian authorities to transfer Gojdu Yards in the ownership of the District Town Hall which, in its turn, sold the property in auction to a private agent.

I hope Romania and Hungary find the necessary means and I am taking this opportunity to address especially the Ministry of Culture and Religions, as well as the Ministry of Foreign Affairs, under whose jurisdiction this issue is, not to give up but to solve this dilemma so as to maintain a good cooperation report between Romania and Hungary.

The recovery of the fortune of our great Romanian Emanuil Gojdu is our right, as Romanians, of which no institution, public authority or different private entities should prevent us from obtaining”.

(Cornel Popa - intervention referring to Gojdu Foundation; Stenograph of the meeting of the Chamber of Deputies from 7th June 2005.)

“In 1869, Emanuil Gojdu, one of the brightest lawyers of the Austro-Hungarian Empire, owner of an impressive fortune, established in his will that most of it should be given to, I quote, “the orthodox Romanians from Hungary and Transylvania”, to them and them only.

Another testamentary provision stipulated that this fortune should be administered by a foundation bearing his name, which functioned 1870-1917, offering thousands of scholarships to Transylvanian Romanians. But times and wars made this patriotic endeavor forgotten. In 1952, the Hungarian communist government nationalized all the assets in Budapest, and all over the country.

In 1996, after numerous attempts, the foundation is reestablished in Sibiu. Now it is managed by IPS Laurentiu Streza, Metropolitan of Ardeal. And, if initially the foundation fought the Hungarian legislation which contained no legal provisions concerning the assets owned by private foundations, making any recovery impossible, now, above all this, it must fight some provisions of the

Romanian - Hungarian Treaty because, based on it, an urgent order which stipulates the establishment of a new Romanian Hungarian foundation was initiated. This time, it was supposed to rule Gojdu inheritance both in Hungary and Romania.

The protest of IPS Laurentiu Streza, recently addressed to the legal appointment, discipline, immunity and validation commission of the Senate and MP's, protest made on behalf of the Romanian orthodox church, national church of Transylvania, and of over 4.5 million orthodox Romanians, contesting this thing, but also the fact that in some of the articles included in the order, the testamentary heir stipulated in article 7 of the will was excluded, namely that part, I quote, "the Romanian nation from Hungary and Transylvania, obeying the eastern - orthodox law". Moreover, IPS accuses that, in its provisions, the order stipulates the ransom with money from the budget, I repeat, from the budget, of Gojdu properties, an asset of the orthodox Romanians. Even worse, by enforcing this agreement, by ransoming assets lawfully belonging to Gojdu Foundation, Romania would in fact admit the Hungarian nationalization of 1952, the theft of the Hungarian communists not out of their country, but out of the fortune of millions of Transylvanian orthodox Romanians.

This is why, ladies and gentlemen, we have the duty to support the attempts of IPS Laurentiu Streza, the Metropolitan of Ardeal, who insists on reminding us the fact that legally and morally, that neither the Romanian nor the Hungarian states can rule Gojdu inheritance as it is not state property, by "private property belonging to our believers" end of quote.

As far as we are concerned, I request the Romanian Ministry of External Affairs to urgently begin and complete the attempts so that this important real estate should become the ownership of Gojdu Foundation, managed by IPS the Metropolitan of Ardeal, because this is lawful, moral and correct. Only the Romanian believers, now and in the future, must be the beneficiaries of this huge fortune, according to Emanuil Gojdu's will, and we, their representatives, must help them become the owners of this fortune as soon of possible. Thank you."

*(Alexandra Ioan Mortun's political statement
on the topic of assets belonging to Gojdu Foundation. -
from the Stenograph
of the Senate' meeting of 25th February 2008.)*

“The issue of Gojdu Foundation is of present day importance. I.P.S. Dr. Laurentiu Streza, the Metropolitan of Ardeal, addressed the Legal Committee of the Romanian Senate a letter requesting the fair interpretation of the testamentary provisions regarding Gojdu Foundation.

As chairperson of Gojdu Foundation located in Sibiu, the Metropolitan of Ardeal mentions that he speaks “on behalf of the 15 orthodox hierarchs of Transylvania, Banat and Hungary and of over 4,500,000 orthodox Romanians”. “Legally and morally speaking, Gojdu inheritance cannot be used either by the Romanian state or the Hungarian one, as it is not state, but private property. That’s why, we, the Church of Transylvania, who recognize the bilateral treaty with our neighbors, have no right to give up an asset that is not ours, but belongs to our Christian believers”, Laurentiu Streza says. The hierarch admits he is surprised by the fact that in the agreement between the Romanian and Hungarian Republic governments, by establishing a new foundation, which will rule the entire inheritance of Emanuil Gojdu, from Hungary and Romania, “the testamentary heir stipulated in article 7 of the Testament, namely the Romanian nation from Hungary and Romania that obeys the eastern orthodox rule, has been excluded”. (...)

According to the Romanian - Hungarian agreement, with the funds given by the two governments, the foundation will increase its patrimony with the real estates from Gojdu Yards from Budapest, which are being renovated, but which are to become one of the landmarks of the Hungarian capital, both culturally and economically speaking. The public foundation should ransom with budget money Gojdu assets and select both Romanian and Hungarian scholarship holders.

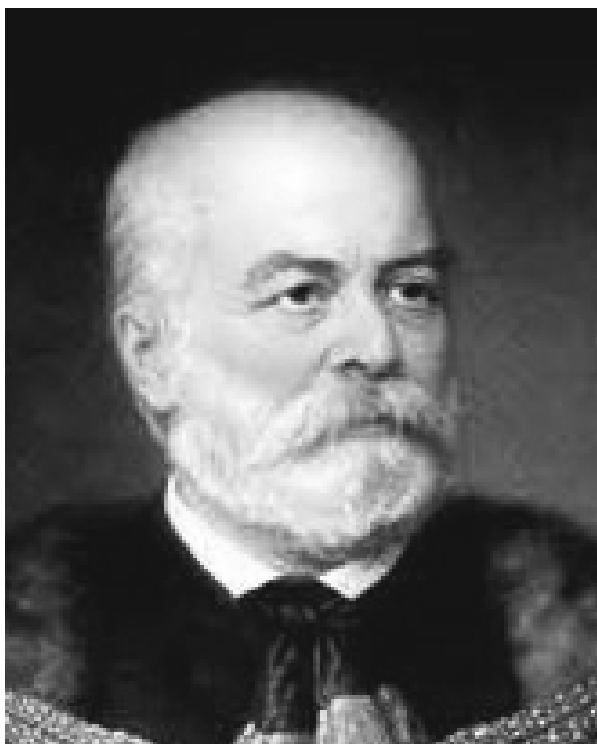
The contestants of this agreement claim that the order broke the property, inheritance and freedom of religions rights which “Emanuil Gojdu” Foundation of Sibiu, established in 1996, should have. By enforcing this agreement, by ransoming assets lawfully belonging to Gojdu Foundation, Romania recognizes the Hungarian nationalization of 1952, the agreement criticizes claim. The Hungarian legislation does not currently contain any provisions regarding assets owned by private foundations, making it impossible to recover the assets given to the Romanians by Emanuil Gojdu (...)

(Source: Trinitas - aspects from “The Romanian Orthodox Church reminds the parliamentarians about Gojdu Foundation” - B. Apostolescu, 15th February 2008)

* * *

TABLE OF CONTENTS

Forewords	pag. 87
Introduction	pag. 89
The Romanian Orthodox Churches of Micherechi Protopy	
Micherechi (Méhkerék)	pag. 96
Apateu (Körösszegapáti)	pag. 98
Cristor (Sarkadkeresztúr)	pag. 101
Darvas (Darvas)	pag. 104
Jaca (Zsáka)	pag. 108
Peterd (Mezőpeterd)	pag. 114
Vecherd (Vekerd)	pag. 116
Sacal (Körösszakál)	pag. 118
The Romanian Orthodox Churches of Jula Protopy	
Jula (Gyula) - Miklósváros	pag. 121
Jula (Gyula) - Krisztinaváros	pag. 125
Ciorvas (Csorvás)	pag. 128
Bichiș (Békés)	pag. 130
Bichișciaba (Békéscsaba)	pag. 134
The Romanian Orthodox Churches of Chitighaz Protopy	
Chitighaz (Kétegyháza)	pag. 137
Aletea (Elek)	pag. 139
Batania (Battonya)	pag. 143
Cenadul Unguresc (Magyarcsanád)	pag. 144
Otlaca Pustă (Pusztatötlaka)	pag. 147
The Romanian Orthodox Chapel of Budapest	pag. 150
Warning signals regarding the difficult situation of the Romanian Orthodox Churches in Hungary remained unheard until today	page 153
Table of contents	pag. 162
Biography	pag. 164

EMANOIL GOJDU
Emanoil Gojdu (1802 -1870)

BIOGRAPHY

- Berenyi, Maria. *National - Cultural Aspects of the History of Romanians in Hungary (1785-1918)*. Budapest: Tankonyvkiado "Dunărea" Books, 1990.
- Csobai, Elena. *The History of Romanians in Today's Hungary*. Giula, 1966.
- Misaros, Teodor. *From the History of Romanian Orthodox Church Communities from the Republic of Hungary*. Budapest: Tankonyvkiado, 1990.
- Paiusan, Radu.
Cionchin, Ionel *A History of the Romanians in Hungary*. Timișoara: Eurostampa Publishing House, 2003.
- Santau, Gheorghe. *Historical Research for the Benefit of the Romanians in Hungary*. Baia Mare: Iulius Publishing House - Natiunea Collection, 2005
- * * * *About the Romanians from Hajdu-Bihar County*, - In: "Timpuri - cultural magazine", 1985, Gyula, pag. 7-21.
- * * * *The situation of our mother tongue*, - In: "Timpuri - cultural magazine", 1985, Gyula, pag. 25-35.

ANDREI ȘAGUNA
(1809 - 1873)

**LES ÉGLISES
ORTHODOXES ROUMAINES
DE HONGRIE**

●

**PRÉSENT ET
PERSPECTIVES**

*„Et que sert-il à un homme
de gagner tout le monde, s’il perd son âme?”*

Marc 8:36

ANDREI ȘAGUNA

*Je remercie pour la contribution
et l'aide apportées à la réalisation
de ce livre l'Évêque Siluan
de l'Église Orthodoxe Roumaine de Hongrie,
les prêtres orthodoxes Pr. Mark Tivadar -
des paroisses orthodoxes
de Bekescsaba et de Csorvas,
le prof. dr. pr. Ioan Octavian Rudeanu -
celui qui a pris soin de la paroisse de Gyula
et des autres paroisses
orthodoxes roumaines de Hongrie
et non dernièrement
le prêtre Ioan Olteanu de Mehkerenk.*

L'auteur

AVANT-PROPOS

Voilà un livre à part tant par le sujet présenté que par la manière d'approche: Les Églises Orthodoxes Roumaines de Hongrie - analysées dans la réalité actuelle, mais aussi de leur perspective et de leur avenir.

L'espace géographique et historique de Pannonie a un passé particulier. Les derniers siècles du I-er millénaire av. J.C., la Pannonie était habitée par les Thraces et les Celtes. La branche nordique des Thraces - les Gétos-Daces occupait un espace étendu, entre les bouches du Bug et le Nord de la Mer Noire, jusqu'en Moravie. Au I-er siècle av. J.C. - l'État du roi Burebista dominait ces territoires, suite aux guerres engagées contre les Celtes (Gaulois) et à chasse de ceux-ci. La conquête romaine, suivie d'un processus de romanisation, a mené à la formation de nouveaux peuples, parlant latin.

A l'époque des migrations des peuples, quelques-uns se sont établis sur le territoire actuel de la Hongrie, les historiens rappelant qu'à côté des migrants vivaient les autochtones romains ou vlaques et depuis le VII-ème siècle les Slaves. Les Valaques ou les Roumains étaient déjà chrétiens, pratiquant les traditions et le culte de l'Église de Constantinople.

Aux IX-ème et X-ème siècle, la mise des Hongrois dans la plaine de la Pannonie, la défaite soufferte devant les Allemands en 955 sur la rivière de Lech, produiront des changements dans les rapports démographiques de la région. Influencés par les autochtones roumains-slaves, les Hongrois deviendront sédentaires, partie des Hongrois seront christianisés. Sous le roi Étienne I aura lieu, officiellement, leur christianisation en masse. C'est en 1054 que se produit dans le christianisme le grand schisme. Dans ces nouvelles conditions, les Hongrois ont adopté le catholicisme ayant également la mission de catholiciser les populations roumaines-slaves orthodoxes. Celles-ci, cherchant à conserver leur identité ethnique, s'opposent au catholicisme. Fait prouvé par les historiens de l'époque qui mentionnent que les voïvodes roumains Menumorut, Gelu, Glad puis Ahtum et Gyula s'opposent tant à la conquête romaine qu'au catholicisme. Des dizaines de monastères „grecs”, c'est-à-dire orthodoxes, sont enregistrées dans des documents, dans l'espace occupé par les Hongrois.

Les recommandations papales visaient à les peupler de moines catholiques.

Au fil du temps, la plupart de la population roumaine orthodoxe a été catholicisée et assimilée à celle hongroise. Et pourtant, dans plusieurs régions de Hongrie les Roumains et l'orthodoxie se sont maintenus jusqu'à présent.

Nous retrouvons dans le livre „Les Églises Orthodoxes Roumaines de Hongrie. Présent et perspectives.” de M. Professeur associé Docteur Gagyí Tiberiu une présentation de la situation actuelle de l'Église Orthodoxe Roumaine de Hongrie et des Roumains de Hongrie

Bien documenté, l'auteur, dans une présentation introductive nous familiarise avec l'évolution historique de la population roumaine et de l'Église Orthodoxe Roumaine de Hongrie. L'étude de Gagyí Tiberiu présente la situation actuelle des trois doyennés orthodoxes roumains de Hongrie, c'est-à-dire les doyennés Micherechi, Jula, Chitighaz. À la fin de l'ouvrage il fait aussi référence à la chapelle orthodoxe roumaine de Budapest, la capitale de Hongrie, où à la fin de la première guerre mondiale vivaient plus d'une demi million de Roumains orthodoxes.

Parallèlement sont présentés de divers aspects de la vie scolaire et culturelle roumaines, des personnalités représentatives pour les Roumains de Hongrie. L'ouvrage dispose d'un riche matériel illustratif et dans sa partie finale „Signaux d'alarme” nous trouvons des documents convaincants sur les Roumains et l'orthodoxie roumaine de Hongrie.

Le volume présenté est important par son inédit et par l'appel à la méditation lancé par l'exergue cité de l'évangéliste Marc - „ Et que sert-il à un homme de gagner tout le monde, s'il perd son âme?”

Les Roumains de Hongrie, en gardant leur foi, ont gardé leur identité nationale. Un défi pour tous les Roumains n'importe où ils vivent et pour les temps présents et futurs!

Pr. Dr. Ioan Octavian Rudeanu

INTRODUCTION

Sur le territoire de la République de Hongrie vivaient, selon le dernier recensement officiel, réalisé en 2001, 8.482 habitants qui ont déclaré le roumain comme langue maternelle et 7.995 citoyens de nationalité roumaine.

Quant à ces chiffres, il y a toujours eu des différences significatives entre le nombre estimé et celui enregistré au recensement, une série d'organisations qui représentent la minorité roumaine du pays voisin et les desservants des églises orthodoxes roumaines appréciant que leur nombre réel est d'environ 25.000 Roumains.

Au recensement de 2001, pour la première fois, après 52 ans, la population de Hongrie a eu la possibilité de déclarer son appartenance religieuse; le dernier recensement afin de recueillir des données concernant le nombre des membres des différents cultes de Hongrie a été réalisé en 1949, mais ses résultats n'ont plus aucune pertinence à présent, d'autant plus que les orthodoxes ont été consignés sans qu'on fasse une différence entre les Roumains et les Serbes.

Ainsi, en 2001, en Hongrie vivent officiellement 5.598 Roumains orthodoxes.

Grâce au phénomène d'assimilation ethnique, le poids des citoyens qui ont déclaré le roumain comme langue maternelle a baissé continuellement, fait confirmé aussi par les statistiques officielles, de sorte que de 26.975 enregistrés en 1900, en 2001 il n'y avait que 7.995:

Année 1900	Année 1910	Année 1930	Année 1949	Année 1960
26.975	28.491	16.221	14.713	15.787

Année 1970	Année 1980	Année 1990	Année 2001
12.624	10.141	8.730	7.995

Source: Office Central de Statistique de Hongrie - adresse: www.ksh.hu

Les causes qui ont produit et qui continuent à favoriser l'assimilation ethnique des Roumains de Hongrie sont multiples, mais le dénominateur commun est représenté par le manque de liens réelles, permanentes, avec les valeurs nationales.

On doit mentionner que l'un des piliers de base de la préservation et de la perpétuation de l'identité d'une minorité et de la continuité du sentiment de l'appartenance spirituelle et culturelle est l'église. Justement pour cette raison, soutenir le fonctionnement des églises roumaines se rend vital, surtout dans les localités hongroises où les lieux de culte sont sur le point d'être fermés ou supprimés à cause de l'état avancé de dégradation dont ils se trouvent, simultanément avec le manque des possibilités financières de réhabilitation, situation appropriée aux églises orthodoxes de **Jaca, Bichis, Ciorvaș, Darvaș, Peterd** ou **Cenadul Unguresc**.

* * *

Des documents attestent la présence des orthodoxes sur le territoire hongrois dès les X-XIème siècles, même si l'élément roumain a été confirmé seulement à partir du VIIIème siècle, un établissement massif de ceux-ci a eu lieu au début du XVème siècle.

Les Roumains, orthodoxes à l'origine, ont passé au fil du temps à la religion grecque-catholique, la langue de la masse devenant graduellement le hongrois, ainsi que, à la fin du XIXème siècle on enregistrait un nombre très petit de locuteurs de roumain.

Le Vicariat Orthodoxe Roumain de Hongrie a obtenu le droit de fonctionner en tant qu'unité autonome, ayant une organisation administrative propre après le „Statut organique sagunian de 1868”, dans sa structure se retrouvant 19 communautés ecclésiastiques et, selon les appréciations de sa direction, environ 20.000 fidèles.

Le suivant pas significatif vers la structure actuelle et l'organisation des églises orthodoxes du pays voisin a été fait le 27 mars 1946, moment où le Congrès National Ecclésiastique de l'Église Orthodoxe Roumaine a approuvé la proposition du métropolitain de la Transylvanie - Nicolae Bălan, de l'évêque d'Arad - Andrei Magieru et de l'évêque d'Oradea Mare - Nicolae Popoviciu, concernant la création de la Diocèse Orthodoxe Roumaine de Hongrie, qui comprend toutes les communautés ecclésiastiques orthodoxes roumaines de ce pays, ayant le siège dans la ville de Jula.

En 1997, le Saint Synode de l'Église Orthodoxe Roumaine a élevé le Vicariat au rang d'Évêché, et le 30 janvier 1999 a été élu, ordonné et installé le premier évêque roumain de Hongrie, Sa Sainteté Sofronie Drincec.

Le 21 juin 2007, le Saint Synode du Patriarcat Orthodoxe Roumain a validé le vote de l'Assemblée Diocésaine de Jula, et le 08 juillet 2007 Son Excellence l'Archimandrite Siluan a été intronisé comme évêque de Jula, sous le nom de Sa Sainteté Siluan Julian.

Les églises orthodoxes roumaines de Hongrie sont dépendantes, du point de vue canonique, du Patriarcat Roumain, mais ayant une organisation administrative propre et sont reconnues par l'État hongrois.

L'Évêché Orthodoxe de la République Hongroise compte 19 églises et chapelles, dans les localités: Aletea (Elek - département de Békés), Apateu (Körösszegapáti - département de Hajdu-Bihar), Bățania (Battonya - département de Békés), Bichis (Békés - département de Békés), Bichișciaba (Békéscsaba - département de Békés), Budapesta (Budapest), Cenadul Unguresc (Magyarcsanak - département de Békés), Chitighaz (Kétegyháza - département de Békés), Ciorvas (Csorvás - département de Békés), Crîstor (Sarkadkeresztúr - département de Békés), Darvaș (Darvas - département de Hajdu-Bihar), Jula I (Gyula, Miklósváros - département de Békés), Jula II (Gyula Krisztinaváros - département de Békés), Jaca (Zsáka-département de Hajdu-Bihar), Micherechi (Méhkerék - département de Békés), Peterd (Mezőpeterd - département de Hajdu-Bihar), Otlaca Pustă (Pusztaoatlaka - département de Békés), Săcal (Körösszakál - département de Hajdu-Bihar) et Veherd (Vekerd - département de Hajdu-Bihar).

Ces paroisses sont organisées en trois doyennés: le Doyenné de Chitighaz, le Doyenné de Jula et le Doyenné de Micherechi qui ont le centre dans les localités qui portent le même nom.

L'histoire de l'Église Orthodoxe Roumaine de Hongrie a été tourmentée, son existence même étant mise en danger après 1920 lorsque, suite d'une disposition du chef d'État, Horthy Miklos, par un décret du gouvernement, a été créée l'Église Orthodoxe Hongroise, subordonnant toutes les paroisses des communautés de religion orthodoxe, à savoir celles des Roumains, des Serbes, des Grecs et des Bulgares.

Cette situation a duré jusqu'à la fin de la deuxième guerre mondiale, quand les Roumains se sont séparés de l'Église Orthodoxe Hongroise et sont entrés sous la juridiction canonique du Patriarcat Roumain.

Dans l'ouvrage présent on fait une courte histoire de la formation des premières communautés orthodoxes sur le territoire hongrois et des efforts de leurs membres pour la création des lieux de prière, transformés ultérieurement en églises, suivie par l'organisation des paroisses dans un Vicariat, devenu aujourd'hui Évêché.

Les efforts déposés au fil du temps par les Roumains au nom d'un rêve sont remarquables, ils ont réussi uniquement par la force de leur foi à édifier les premières églises orthodoxes roumaines, des lieux de dévotion et de

glorification de Celui qui les a guidés et qui leur a facilité la voie vers la réussite.

Dignes d'être mentionnées sont les circonstances dans lesquelles on a construit la première église orthodoxe roumaine de la localité hongroise de Bekescsaba (Bichişciaba), un grand rêve des fidèles auquel se sont dédié 17 ans de leur vie terrestre le prêtre Nicolae Oşorhan et l'administrateur ecclésiastique Ştefan Ficiovici, recevant en échange une vie éternelle dans l'au-delà.

Les deux ont réussi à obtenir l'accord du gouvernement pour faire une collecte publique, suivant ensuite le chemin difficile à travers le pays pour amasser la somme nécessaire à édifier l'église.

Le rêve s'est accompli en 1837, après 17 années depuis la décision des croyants locaux de se faire élever une église orthodoxe roumaine, leur attente étant couronnée par la construction d'une petite église en brique, le clocher et l'édifice couverts d'échandole, qu'ils ont paré de différents objets de culte, décorations sacerdotales, encensoirs, tout ce que était nécessaire pour la célébration des offices.

Ce lieu de prière et de recueillement continue à accomplir son rôle même aujourd'hui, au fil du temps, par le soin des paroissiens, on a apporté une série d'améliorations, mais l'effort de 170 ans de ces vrais chrétiens a été réellement méprisé des personnes malveillantes qualifiées ultérieurement comme „manquées de discernement” et absoutes de toute culpabilité qui, en 2007 ont pénétré à l'intérieur de l'église et ont incendié la table de l'autel, les icônes, les objets de culte et les stalles d'église. Quelques jours plus tard, la porte latérale a été de nouveau forcée et les saintes icônes et les objets de culte ont été jetés à terre.

Des 17 églises orthodoxes roumaines de Hongrie, 16 ont été édifiées seulement par les contributions propres des fidèles, et celle d'Otlaca Pustă est la fondation du croyant d'origine roumaine Ştefan Rusu.

De même, le rôle joué par l'église en ce qui concerne le maintien et le développement de la culture nationale présente une grande importance, la plupart des paroisses orthodoxes, comme on le verra plus loin, soutenant le fonctionnement des écoles confessionnelles où les jeunes ethniques ont appris à apprécier la foi, la langue, les traditions et les valeurs spirituelles.

Le but du présent ouvrage est de prouver que les sacrifices faits au nom de la foi ne sont jamais oubliés, ils sont gardés quelque part, *bien que ce soit seulement sur des papiers rongés de moisissure, dans des archives oubliées*, d'où ils jailliront un jour et attireront l'attention des contemporains que la flamme de la foi doit être portée plus loin.

Ceci peut être un fait réalisable tant que des aspects de la vie des églises orthodoxes roumaines de Hongrie et spécialement ceux concernant les

difficultés rencontrées dans leur fonctionnement sont connues d'un nombre de plus en plus grand de personnes, surtout de celles qui ont la capacité de contribuer, dans la mesure du possible, à la continuation du rêve de leurs fondateurs.

Qu'elles soient à côté de ces prêtres qui cherchent sans cesse des solutions pour les problèmes financiers où ils se démènent, de leur lutte héroïque pour maintenir les lieux de culte et pour lesquels le fait qu'ils peuvent porter la parole de Dieu dans le cœur d'un seul homme qui vient à l'église est une vraie fête.

Ces gens qui peuvent affermir d'une seule étincelle la flamme de la foi, qu'ils soient sûrs que leur nom va perdurer, *bien que ce soit seulement sur des papiers rongés de moisissure, dans des archives oubliées*, d'où ils jailliront un jour...

Aidons ces prêtres - vrais fils de l'Église Orthodoxe Roumaine et n'oublions jamais que la plupart d'eux ont quitté les lieux de naissance et sont partis parmi les étrangers, pour suivre leur mission et pour contribuer, selon leurs forces, au maintien de notre foi ancestrale.

Pour la compréhension de la situation de ces prélats est éloquente la lettre envoyée par Sa Béatitude le Patriarche de l'Église Orthodoxe Roumaine par un prêtre missionnaire, que nous reproduisons en entier, avec la mention qu'elle représente un document inédit, publié ici pour la première fois:

„Votre Béatitude Père Patriarche

Je considère que c'est un devoir de conscience en tant que fils de la Sainte Église Orthodoxe Roumaine et serviteur de l'autel de mon peuple roumain, de Vous faire savoir à l'avance quelle est la situation ici où je me trouve.

Depuis presque trois ans je suis à l'étranger, grâce au soin paternel que Votre Béatitude m'accorde et je ne désire pas faire quelque chose sans Votre Bénédiction.

À mon départ du pays, au mois de janvier, je Vous ai raconté en bref ce que j'avais l'intention de faire.

Après avoir reçu Votre bénédiction, j'ai commencé à soutenir des cours d'Histoire de l'Église Orthodoxe Roumaine à l'Université Eotvos Lorand de Budapest, dans le cadre de la chaire de Philologie Roumaine.

Je m'y déplace toutes les deux semaines, cherchant en même temps dans les grandes archives et bibliothèques, qui regorgent d'un riche matériel documentaire et historique au sujet de notre histoire sur ces terres.

Je passe le reste du temps au Vicariat Orthodoxe Roumain de Gyula, restant à sa disposition et me déplaçant où il est nécessaire, dans les Paroisses vacantes depuis plus de 10-15 ans, affrontant beaucoup de difficultés et de nécessités.

Le problème qui me préoccupe chaque jour est celui de travailler le mieux possible et beaucoup plus et d'harmoniser „Orando et laborando” au bénéfice de notre Sainte Église Orthodoxe Roumaine et de ma nation.

La réimpression, l'année passée - 1988 - de la Bible de Bucarest, qui est un grand acte de culture contemporaine et mondiale est due à Votre initiative. Votre Béatitude, Vous avez aussi le mérite énorme d'avoir guidé et dirigé personnellement la réalisation de cet immense acte de culture et de spiritualité roumaines, certifiant que la langue roumaine est une langue qui a circulé en Transylvanie, en Moldavie et en Valachie, comme une langue sacrée, fruit de notre unité d'esprit roumain, de considération.

Je prie par cette voie Votre Béatitude, de me permettre de présenter aux étudiants qui étudient la culture roumaine à Budapest et Seghedin et aussi aux élèves roumains du lycée roumain de Gyula, l'importance de la Bible de Bucarest pour l'unité et la culture du peuple roumain.

La Bible, qui a été et elle l'est encore le livre de notre conscience nationale, fruit du travail et de Votre sagesse, qui après 300 ans a été redonnée à la Grande Roumanie, comme l'avaient désiré ses premiers grands réalisateurs.

Avec soumission filiale je Vous prie, Votre Béatitude, d'accepter l'humble demande de m'envoyer quelques exemplaires de cette merveilleuse Bible, en Vous priant aussi de m'écrire une dédicace pour les offrir aux deux Universités, au Lycée roumain de Gyula et à des personnalités du pays.

Je vous prie de me permettre, Votre Béatitude, de Vous exprimer par cette voie mes respectueux remerciements pour le soin parental que Vous m'accordez en permanence.

Je vous promets par cette voie que je resterai un bon fils de l'Église Orthodoxe Roumaine et de mon peuple.

Je Vous baise les mains, Votre Béatitude,

Fils spirituel soumis I.O.R..”

* * *

LE DOYENNÉ de MICHERECHI comprend les paroisses suivantes:
Micherechi, Apateu, Cristor, Darvaș, Jaca, Peterd, Vecherd et Săcal.

La localité de MICHERECHI

La première église roumaine a été dressée dans la seconde moitié du XVIIIème siècle, autour des années 1770-1780, par les fidèles orthodoxes de la localité.

Ceux-ci ont ramassé les matériaux pour la construction de la sainte demeure des environs de la localité, à savoir du bois des forêts et du roseau des lacs, avec lesquels ils se sont construit une petite église, pour qu'elle leur serve aux besoins spirituels.

En 1836 la petite église a été totalement détruite dans un incendie, année durant laquelle on a mis les fondements d'une nouvelle sainte demeure.

En 1838, faute de ressources matérielles, les travaux de construction ont été interrompus et repris seulement après 9 ans, l'édification de l'église étant définitive en 1849.

Cette petite église fonctionne même aujourd'hui, on lui a apporté à travers le temps des améliorations, parmi lesquelles le remplacement de la boiserie pourrie à cause du temps, le changement de la tôle criblée par la rouille du toit de l'édifice et du clocher, tout ceci étant réalisé par l'effort et la contribution matérielle des fidèles orthodoxes.

L'iconostase simple, construite en totalité de planches a été remplacée par une autre donnée par le Patriarcat Roumain.

L'église a été soumise à un processus de transformation et amélioration, entre 1985-1990, on a réussi à l'amener à un niveau adéquat, pour être utilisée en bon état par les croyants de la localité avec le plus grand nombre d'ethniques roumains du territoire de la Hongrie.

Près de la paroisse orthodoxe de Micherechi a été créée une école confessionnelle qui a commencé l'activité en 1815 et a fonctionné jusqu'en 1948.

Outre les livres nécessaires au culte, l'église dispose d'une collection importante de livres anciens, parmi lesquels „Octoih”, imprimé en 1746, „Le triode du métropolitane Neofit” - 1747, „La Bible de Ioann Bob” - 1795, „Le Triode de l'évêque Ioann Bob” - 1813, „Strasnic de l'évêque Ioann Bob” - 1817

Les registres ecclésiastiques sont conservés à partir de l'année 1823.

L'église de Micherechi a comme patrons les Saints Archanges Michel et Gabriel; elle se trouve dans la rue József Attila, n° 1.

* * *

La localité d'APATEU

La première demeure sainte orthodoxe a été une petite église en bois, dressée probablement à la seconde décennie du XVII^{-ème} siècle, qui a résisté jusqu'à la fin du siècle passé, lorsque, à cause de la dégradation avancée on a imposé la construction d'une nouvelle église.

Avec l'argent et les matériaux de construction donnés en totalité par les fidèles, en 1799 on a réussi à commencer l'édification de la nouvelle construction, travaux qui ont duré 8 ans.

À la suite d'un ouragan qui a détruit le clocher de l'église en 1932, à cause de la situation pécuniaire très difficile où se trouvaient l'église et les paroissiens, on a réussi sa reconstruction après 24 ans seulement, en 1956.

De même, la maison paroissiale, ayant une ancienneté de plus de 160 ans, a été refaite dans la majeure partie des donations des croyants, après que, en 1976 a été dans la situation de s'effondrer, à cause de son état accentué de dégradation provoqué par la quantité énorme de précipitations qui s'est abattue sur la région pendant cette période-là.

L'Église Orthodoxe Roumaine d'Apateu représente l'une des situations heureuses, celle-ci étant améliorée entre 1997-2002.

Bien que l'église n'ait pas de dimensions impressionnantes, (24 m où est incluse la longueur du clocher, qui est construit devant l'édifice, 9 m de large et 26 m la hauteur du clocher) et même si ce lieu de culte a besoin de plusieurs travaux de réparations et d'améliorations, il a un aspect soigné, propre et à la différence des autres églises orthodoxes de Hongrie, ici tout paraît vivant, animé.

Dans la cour de l'église il y a une croix en pierre, avec une hauteur de 2,5 m et le buste du poète national roumain Mihai Eminescu.

L'église possède les livres nécessaires au culte, par le soin du Patriarcat Orthodoxe Roumain et une collection importante de livres anciens d'office religieux, parmi lesquels nous mentionnons „Chirlacodemion” ou „l'Évangile enseignante” imprimée en 1699, „La Sainte et Divine Évangile” qui date de l'année 1742 ou „Triodion” c'est-à-dire „Trois chants” - 1747.

À partir des années 1840, près de l'église a fonctionné une école confessionnelle, et après 1920 beaucoup d'interruptions sont intervenues, finalement elle a cessé définitivement l'activité.

L'église d'Apateu a comme patron Saint Nicolas et se trouve dans la rue Kossuth n° 31.

* * *

La localité de CRISTOR

Bien que la présence des Roumains ait été signalée dans cette localité dès le XVème siècle, puisque la majorité était, comme les Magyars paysans serfs qui vivaient du travail dur sur les terres des propriétaires fonciers, étant à la besace, ils ont réussi à se faire construire une petite église en bois seulement dans la deuxième moitié du XVIIIème siècle.

On ne connaît pas précisément l'année de l'édification de la première église, mais, des documents qui existent, il résulte qu'en 1830 elle a été remplacée par une autre, construite en bois, pareille à l'antérieure, qui a résisté jusqu'en 1900 lorsqu'on a interdit son utilisation à cause de l'état accentué de détérioration, qui mettait en danger la vie des croyants.

Comme il n'y avait pas d'argent pour la construction d'une autre église, les saints offices ont été officiés longtemps dans une école paroissiale, les orthodoxes espérant toujours qu'un miracle se produira, miracle pour lequel ils ont prié sans cesse, et leur prière a été écoutée.

Le miracle s'est réalisé après 43 ans, lorsque les orthodoxes de Crîstor ont réussi à acheter une maison de prière mise à vente par les croyants baptistes, qu'ils ont réparée et transformée selon toutes les exigences d'un lieu de culte orthodoxe.

De cette chapelle construite de torchis, le clocher resté de l'ancienne église en bois, une iconostase modeste construite de planches, s'élèvent

même aujourd'hui les prières des Roumains orthodoxes, leur grand rêve étant celui de prier un jour dans une vraie église.

La chapelle aurait besoin de plusieurs travaux de réhabilitation, à l'intérieur mais aussi à l'extérieur et le vieux clocher, le globe où les oiseaux ont fait leur nid, la croix au-dessus devraient être remplacés par d'autres, nouveaux.

L'école paroissiale qui pendant 43 ans a été lieu de culte et de prière, a fonctionné en permanence jusqu'en 1872 et après cette année de manière irrégulière, avec de grandes interruptions.

La chapelle dispose des livres nécessaires au culte et des vieux livres ecclésiastiques: „Le Missel du Métropolitte Antim” imprimé en 1713, „Antiloghion ou La Fleur des mots” - 1762, „La Sainte et Divine Évangile” - 1844. Les registres ecclésiastiques de la paroisse de Crîstor ont été conservés jusqu'en 1853.

La chapelle orthodoxe de Crîstor a comme patronne l'Annonciation et se trouve au centre de la commune, rue Gárdonyi.

* * *

La localité de DARVAS

La première église orthodoxe de la localité a été dressée peu après l'année 1717, quand une communauté significative de Roumains s'y est établie.

De cette petite église modeste en bois est resté seulement le clocher moulé en 1764 qui a été transféré dans la tour du nouveau lieu de culte, élevé au début du XIXème siècle, église qui a résisté jusqu'à présent, il est même aujourd'hui le lieu de prière des croyants orthodoxes.

Au fil du temps on a apporté des améliorations, de sorte qu'en 1888 on a réussi à peindre son intérieur et l'extérieur et en 1979 on a fait de petites réparations à l'extérieur et au toit.

Malgré ceci, pour reprendre un certain état d'utilisation l'église a besoin des réparations significatives à l'extérieur et à l'intérieur et la clôture qui l'entoure doit être remplacée en totalité.

Ici il y avait aussi une école confessionnelle qui a fonctionné avec de grandes interruptions, l'année de son fondement n'est pas exactement connue, mais des données dont nous disposons nous apprenons qu'en 1800 elle fonctionnait déjà.

Aujourd'hui il n'y a plus d'école et l'église aurait besoin de plusieurs améliorations, tenant compte que les deux stalles d'église sont faites de planches, l'autel est séparé par une iconostase modeste, un mur en brique et le plancher est fait de planches qui craquent à chaque pas.

La chapelle dispose des livres nécessaires à l'office des services religieux et des vieux livres ecclésiastiques: „L'Évangile du métropolit Teodosie” imprimée en 1682 et „Triodon du métropolit Raiacici” de 1848.

L'église de Darvaş a comme patrons les Saints Archanges Michel et Gabriel et se trouve au centre de la commune.

* * *

La localité de JACA

L'actuelle église orthodoxe roumaine de la localité a été dressée en 1791.

On connaît le fait que, antérieurement à son élévation a existé une église, qui date de l'année 1700 approximativement.

Celle-ci, étant construite en bois, est devenue à travers le temps impropre pour desservir aux demandes spirituelles des plus de 60 familles orthodoxes roumaines qui vivaient à cette époque-là dans la localité.

Puisque les habitants, des paysans serfs pauvres, mais avec une croyance forte, ne disposaient pas de possibilités financières importantes, en 1791 ils se sont élevé, par leurs propres efforts, l'édifice d'une nouvelle église, d'un aspect très modeste.

Le clocher a été élevé après quelques années, aussi en brique, de sorte que l'église a été construite en entier, même le globe et la croix en brique crépie.

Tout aussi modeste est l'iconostase, construite de planches peintes en gris.

Aujourd'hui l'église et la maison paroissiale de Jaca se trouvent dans un état qu'on puisse difficilement imaginer utilisable.

La maison paroissiale est dans un état inutilisable, détruite en totalité, et on fait l'office une fois par mois, ce qui donne à celui qui la regarde l'impression d'un lieu abandonné, puisque près de l'église se trouvent seulement des immeubles inhabités, en délabrement.

Les orthodoxes de Jaca ont pourtant une perspective, celle que, un jour, l'État hongrois édifiera une nouvelle église, comme il s'est engagé dans le cadre d'une réunion commune de gouvernement roumaine-hongroise de Sibiu de 2007.

Et lorsque les Roumains de ces endroits parlent de leur future église, les yeux resplendent d'une joie sincère... dans les larmes issues des yeux d'un vieillard j'ai pu lire l'espoir et la confiance que ses petits-fils et ses arrière-petits-fils porteront plus loin la croyance roumaine. Il savait aussi qu'il ne vivrait plus jusqu'au jour où il pourrait s'agenouiller dans leur future église...

Dès le début du XIXème siècle, on ne connaît pas l'année avec précision, près de l'église de Jaca a fonctionné une école confessionnelle, qui a cessé l'activité en 1921.

„La commune de Jaca est une région ancienne, qui a existé déjà au XIIème siècle, ayant aussi une cité, qui a disparu avec le temps.

La présence des Roumains dans cette commune remonte dans les temps les plus anciens.

La première information à l'égard de leur présence à Jaca date de l'époque de l'occupation turque, quand on précise que dans la commune il y avait aussi des Roumains.

La première église orthodoxe, qui est connue, a été celle en bois, sur le fond de laquelle a été construite en 1791 l'actuelle église orthodoxe, où tous les dimanches les Roumains se réunissaient pour prier.

La sainte demeure a un aspect bien modeste, ce qui démontre que les fondateurs n'étaient pas de paysans riches, qui avant tout ont voulu dresser une église où ils puissent se signer”.

(Feuille roumaine - „L'église est tout ce qui nous est resté...? / Témoignages de Bihor”, le 29 septembre 2007)

„L'église est restée pour les Roumains de Jaca et non seulement, le seul lieu où ils se sentent encore roumains, car beaucoup d'entre eux ne parlent plus roumain.

En visitant récemment ce village, j'ai rencontré une femme qui m'a dit qu'elle n'avait jamais su le roumain, mais elle était née roumaine, elle était orthodoxe et elle allait à l'église dès qu'elle était petite.

Là elle entend des mots roumains et même si elle ne comprend pas ce que le prêtre dit, ceci ne la dérange pas.

Le prêtre orthodoxe Cosmin Pop prend soin des quatre paroisses: Jaca, Peterd, Darvaş et Vecherd. Mensuellement on fait l'office divin dans ces quatre paroisses et les croyants s'en contentent.

(Feuille roumaine - „L'église est tout ce qui nous est resté...? / Témoignages de Bihor”, le 29 septembre 2007)

(...) „Moi et mon mari nous tenons beaucoup à notre croyance orthodoxe, nous avons cherché l'église dès petits, dès que nous avons été enfants jusqu'à présent nous avons su aller à l'église, prier le dimanche, c'est tout ce qui nous est resté.

Maintenant les gens ont changé, ils se sont assimilés à la population magyare, nous y sommes restés peu nombreux, rien n'est qu'autrefois.

Même les fêtes ne sont plus pareilles, notre église est parfois vide.

Nous avons la chance que notre prêtre ne nous laisse pas tomber, autrement nous péririons complètement. L'église se dégrade, la maison paroissiale est dans un état pitoyable, nous n'avons plus d'argent, nous sommes à peine croyants, et ceux de Jula ne s'occupent plus de nous.

Il vaudrait mieux que notre nouvel évêque passe nous voir, nous en serions heureux, il verrait au moins dans quel état se trouve notre église et dans quelles conditions vit notre jeune prêtre.

À Dieu ne plaise qu'il s'en aille et qu'il nous laisse ici, car, certes, un autre ne voudra pas y venir. Et alors, qu'est-ce que nous ferons?

... L'église est tout ce qui nous est resté.”

(Témoignage d'une habitante de Jaca, publiée dans la revue Feuille roumaine - „L'église est tout ce qui nous est resté..? / ...Nous avons eu honte d'être roumains”, le 29 septembre 2007.)

„Le père Cosmin Pop est prêtre dans la paroisse de Jaca dès 1999. Depuis qu'il y est prêtre on n'a fait aucune réparation à l'église, ni à la maison paroissiale, parce qu'il n'y a pas d'argent.

Annuellement on amasse du culte des fidèles et de l'argent de la collecte approximativement soixante mille forints, dont on peut à peine payer les frais.

„Il y a deux ans, nous avons reçu de l'autogouvernement roumain de Jaca une petite aide financière avec laquelle nous avons refait la clôture et nous avons réparé le crépi derrière l'église (...) Nous nous réjouissons si nous pouvons payer les frais quotidiens”, dit le père Cosmin Pop.”

(Feuille roumaine - „L'église est tout ce qui nous est resté..? / Paroisses de Bihor avec de moins en moins de fidèles”, le 29 septembre 2007)

La communauté ecclésiastique dispose de tous les livres nécessaires au culte, et parmi les vieux livres d'office conservés ici, nous rappelons: „Penticostar” imprimé par le diligent métropolitain Neofit en 1743 et „Chiriadormion ou l'Évangile Enseignante qui comprend les sermons à tous les dimanches de l'année et aux repas mortuaires princiers, et aux saints nommés” de 1732.

Les registre de l'églises se sont conservés à partir de l'année 1853.

L'église de Jaca a comme patrons les Saints Archanges Michel et Gabriel.

Elle se trouve dans la rue Kossuth n° 15, à la sortie de la localité.

* * *

La localité de PETERD

L'actuelle église orthodoxe a été construite à la fin du XVIIIème siècle en brique et elle est le deuxième lieu de culte de la localité.

La première église a été élevée à la moitié du XVIIIème siècle par les Roumains du pays, qui, étant serfs, n'avaient pas une situation matérielle qui leur permette la construction d'un édifice solide et ils l'ont construite en bois, en conséquence elle n'a pas résisté longtemps, à cause des dégâts provoqués à travers le temps.

L'église actuelle, à la construction de laquelle on a utilisé la brique, a été élevée à la fin du XVIIIème siècle et elle est modeste; entre la nef et l'autel s'élève l'iconostase construite en entier de planches et les icônes sont peintes directement sur celles-ci.

L'église et la maison paroissiale de Peterd ont besoin de travaux significatifs de réhabilitation et de consolidation, à l'extérieur et à l'intérieur.

Les habitants orthodoxes désireraient énormément bénéficier de l'office chaque dimanche, mais ils comprennent qu'il n'y a pas d'argent pour payer un prêtre, celui actuel étant obligé de desservir quatre paroisses, respectivement Darvaş, Jaca, Peterd et Vecherd, vu ceci, l'office divin est organisé une fois par mois.

On n'a pas conservé de document ou des témoignages qui spécifient la période pendant laquelle on a organisé l'enseignement confessionnel, mais on connaît le fait que, près de cette église a fonctionné un tel établissement éducatif.

„Nous ne savons plus le roumain parce que nous n'avons plus fréquenté l'école roumaine. Mes parents et mes grands-parents ont été roumains, mais je ne connais pas la langue roumaine, je ne l'ai jamais connue, je ne l'ai pas apprise.

Je viens à l'église, après tout je suis orthodoxe, mais malheureusement je ne sais plus le roumain.

Dès petite je viens dans cette église et je chante à la liturgie, comme je sais.

Je ne sais pas chanter du livre parce que je ne sais pas lire en roumain, mais les chants de l'office je savais les chanter, comme je les ai appris dans ma jeunesse quand je venais avec ma mère à l'église.

Autrefois l'église était pleine, nous avions aussi un chœur (...)

J'ai 75 ans, je ne sais pas combien de temps je pourrai venir à l'église, mais jusqu'à ce que les forces me permettent, je suis ici à chaque office, j'aime beaucoup cette église parce que j'y viens prier depuis que j'étais petite.”

(Interview avec une habitante de Peterd, publié dans la revue Feuille Roumaine - „Chacun a un lieu pour prier?“)

L'église dispose de tous les livres nécessaires au culte et aussi d'un grand nombre de livres anciens, parmi lesquels: „Octoih” de 1712, „Antiloghion” de l'évêque Climent - 1745, „Octoih et les offices des saints publics” - 1760, „Strastnic” - 1773. Les plus anciens registres ecclésiastiques qui se sont conservés datent de 1838.

L'église de Peterd a comme patrons les Saints Archanges Michel et Gabriel et se trouve aux confins de village, rue Petöfi Sándor.

* * *

La localité de VECHERD

Concernant la création de la première église orthodoxe roumaine, on n'a pas gardé de documents, mais il est probable qu'elle s'est réalisée après 1770, quand les Roumains orthodoxes établis ici, étant serfs, se sont construits par leurs propres forces une petite église en bois.

Cette petite église a résisté jusqu'à la dernière décennie du XVIIIème siècle, période où l'on a mis les fondements de l'actuelle église orthodoxe, construite d'un matériau solide, l'édifice et le clocher couverts d'échandole, qui, ultérieurement a été changé de l'un en tôle.

Au fil du temps on a apporté quelques améliorations à l'édifice, les plus récentes étant réalisées en 1971.

Actuellement on a besoin de plusieurs travaux de rénovation, à partir de la clôture qui entoure l'église et l'édifice de l'église jusqu'à la maison paroissiale, toute délabrée.

Aussi, il est nécessaire de remplacer l'iconostase, celle actuelle étant très modeste, faite en brique, les planches du plancher devraient être aussi remplacées.

Comme dans le cas des autres paroisses orthodoxes roumaines de Hongrie, ici a fonctionné une école paroissiale, mais on n'a pas conservé les documents qui attestent avec précision l'année de la fondation ou de la cesse de son activité.

L'église dispose des livres nécessaires au culte et de quelques livres religieux, parmi lesquels „Octoih de l'évêque Grigorie”, imprimé en 1750.

Les plus vieux registres religieux qui se sont conservés jusqu'à présent datent de 1845.

L'église de Vecherd a comme patrons les Saints Archanges Michel et Gabriel et se trouve aux confins de village, rue Kossuth.

* * *

La localité de SACAL

L'église orthodoxe roumaine actuelle a été construite en 1788, mais il y a des données certaines qui attestent le fait que, avant celle-ci, par les soins des croyants, a existé une petite et modeste église en bois.

D'ailleurs, sur un clocher trouvé dans le grenier de l'église, se trouve une inscription selon laquelle il a été réalisé en 1763, pour l'église de Săcal. La première église, élevée en bois, a résisté jusqu'en 1788, année où par les donations des fidèles, et leur main-d'oeuvre, on a élevé une nouvelle église, avec un matériau plus solide.

Selon quelques inscriptions qui ont été découvertes à l'occasion de la réalisation des travaux de réparation, en 1970, le clocher de l'église a été élevé après à peine 49 ans depuis la construction de l'édifice, à savoir en 1837.

Le toit initial de l'église, construit d'échandole a été remplacé en 1901 par l'un de tôle, mais en 1970, celui-ci a été arraché et détruit par un fort ouragan.

Le changement de la tôle du haut de l'église s'est réalisé seulement en 1976, par la contribution exclusive des paroissiens. L'iconostase initiale, réalisée en brique, s'est tellement détériorée qu'on a dû la démolir, celle actuelle, élevée en 1948, étant faite de planches.

L'église se trouve dans un état acceptable, mais on aurait besoin de plusieurs objets spécifiques de culte pour une dotation adéquate, et la maison paroissiale, d'une ancienneté appréciable, nécessite plusieurs travaux d'amélioration, à l'intérieur et aussi à l'extérieur.

Près de cette église a fonctionné aussi une école confessionnelle qui a cessé l'activité en 1911.

À côté des livres nécessaires à l'office, à Săcal on conserve un grand nombre de livres vieux religieux, parmi lesquels: „Antologhion” imprimé en 1707, „Livre roumain d'enseignement pour les dimanches de l'année et les repas mortuaires impériaux et aux grands svents” - 1643, „Octoih” écrit par le métropolitaine Antim Ivireanul - 1712, „Penticostarion de l'évêque Climent - 1743, „Livre de prière d'après l'ordre des saints Monastères de Jérusalem” - 1753, „Octoih et offices des saints publics” - 1783, „Catavasier” - imprimé en 1826.

Les registres religieux ont été conservés à partir de l'année 1824.
L'église de Săcal est située dans la rue Vöröshadsereg au n° 16.

* * *

LE DOYENNÉ de JULA comprend les paroisses suivantes: **Jula I, Jula II, Ciorvaș, Bichiș et Bichișciaba.**

La localité de JULA (JULA I - MIKLOSVAROS)

La première communauté ecclésiastique orthodoxe de la localité existait déjà en 1695, immédiatement après la libération de la ville de sous l'occupation turque, de cette date on a gardé une série de documents.

Malheureusement, on n'a pas conservé des documents qui certifient si ceux-ci avaient ou non une église, mais il existait des données qui montraient que, à cette époque-là, dans la localité fonctionnaient trois églises, ce qui crée la possibilité que l'une d'elle appartienne aux croyants orthodoxes.

Les documents conservés indiquent l'année 1721 comme la date où la communauté orthodoxe a fait construire la première église.

Parce que celle-ci était modeste, construite en bois, en 1727 on a élevé une autre petite église en brique, modeste comme surface, qui en peu de temps, grâce à l'accroissement du nombre de croyants est devenue insuffisante.

En 1762 on a dressé une nouvelle église, mais en 1801 elle a été consumée par les flammes qui se sont emparées de la ville.

Malgré les malheurs qui les ont envahis, une grande partie des habitants n'ayant plus de logements, les orthodoxes sont restés fermes dans leur croyance et ils ont sollicité l'approbation d'organiser une collecte dans le pays pour faire construire une nouvelle église.

Les autorités ont rejeté la demande, et comme il n'y avait plus d'autre solution pour obtenir l'argent, les orthodoxes ont commencé, par leurs propres forces de faire élever un nouveau lieu de culte.

Ce travail a commencé en 1802 et, avec une série de petites interruptions à cause des écueils de la part des autorités et du manque de fonds, on a travaillé sans cesse, l'église a été à peine achevée en 1824.

Pendant les dix années qui ont suivi le nombre de fidèles orthodoxes a connu une augmentation accentuée, dans cette situation l'église possédait un espace insuffisant.

Les croyants de la part opposée de la ville, qui étaient obligés de traverser toute la localité pour participer aux offices, ont sollicité la construction d'un second lieu de prière. Le lieu de culte a été achevé en 1824, mais il n'avait pas de clocher, celui-ci étant réalisé seulement en 1854.

À la longue, l'église de Miklósváros est devenue la plus belle et la plus spacieuse de toutes les églises orthodoxes roumaine de Hongrie.

Pendant la deuxième guerre mondiale, un incendie a éclaté, d'une manière inconnue, a consumé le clocher et une partie de la boiserie de l'église, mais, la même année, 1943, les fidèles ont fait élever un nouveau clocher, où plus tard ont réussi à monter une petite cloche, et en 1948 on a élevé encore deux, plus grandes.

Près de l'église de Miklósváros a existé une école confessionnelle, desservie un temps par des prêtres, à cause de l'impossibilité de payer le salaire aux maîtres, situation qui a duré jusqu'aux années 1850, période dont on a gardé les documents relatifs aux instituteurs qui se sont préoccupés du destin de l'école, qui a fonctionné jusqu'en 1948.

L'actuelle maison paroissiale, située à proximité de l'église a été construite en 1938 à la place de celle précédente qui avait une ancienneté de plus de 130 ans.

„L'église devrait aider plus loin les lieux de culte parce que plusieurs posent des problèmes de restauration.

Seulement les réparations de la cathédrale nécessitent quelques millions de forints.

Il y a beaucoup d'églises qui ont besoin d'aide et, malheureusement, de la part des fidèles l'appui financier est trop petit pour qu'on puisse résoudre ce problème.

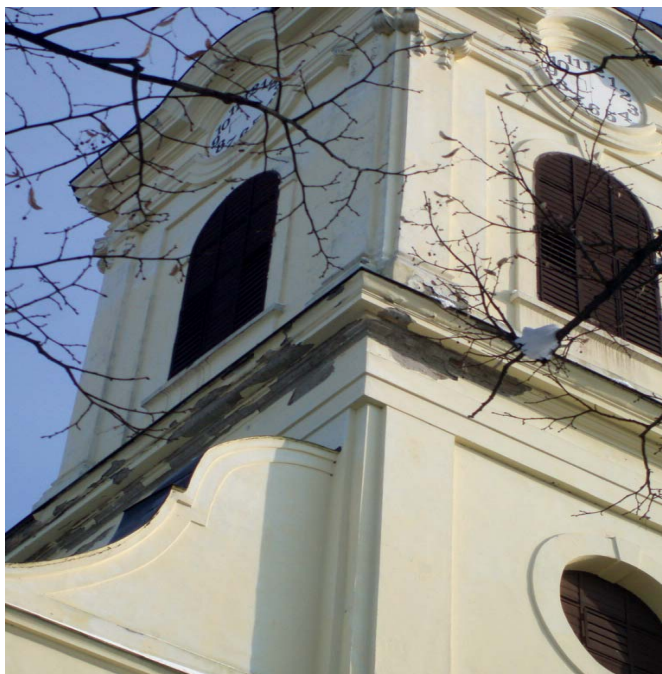
L'État hongrois nous aide, mais non en ce qui concerne la restauration. Il y a aussi des programmes européens que nous essayons d'accéder, mais ici il y a aussi des problèmes parce que la plupart sont plutôt pour la remise en état des points touristiques, et non pour des constructions religieuses - dit l'Évêque de l'Église Orthodoxe Roumaine de Hongrie, Siluan Mănuilă.”

(...) Le danger de la perte de l'identité menace toute la communauté de Roumains de Hongrie, la seule voie de conserver les traditions et la langue roumaines vivantes, étant à l'avis des représentants roumains du pays, le maintien des églises et des écoles roumaines."

(Le journal national - „Les enfants des Roumains de Hongrie ne parlent plus le roumain, même pas en famille”, le 28.09.2008)

L'église a tous les livres nécessaires au culte et une belle collection d'anciens livres d'office ecclésiastique, parmi lesquels „Le cercueil d'Or, Livre de confession chez les morts des Saintes Écritures, avec le commandement et le conseil de Son Excellence Apafi Mihai Prince de Transylvanie” imprimé en 1683, „Triodion” - 1731, „La Sainte et Divine Évangile” - 1812, „Penticostariul” - 1808.

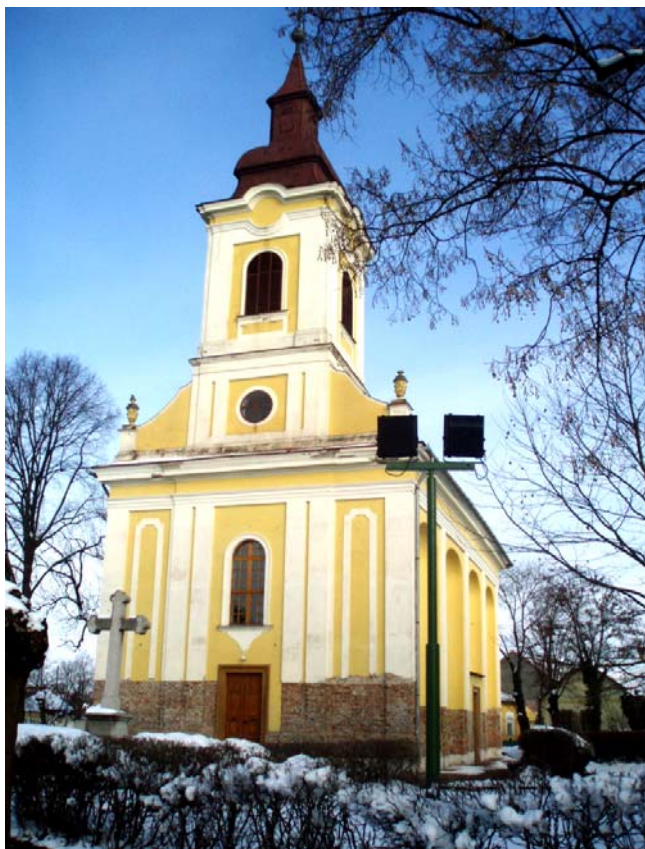
L'église de Jula (Miklósváros) a comme patron Saint Nicolas et elle se trouve dans le parc de l'Évêché (Miklós Park) au n° 2.

* * *

La localité de JULA (JULA II - KRISZTINAVAROS)

Faute d'espace pour le grand nombre des fidèles de la localité, qui participaient régulièrement aux offices de l'église de Miklósváros, ceux-ci ont sollicité l'édification d'une nouvelle église, dans la partie opposée de la ville.

Après l'approbation de cette requête, la même année, en 1834, les orthodoxes se sont élevés par leurs propres forces une chapelle avec une petite tour en bois, située sur le terrain du cimetière roumain, qu'ils ont aussi créé.

Entre les murs construits en terre, sous le toit d'échandole et la petite tour de bois se sont élevées les prières de presque mille fidèles, pendant 28 ans.

Aujourd'hui l'église se trouve dans un état avancé de dégradation, de la base du clocher sont tombés des morceaux de crépi, et elle a besoin des travaux de consolidation à l'extérieur et à l'intérieur.

En 1861, de la contribution exclusive des paroissiens, l'édification d'une nouvelle église a commencé, située sur le terrain de la paroisse, près de celle ancienne, qui était devenue insuffisante. Les travaux ont duré trois ans, et la nouvelle église est devenue un motif de fierté et de joie pour les Roumains du pays.

En 1834, l'année de la fondation du premier lieu de culte, a été créée une école paroissiale qui a fonctionné jusqu'en 1948.

La première maison paroissiale, construite en terre, a été édifée en même temps que le lieu de culte; après l'élévation de la nouvelle église, l'ancienne église a été utilisée comme maison paroissiale, jusqu'en 1943, et après la fin de la deuxième guerre mondiale a été construite une, nouvelle.

La communauté ecclésiastique dispose des livres nécessaires au culte et parmi les vieux livres religieux qui s'y sont conservés nous mentionnons: „Octoih et Catavaseriu” imprimé en 1826, „Triod” imprimé par Ion Bob en 1813 et „Apôtre, Par la grâce de Dieu le Saint” - 1764.

Les registres de l'église se sont conservés à partir de l'année 1834.

L'église de Jula (Krisztinaváros) a comme patronne Sainte Paraschiva; elle se trouve dans la rue Juhász Lukács au n° 12.

* * *

La localité de CIORVAS

Dans la localité de Ciorvaș existe actuellement une chapelle orthodoxe, élevée en 1900 par le soin des fidèles.

Dans le même immeuble les paroissiens ont préparé une petite demeure pour le prêtre, mais à cause de la situation matérielle difficile où se trouvait la paroisse, les habitants n'ont jamais bénéficié d'un prêtre, de leur destin et de cette chapelle s'est occupé celui de Bichișciaba.

Le plus grand désir des paroissiens et de prier un jour, en signe de reconnaissance, dans une belle église, dotée de tout ce qui est nécessaire pour un lieu de culte orthodoxe.

La chapelle a des dimensions réduites (7m / 6m) et elle a besoin de beaucoup de travaux de réparations à l'extérieur et aussi à l'intérieur, une iconostase étant absolument nécessaire, car à présent il n'y en a pas.

La communauté ecclésiastique est dotée de tous les livres nécessaires au culte et d'une série de vieux livres religieux, parmi lesquels „Chiriacodromion” imprimé en 1669 à Belgrade ou „Le missel de l'évêque Partenie” - 1759.

La chapelle orthodoxe de Ciorvaş a comme patrons les Saints Archanges Michel et Gabriel et elle se trouve dans la Place Székhenyi au n° 2.

* * *

La localité de BICHIS

L'église a été construite entre 1783-1789, des contributions bénévoles des paroissiens roumains, grecs et arméniens; celui qui s'est occupé des travaux de construction a été Mihai Ghiba, le premier prêtre connu de cette paroisse (1788-1809).

Au fil du temps, les habitants grecs et arméniens ont quitté la localité, ont émigré ou se sont établis dans des localités plus grandes, de sorte que l'église est restée exclusivement roumaine.

Aujourd'hui, on peut dire que l'église de Bichiș est une ruine; la fondation, les marches et les portes d'entrée, les murs, le toit tout s'effond, on s'attend à tout moment à ce qu'elle se détache et s'abîme, pièce à pièce.

Même si l'église semble totalement abandonnée et non fonctionnelle, elle a desservi aussi les fidèles de Bichișciaba après 2007, durant la période où elle était fermée pour des réparations à la suite d'un incendie provoqué par un jeune hongrois.

À Bichiș a existé une école confessionnelle, attestée dès les débuts de la communauté religieuse qui a fonctionné jusqu'en 1929.

La maison paroissiale, qui a été construite près de l'église, a été expropriée par la ville, en lui assurant en revanche un appartement dans un immeuble de la rue Kossuth.

La communauté ecclésiastique dispose de tous les livres nécessaires au culte et aussi de plusieurs vieux livres, d'office, parmi lesquels: „Les Divines et les Saintes Liturgies” de 1713, „Triod” - 1747, „Penticostarion” - 1768, „Strasnic” - 1773 ou „Le Psautier” - 1777. On a conservé aussi jusqu'à nos jours les matricules de la paroisse à partir de l'année 1788.

L'église de Bichiș a comme patronne l'Assomption; elle se trouve dans la rue Kossuth.

* * *

La localité de BICHISCIABA

Comme ils ne disposaient pas d'un lieu de culte, les fidèles orthodoxes de la localité se réunissaient dans de diverses maisons privées où l'on officiait le service religieux, situation qui a duré jusqu'en 1820, lorsqu'on a pris la décision de construire une église, objectif qu'ils ont réalisé seulement en 1837, faute de ressources financières.

Avec l'aide, durant plus de 15 ans, obtenue de la part des autres églises, des fidèles orthodoxes ou d'autres fois, après avoir traversé tout le pays pour l'accomplissement de ce rêve, les Roumains de Bichişciaba ont réussi, en 1837, à construire la première église orthodoxe roumaine de la localité.

La première reconstruction de l'extérieur de l'église date de l'année 1878 et la dernière rénovation d'une ampleur plus grande a été réalisée il y a 30 ans (1977).

En 2007, la table de l'autel, les icônes, les objets de culte et les stalles d'église ont été incendiés et quelques jours plus tard la porte latérale a été de nouveau forcée et les saintes icônes et les objets de culte ont été jetés à terre.

Cette situation n'a été remédiée ni moralement ni matériellement, l'église de Bichişciaba faisant même aujourd'hui des efforts immenses pour amasser l'argent nécessaire pour refaire les peintures et les autres objets saints détruits dans cet incendie-là.

À l'extérieur l'église a besoin aussi des travaux de réhabilitation, tenant compte que des morceaux entiers du clocher sont tombés, et d'autres sont sur le point de tomber et la clôture en fil de fer barbelé confère à l'édifice une image inadéquate.

L'église de Bichişciaba a besoin des travaux de consolidation, du fondement jusqu'au toit, où la croix, récemment montée se trouve en discordance totale avec le reste de l'édifice qui a un aspect très modeste.

Près de l'église a fonctionné une école confessionnelle, fondée en 1837 qui a été construite de l'argent des fidèles et avec des matériaux, donnés par ceux-ci, en grande partie usés.

En 1889 on a dû démolir le bâtiment, à cause de son état de dégradation.

Faute de fonds pour l'édification d'une école, les cours ont été enseignés dans la maison paroissiale qui a déménagé dans un immeuble plus petit, construit sur le terrain de l'église.

L'école confessionnelle a fonctionné jusqu'en 1920.

Aujourd'hui l'église dispose de tous les livres nécessaires à l'office et d'une série de vieux livres religieux parmi lesquels „Penticostarionul de l'évêque Climent” imprimé en 1745 et „Triodion” - 1816. Les registres religieux se sont conservés dès 1845.

L'église de Bichişciaba a comme patron Saint Nicolas. Elle se trouve dans la rue Bartok n° 53.

* * *

LE DOYENNÉ de CHITIGHAZ contient les paroisses suivantes: **Chitighaz, Aletea, Bătania, Cenadul Unguresc et Otlaca Pustă.**

La localité de CHITIGHAZ

La première église orthodoxe roumaine de Chitighaz a été élevée approximativement entre 1700-1710, on n'a pas pu établir la date exacte car on n'a pas gardé des documents de cette époque-là.

À cause de l'augmentation significative du nombre de fidèles, la petite église en bois n'a plus réussi à offrir les conditions d'espace nécessaires, de sorte que, entre 1770-1775 (on ne le connaît pas précisément) à sa place on a élevé une nouvelle église, de dimensions plus grandes.

En 1840 le clocher de l'église, initialement modeste a été remplacé par un autre, plus imposant, et dès lors on a réalisé encore quelques travaux d'amélioration: la peinture de l'intérieur en huile (1959) et la rénovation de l'extérieur (1974), le lieu de culte traversant aussi un processus de rénovation qui a commencé en 1997.

La construction de cette église s'est réalisée par de grands sacrifices des fidèles qui ont supporté en totalité les frais et la main-d'oeuvre nécessaires.

À présent, même si elle est loin d'être en parfait état, l'église, située sur une petite colline, à proximité du parc de la localité, est soignée et propre, étant l'un des rares lieux de culte orthodoxes de Hongrie qui inspire le sentiment que le rêve de nos ancêtres continue d'y vivre.

La paroisse orthodoxe de Chitighaz a soutenu le fonctionnement d'une école confessionnelle créée en 1793 qui, après la fin de la deuxième guerre mondiale a cessé définitivement l'activité.

L'église est dotée de tous les livres nécessaires au culte et conserve plusieurs vieux livres religieux, parmi lesquels „l'Évangile du métropolitaine Daniil” de 1723 et „Antologhion” - 1745. Les registres religieux se sont conservés dès 1779.

L'église de Chitighaz a comme patrons les Saints Archanges Michel et Gabriel; elle se trouve dans la rue Székhenyi n° 27/d (31).

* * *

La localité D'ALETEA

Les documents conservés attestent qu'ici ont vécu des communautés de Roumains orthodoxes il y a des siècles avant la création d'une paroisse qui s'est réalisée en 1934.

Avant sa fondation, la communauté ecclésiastique a appartenu à la paroisse d'Otlaca (Grăniceri) puis est devenue la filiale de celle de Chitighaz.

Des documents conservés dans les archives de la maison paroissiale d'Aletea résulte que, en 1947, à l'occasion de la réforme agraire la communauté des Roumains orthodoxes a été mise en possession d'un immeuble qu'ils ont transformé en chapelle, par l'élimination du mur mitoyen entre les deux chambres, la maison paroissiale se trouvant dans la partie derrière du même bâtiment.

Cette chapelle est même aujourd'hui le lieu où s'élèvent les prières des fidèles roumains, mais elle se trouve dans un état avancé de dégradation.

Après presque trois décennies où la paroisse d'Aletea n'a pas eu de cloche, car elle avait été volée, en 2008 on a réussi à obtenir l'argent nécessaire pour la remplacer, et aujourd'hui les fidèles sont appelés aux offices comme il faut.

* * *

Du prêtre de la paroisse Alexandru Şereş nous avons appris que la situation financière de la chapelle était chaque année toujours plus difficile:

...,Depuis des années nous n'avons plus de cloche parce qu'on nous l'a volée. Nous avons fait des démarches pour recevoir une cloche de Roumanie, mais en vain. Une cloche pourrait nous aider, nous aurions la possibilité d'appeler les fidèles à la Sainte Liturgie. Nous nous sommes intéressés et une cloche coûterait à peu près 400 mille forints. Nous avons fait un projet, avec l'autogouvernement roumain d'Aletea, à l'Office pour les Minorités Nationales et Ethniques de Hongrie, peut-être que nous réussiront à obtenir une cloche".

(Feuille roumaine - „L'église sans cloche / nous n'avons pas avec quoi appeler les fidèles à l'église... le 13 septembre 2007.)

Heureusement cette situation a été résolue, par l'intermédiaire du projet mentionné on a obtenu les 400000 forints nécessaires à l'acquisition d'une nouvelle cloche qui a été installée et sacrée en 2008.

„La chapelle orthodoxe romaine d'Aletea a le siège dans un immeuble reçu de la Mairie il y a 60 ans (...)

Plus d'un demi siècle a passé depuis que les fidèles ont fait la chapelle, mais dès lors le nombre des fidèles a diminué et l'état de la chapelle est déplorable.”

(Feuille roumaine - „L'Église sans cloche”, le 13 septembre 2007)

** * **

„Lorsque j'y ai été ordonné administrateur ecclésiastique il n'y avait pas d'argent, beaucoup de choses ont été mauvaises et anciennes.

Au début j'ai réparé les planchers, qui étaient brisés et les vieilles femmes trébuchaient.

On a aussi remplacé les bancs qui avaient plus de 60 ans par de nouvelles chaises et pour les habits de prêtre on a acheté de nouvelles armoires.

J'y suis venu avec 400 mille forints de mes économies personnelles, l'argent avec lequel j'ai aidé l'église et que j'ai récupéré en deux ans.

De cet argent j'ai fait construire la porte d'entrée parce que la porte ancienne était si détraquée qu'on ne pouvait plus l'ouvrir, elle était clouée. Du reste de l'argent j'ai fait construire aussi la clôture qui sépare la cour de la chapelle du jardin et un trottoir à l'entrée dans la cour.” - récit de l'administrateur ecclésiastique de la chapelle orthodoxe roumaine d'Aletea, Ioan Ardelean.

(Feuille roumaine - „L'église sans cloche / le nouveau prêtre” le 13 septembre 2007)

(...), Il arrive souvent qu'on ne réussisse pas à amasser l'argent de la collecte pour payer le chantre.

Ensuite, vous vous rendez compte dans quelle situation nous nous trouvons, lorsqu'il faut payer le courant électrique, l'eau, le gaz et d'autres. Nous nous débrouillons difficilement, le cimetière nous sauve.

Par exemple, cette année nous avons eu dix enterrements, l'année passée huit, avec les lieux du cimetière et les enterrements nous obtenons un petit revenu. Si nous n'avions pas le cimetière nous pourrions fermer la porte de l'église à jamais"- l'administrateur ecclésiastique de la chapelle orthodoxe roumaine d'Aletea, Ioan Ardelean."

(Feuille roumaine - "L'église sans cloche / le cimetière salvateur", le 13 septembre 2007)

La chapelle dispose des livres nécessaires à l'office assurés par le Patriarcat Orthodoxe Roumain et du „Penticostarion de l'évêque Climent” imprimé en 1743, dans la sainte Évêché de Râmnic. Les plus anciens documents conservés relatifs à l'activité de la chapelle commencent dès 1947.

La chapelle orthodoxe d'Aletea a comme patron Saint Nicolas. Elle se trouve dans la rue Lökösházi, n° 38.

* * *

La localité de BATANIA

La première église orthodoxe roumaine a été construite en bois, en 1784, mais peu de temps après a été détruite en totalité par un incendie.

Entre 1793-1797 les Roumains et les Serbes se sont élevé une église commune, actuellement église orthodoxe serbe qui a abrité les Roumains orthodoxes de la localité jusqu'en 1868.

Les travaux de construction de l'actuelle église orthodoxe roumaine ont commencé en 1869 et ont été achevés en 1872, le financement se réalisant de l'argent reçu comme dédommagement à la séparation de l'église serbe et surtout des donations des fidèles.

Comme le bois utilisé pour le clocher de l'église n'a pas résisté, en 1904 il a dû être changé, on a repeint à la fois l'extérieur de l'église. À peine en 1932 a-t-on réussi à refaire la peinture intérieure et à l'extérieur l'église a été partiellement rénovée en 1994, mais dès lors le crépi a été détruit presque en entier, plusieurs réparations à l'extérieur et à l'intérieur étant nécessaires, de même qu' au toit.

En 1890 on a fondé une école confessionnelle qui a fonctionné, par le soin de la communauté jusqu'en 1940.

L'église possède tous les livres nécessaires à l'office du culte et d'autres livres utiles. De même, elle dispose d'une série de vieux livres: „Antimisul” sacré en 1756, „La Sainte et Divine Évangile” de 1742.

L'église de Bătania a comme patronne l'Annonciation et elle se trouve dans la rue Hunyadi, n° 40.

* * *

La localité de CENADUL UNGURESC

Les documents qui se sont conservés jusqu'à présent attestent le fait que, en 1774, à Cenadul Unguresc existait déjà une église orthodoxe qui, à cette date-là était mentionnée comme étant très vieille.

L'église, utilisée par les orthodoxes roumains et serbes avait des dimensions réduites, à l'office pouvaient participer au moins 100 personnes.

En 1808, des contributions des fidèles roumains et serbes on a élevé une nouvelle église et une école confessionnelle, dont ont bénéficié les orthodoxes des deux nationalités jusqu'en 1878, lorsque, à cause des mésententes survenues, ils se sont séparés.

Les orthodoxes roumains ont été obligés, par un jugement civil de payer, comme dommages-intérêt aux Serbes, 10.000 forints pour l'église et 2.250 forints pour l'école confessionnelle qui fonctionnait auprès de celle-ci, restant en échange avec les deux établissements.

L'église fonctionne aujourd'hui même, en 1993-1994 on lui a apporté une série d'améliorations à l'extérieur, mais on aurait encore besoin de plusieurs travaux de rénovation à l'extérieur de l'édifice où le crépi présente beaucoup de fissures, et surtout à l'intérieur.

L'école confessionnelle a définitivement cessé l'activité en 1948.

„Les travaux suivants qu'il faut nécessairement réaliser seraient la consolidation statique de l'église, car sur le plafond de l'église il y a une fissure géante qui met en danger la stabilité des murs.

Maintenant il ne pleut plus dans l'église, chose pour laquelle au nom personnel et au nom des fidèles de Cenadul Unguresc nous remercions les représentants du Département pour les Relations avec les Roumains de Partout, qui ont compris nos chagrins et nous ont aidés (...)

Nous avons l'espoir que, à l'avenir, nous pourrions réaliser notre objectif, celui de faire une rénovation intérieure, les fenêtres et les deux portes de l'entrée sont dans un état avancé de dégradation, à cause des vitres en mauvais état il y a du courant dans l'église qui détruit peu à peu la fresque et l'iconostase de grande valeur.

Parce que c'est un bâtiment de 200 ans nous avons aussi des problèmes avec l'humidité des murs, nous voudrions peindre les chaises, rénover la fresque et beaucoup d'autres petits travaux.

Nous espérons, grâce au Bon Dieu, recevoir l'appui nécessaire et que le Département pour les Relations avec les Roumains de Partout nous aide aussi à l'avenir.”

(Le prêtre de la paroisse Aurel Becan dans Feuille roumaine - „Une église de 200 ans, avec un nouveau toit” le 28 août 2008.)

L'église dispose de tous les livres nécessaires au culte et d'une série de vieux livres, parmi lesquels „Triod de l'évêque Inochentie" imprimé en 1731. Les registres religieux sont gardés depuis 1808.

L'église de Cenadul Hongrois a comme patronne l'Ascension. Elle se trouve au centre de la commune, 44, rue Föút .

* * *

La localité D'OTLACA PUSTA

La formation et la création de la localité Otlaca Pustă est de date relativement récente, ce processus ayant eu lieu la dernière décennie du XIXème siècle.

Située à proximité de la localité de Chitighaz, les fidèles orthodoxes appartenaient à cette paroisse et participaient aux offices de l'église orthodoxe voisine.

À partir de 1898 les services religieux ont été officiés dans l'immeuble de l'école confessionnelle d'Otlaca Pustă, ouverte par le soin de Ștefan Rusu (1857-1941) qui, plus tard, a fondé le lieu de culte qui a desservi jusqu'à présent des centaines d'âmes.

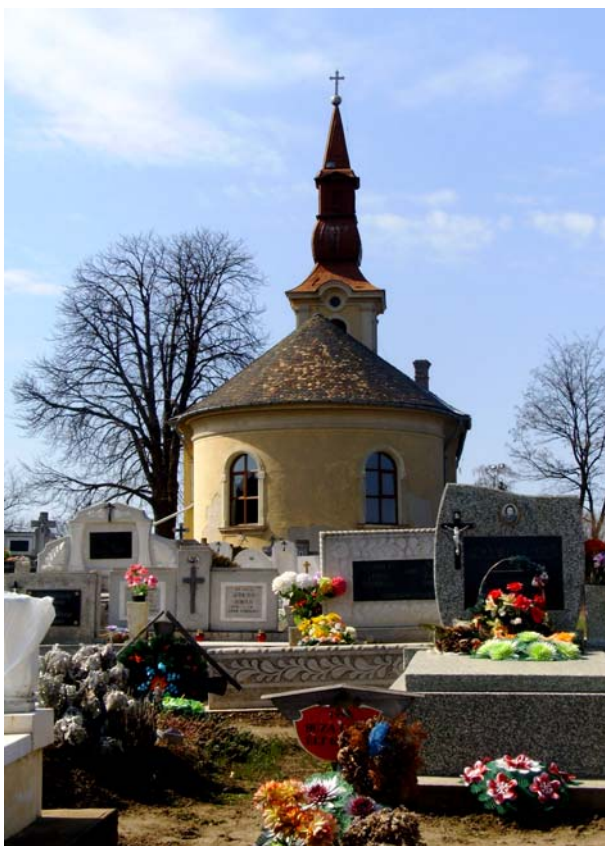

Ainsi, l'église de la localité, qui date depuis 1913, la maison paroissiale et l'école confessionnelle (1898) ont été créées par la générosité du fidèle orthodoxe Ștefan Rusu et de sa femme, Zenobia Drăganu.

En outre, les deux ont donné, de leur propre fortune, une surface de 25 arpents de terre arable au bénéfice du prêtre et 34 arpents pour l'instituteur.

De même, Ștefan Rusu et Zenobia Drăgan ont donné un terrain pour la création d'un cimetière propre pour les fidèles orthodoxes de la localité.

L'église possède les livres nécessaires au culte mais aussi deux anciens livres de grande valeur: „Antologhion nommé la Fleur des Chants, qui contient la coutume des repas mortuaires Divins et de la Très Sainte Mère de Dieu la Vierge Marie, des saints nommés qu'on célèbre au cours de l'année et des saints publics célébrés chaque jour” - imprimé en 1737 et „Penticostar de l'évêque Climent” - 1743. Les registres de la paroisse se sont conservés à partir de 1913.

L'église d'Otlaca Pustă a comme patronne l'Ascension et elle se trouve dans la rue Kossuth n° 15-17.

* * *

BUDAPEST

Au début, les orthodoxes de Budapest ont vécu dans une seule communauté ecclésiastique, fondée par les Grecs et les Macédoniens-roumains, nommée l'église grecque-valaque. À cause des disputes apparues entre ses membres, en 1888 les Macédoniens-valaques et les Roumains autochtones ont été exclus par les Grecs, en conséquence, en 1900, ils ont fondé une communauté ecclésiastique propre.

La requête concernant la fondation de cette communauté „indépendante” et l'édification d'une église propre a été approuvée, mais non sans se heurter à des difficultés de la part de l'évêque serbe de Buda, qui a argumenté sa réponse négative par le motif que les Valaques de tout genre n'ont rien en commun avec l'orthodoxie grecque, ils étaient sous la juridiction serbe.

Malgré ceci, dans la base de l'approbation du palatin de Buda, au nom de l'empereur, de la contribution des fidèles et de la donation du Macédonien-roumain Dumitru Arghir, la communauté orthodoxe a édifié une église, les travaux étant achevés en 1791, la nouvelle église portant le nom de la patronne l'Assomption.

Les nombreuses mésententes entre les Grecs et les Valaques concernant l'élection du prêtre, de la langue de l'office ou même de la dénomination de la communauté ecclésiastique récemment créée ont mené à des essais répétés des Grecs de se séparer des Valaques et de fonder leur propre communauté et église séparées, leurs sollicitations restant pourtant sans les approbations nécessaires.

La situation des Roumains s'est empirée, mais en 1888, année où les Grecs ont pris la décision de supprimer le poste de prêtre roumain et d'éliminer la langue roumaine de la liturgie, d'annuler les deux postes d'instituteur et de chantre roumain et de suspendre de la fonction d'administrateur ecclésiastique les deux roumains autochtones de Budapest.

Cette résolution a reçu l'accord du Ministère des Cultes Hongrois et l'élément roumain a été éliminé totalement de la communauté ecclésiastique, les Roumains ont pourtant reçu le droit de se fonder une communauté religieuse propre.

En dépit des immenses efforts et des nombreuses interventions, en Hongrie et en Roumanie, pendant 12 ans on n'a pas réussi à édifier une église, les Roumains ne pouvaient pas participer aux liturgies, n'avaient pas de places où se confesser, où recevoir la communion.

Ils étaient, selon les propres appréciations, „un troupeau sans berger”.

En 1900 on a réussi à former un comité paroissial, mais jusqu'à l'obtention des fonds nécessaires à l'édification d'une église, du terrain afférent et de tout ce qui était nécessaire, ce comité a demandé à la Fondation „Gojdu”, qu'on abritât, provisoirement, dans l'appartement de la

fondation de la rue Holló út 8 une chapelle orthodoxe, demande acceptée par les représentants de la fondation.

Cependant la situation de provisoire ne s'est jamais terminée, et à présent les orthodoxes roumains de Budapest bénéficient de la même chapelle, abritée dans l'appartement de la Fondation „Gjdu”, situé au premier étage de l'immeuble.

D'ailleurs, Emanuil Gojdu, considéré comme l'un des grands bienfaiteurs des orthodoxes roumains a laissé toute sa fortune „à cette partie de la nation roumaine de Hongrie et de Transylvanie, qui respecte la foi orientale orthodoxe”, mais les bénéficiaires testamentaires n'ont reçu qu'une partie insignifiante des biens légués.

L'école confessionnelle de Budapest a été créée en 1808 et elle a fonctionné jusqu'en 1888, lorsque la communauté orthodoxe des Roumains s'est définitivement séparée de celle grecque.

La chapelle orthodoxe de Budapest se trouve dans la rue Holló út n° 8 et a comme patron le „Saint Jean-le-Précurseur”

* * *

LES SIGNAUX D'ALARME

à l'égard de la situation difficile où se trouvent les églises orthodoxes roumaines de Hongrie, restent sans écho jusqu'à présent.

„La situation des Roumains orthodoxes de Hongrie est catastrophique. Ainsi, sur le papier il y a 20 églises, 11 prêtres actifs et un retraité, un évêque et un vicaire.

En réalité, la majorité des églises sont dans un état pitoyable, il n'y a pas de fonds pour leur rénovation.

Un autre fait grave est qu'une partie de ces églises a appartenu au rite réformé et n'ont pas d'iconostases, icônes.

Désespérés, les Roumains ont confectionné des portes impériales de placage!"

www.catacombeleortodoxiei.ro

(...) „La plupart des Roumains établis en Hongrie sont chrétiens orthodoxes, à Gyula se trouve l'Évêché Orthodoxe Roumaine de Hongrie, qui fait partie de la Métropole de Banat.

La cathédrale de l'Évêché de Gyula a une ancienneté de 200 ans et elle a été construite par les chrétiens et les fidèles roumains établis là-bas, très près de l'ancienne cité de Gyula. Le bâtiment de l'Évêché, comme celui des autres Églises roumaines de Hongrie, a besoin de réparations importantes et de la restauration de la peinture, mais on obtient difficilement de l'argent (...)

L'Évêque Siluan Mănuilă a parlé aussi du danger de la perte de l'identité, reconnaissant que le nombre des fidèles qui viennent chaque dimanche à l'église n'est pas si grand.

À l'avis du représentant de l'Évêché aux offices en roumain chaque dimanche participent entre 30 et 60 fidèles, une possible explication étant le nombre réduit des Roumains de la communauté (...)

„Même si beaucoup ne parlent plus le roumain, au moins ils ont conservé la conscience d'être roumains, et les églises roumaines d'ici sont peut-être la plus importante chose de leur vie et de leurs familles”, considère l'évêque.”

(„Les enfants des Roumains de Hongrie ne parlent plus le roumain même en famille” - matériel paru dans „Le Journal national”, le 28.09.2008)

„Depuis de longues années, l'état hongrois finance les églises uniquement sur la base du pourcentage de 1% que les citoyens peuvent donner à l'église à laquelle ils appartiennent.

J'ai écrit qu'ils pouvaient le donner, parce que personne n'en a l'obligation.

Maintenant nous sommes justement pendant la période où avec les déclarations de revenu on peut déposer les déclarations d'octroi du pourcentage de 1% pour les églises.

Malheureusement, beaucoup de fidèles ne se déclarent pas à cet égard, ainsi l'argent reste dans le grand sac d'argent de l'État.

Et cette quote est seulement de 1% et non de 10% comme on demande à chaque fidèle dans le Vieux Testament.

Le dîme est un sujet dont on a discuté chez nous à l'époque de Sa Sainteté Sofronie, l'ex évêque de Jula, parce que la méthode actuelle de finacement des églises de Hongrie désavantage catégoriquement les petites églises, comme celles des Roumains orthodoxes.

À une réunion récente de la direction de notre Évêché et des prêtres on a posé de nouveau le problème du financement de l'église, en essayant de chercher des méthodes pour résoudre le bon fonctionnement de notre vieille église.

L'une des idées lancées à cet entretien a été celle que l'église devait demander l'aide de l'Autogouvernement du Pays des Roumains de Hongrie, qui gère la plupart de l'argent de toutes nos institutions, l'argent qui est d'ailleurs destiné à toute la communauté roumaine et non à un petit groupe de personnes.

Au fond, l'idée n'est pas mauvaise, mais les expériences de plusieurs années ne montrent pas qu'il y aurait une chance pour atteindre ce but. À part quelques compléments aux rénovations des églises ou certains programmes, APRH n'accorde aucune aide pour le fonctionnement de l'Église Orthodoxe Roumaine.

Par le fonctionnement on ne comprend pas seulement les salaires des prêtres, mais toutes les démarches que l'église fera à l'avenir pour conserver l'identité, la foi et la langue roumaines sur ces terres.

Le rôle très important de l'église orthodoxe dans la vie de notre communauté est inévitable.

Nous sommes fermement convaincus qu'au début du XXIème siècle nous pouvons encore parler d'une communauté roumaine en Hongrie, si petite qu'elle soit, car notre église s'est obstiné à survivre pendant les temps difficiles du communisme, et les prêtres ont maintenu vivantes la foi et la langue de nos ancêtres.

Jusqu'à présent, l'église orthodoxe roumaine est la seule institution de Hongrie où la langue officielle est le roumain. Je pense que ceci dit tout. Ni les écoles, ni les maternelles ou l'autogouvernement.

Vu ceci c'est un suicide si nous ne donnons pas l'aide nécessaire à cette institution qui peut garantir encore des années l'existence des Roumains dans nos villages et nos villes."(...)

(Éditorial „Le dîme”, signé par Eva Iova dans la Feuille Roumaine.)

„Appel

Bien aimés fils et filles de l'Église,

Pour garder sans interruption l'unité de foi et de prière avec nos ancêtres et une relation continue avec la Sainte Église, l'Évêché Orthodoxe Roumaine de Hongrie a grand besoin de votre contribution.

La législation en vigueur dans le pays prévoit la séparation entre l'église et l'État et pour le fonctionnement des églises et des communautés religieuses est prévue comme forme d'aide l'offre de 1% de l'impôt des citoyens aux églises ou aux communautés religieuses.

Aucun secret pour personne la baisse continue et constante du nombre de fidèles enregistrés officiellement aux registres de l'Évêché Orthodoxe Roumaine de Hongrie.

Aucun secret pour personne que, par gentillesse nous n'avons pas imposé une taxe unitaire pour le culte. En outre, nous n'avons obligé personne à contribuer financièrement à l'entretien de l'institution religieuse à laquelle on appartient, dans les conditions où, par exemple d'autres rites religieux exigent obligatoirement une offre de 10% du gain, selon les commandements donnés par Dieu aux gens et consignés dans le Livre Saint - la Bible.

Si vous voulez que l'église dont vous faites partie, où vous avez été baptisés et mariés, qui a enterré vos ancêtres et dans les cimetières de laquelle, avec peu d'argent et sans aucune condition sont enterrés tous ceux qui demandent cette chose, dans la base d'une simple déclaration que les ancêtres ont été roumains et orthodoxes et sont enterrés dans le cimetière respectif, si vous voulez que l'Évêché où se lèvent continuellement des prières pour vos ancêtres et on fait des tentatives désespérées de survivre, de transmettre vers les jeunes peu nombreux qui portent encore les traces d'une éducation roumaine et chrétienne du trésor hérité des ancêtres, résiste, nous vous prions maintenant, au dernier moment d'offrir 1% de l'impôt sur le revenu, vous et vos fils et filles, Vos petits-fils et Vos petites-filles à l'Évêché Orthodoxe Roumaine de Hongrie.

Si vous croyez à l'avenir de l'Église Roumaine de Hongrie, accomplissez votre tâche envers la foi de vos grands-parents et de vos arrière-grands-parents.

Offrez 1% de l'impôt sur le revenu, Vous et les membres de Vos familles, bien que la famille soit roumaine ou mixte. L'obligation morale d'une personne qui entre dans une famille mixte est de respecter, aider et soutenir financièrement la vie spirituelle et matérielle de la communauté minoritaire dans laquelle elle est entrée volontairement.

L'avenir, la préoccupation pour l'éducation des enfants, des jeunes humbles devant Dieu et l'honneur des parents, de la famille, de la communauté sont entre vos mains

Au nom des prêtres et des députés élus dans les organes délibératifs et exécutifs ecclésiastiques,

Sofronie,

Évêque de la Diocèse Orthodoxe Roumaine de Hongrie"

*(„L'Évêché Orthodoxe Roumaine de Hongrie
demande l'aide des fidèles”-
appel publié le 03.02.2006 dans plusieurs
magazines et sites Internet à caractère religieux.)*

L'appel de Sa Sainteté dr. Laurențiu Streza, Métropolitaine de Transylvanie aux membres de la Commission Juridique du Sénat de Roumanie relatif à l'Héritage de la Fondation Gojdu

„Vos Excellences Messieurs les Sénateurs,

Membres de la Commission Juridique du Sénat de Roumanie

Nous soussignés, Laurențiu Streza, Métropolitaine de Transylvanie, en qualité de président de la Fondation Gojdu, ayant le siège à Sibiu, au nom des 15 prélats hiérarques orthodoxes de Transylvanie, Banat et Hongrie et des plus de 4.500.000 Roumains orthodoxes, bénéficiaires du testament du grand bienfaiteur, avec considération et confiance, demandons l'aide à nos

élus de la Chambre supérieure du Parlement pour la résolution correcte des dispositions testamentaires, concernant la Fondation Gojdu, pour accomplir notre tâche devant Dieu et devant nos ancêtres.

Du point de vue légal et moral, de l'héritage Gojdu ne peuvent disposer ni l'État roumain, ni l'État hongrois, car il n'est pas propriété publique, mais propriété privée. C'est pourquoi, nous, l'Église de Transylvanie, qui reconnaît le traité bilatéral avec nos voisins, nous n'avons pas le droit de renoncer à un bien qui n'est pas le nôtre, mais qui appartient à nos fidèles.

Nous avons été surpris que dans l'Accord entre le Gouvernement de Roumanie et le Gouvernement de la République hongroise, par la création d'une nouvelle fondation, qui disposera de tout l'héritage d'Emanuil Gojdu, de Hongrie et de Roumanie, on eût exclu l'héritier testamentaire, consigné à l'article 7 du Testament, c'est-à-dire la partie de la "nation roumaine de Hongrie et de Transylvanie, qui tient à la loi orientale orthodoxe."

Nous constatons avec regret que cet Accord annule pratiquement l'Accord entre la Roumanie et la Hongrie de 1937, ratifié par les Parlements des deux pays, qui est en vigueur et qui, à présent est le fondement juridique en vertu duquel la Fondation Gojdu peut entrer en possession de l'héritage testamentaire. Comme il est connu, la volonté testamentaire a décidé que la fortune fût administrée par une fondation roumaine permanente, la Fondation Gojdu, sous le patronage de la Métropole de Transylvanie, par le Métropolitain et les „évêques orientaux orthodoxes”.

Le droit à l'héritage et à l'administration des propriétés, conformément au testament est détenu par cette Fondation Gojdu, qui depuis 1996 a repris l'activité à Sibiu. Vu la décision du Saint Synode de l'É.O.R. du 4 avril 2003, la Fondation Gojdu est reconnue par l'Église Orthodoxe Roumaine comme la seule héritière légale des biens patrimoniaux nationalisés par les deux États communistes - la Hongrie et la Roumanie - en 1952.

Nous apprécions les démarches de l'État roumain auprès de l'État hongrois pour la récupération du patrimoine mobile et immobile, mais, étant donné que toutes les églises d'ethnie hongroise de Transylvanie ont revendiqué tous leurs héritages, il convient et il est juste et moral que l'État roumain, par le Gouvernement et le Parlement, défende les droits des Roumains orthodoxes de Hongrie et de Transylvanie, prévus pour eux seulement dans le testament d' Emanuil Gojdu.

Que Dieu nous aide afin que nous puissions rester en bon voisinage, dans la cadre de l'Union Européenne, en respectant à la fois le droit testamentaire légal de ceux que Vos Excellences représentent et défendent.

De l'approbation de la Commission Parlementaire et du vote du Sénat dépend maintenant le sort de cet important héritage et la chance des futurs bénéficiaires.

Nous vous prions de recevoir les bénédictions, le remerciement et la considération de l'Église pour la mission difficile et importante que vous devez accomplir.

Président de la Fondation Gojdu - Sibiu

+ Dr. Laurențiu Streza

Métropolitaine de Transylvanie"

L'appel de Sa Sainteté dr. Laurențiu Streza - Métropolitaine de Transylvanie - n'est resté sans écho, il a été repris et débattu d'une série de dignitaires roumains, présenté sur des chaînes de télévision et radio, pourtant le résultat est que même aujourd'hui les Roumains orthodoxes de Hongrie et de Transylvanie n'ont pas accès à l'héritage légué par Emanuil Gojdu.

„(...) L'objectif principal des Roumains doit être le respect de la volonté testamentaire d'Emanuil Gojdu qui montre clairement comment et à qui, pour quoi et pour qui il donne ses biens.

Il est temps que le droit de propriété exprimé comme volonté testamentaire soit respecté en Roumanie et aussi en Hongrie. 90% de la valeur de la Fondation Gojdu doit ainsi revenir à ses bénéficiaires (...)

Les accords signés en 2002 par les Gouvernements roumain et hongrois ont essayé d'instituer un pont historique de liaison entre la Roumanie et la Hongrie, mais il semble que cette chose n'ait pas empêché les autorités hongroises de transférer les Cours Gojdu dans la propriété de la Mairie de secteur qui, à son tour, a vendu aux enchères la propriété à un agent privé.

J'espère que la Roumanie et la Hongrie trouveront les ressorts nécessaires et, par cette voie, je m'adresse spécialement au Ministère de la Culture et des Cultes, aussi au Ministère des Affaires Étrangères, dans la sphère duquel entre, principalement ce problème, qu'elles ne renoncent pas et qu'elles résolvent ce dilemme pour garder un bon rapport de coopération entre la Roumanie et la Hongrie.

La récupération de l'héritage de notre grand roumain Emanuil Gojdu constitue un de nos droits, des Roumains, dont aucune institution, autorité publique ou de divers privés ne doivent pas nous privés”

(Cornel Popa - intervention relative à la Fondation Gojdu; Stenogramme de la réunion de la Chambre des Députés du 7 juin 2005.)

„En 1869, Emanuil Gojdu, l'un des plus brillants avocats de l'Empire de l'Autriche-Hongrie, possesseur d'une impressionnante fortune, décidait par testament d'en laisser la plus grande partie, je cite „aux Roumains orthodoxes de Hongrie et de Transylvanie”, à eux, et à personne d'autre.

Une autre décision testamentaire stipulait que cette fortune devait être administrée par une fondation qui porte son nom, fondation qui a fonctionné entre 1870-1917, accordant des milliers de bourses aux Roumains de Transylvanie. Mais les temps, les guerres ont fait que cette démarche patriotique immerge dans l'oubli. En 1952, le gouvernement communiste hongrois a nationalisé toutes les propriétés de la fondation de Budapest et non seulement.

En 1996, après des démarches répétées, la fondation se recrée à Sibiu. À ce moment-là elle est conduite par Sa Sainteté Laurențiu Streza, métropolitain de Transylvanie. Si initialement la fondation luttait contre la législation hongroise, qui n'avait aucune décision liée aux biens détenus par les fondations privées, ce qui faisait impossible toute récupération, maintenant, c'est le comble, elle doit lutter contre certaines décisions du Taité roumain-hongrois parce que, sur sa base on a initié une ordonnance d'urgence qui stipulait ni plus ni moins la création d'une nouvelle fondation roumaine-hongroise, cette fois, qui disposât de l'héritage Gojdu en Hongrie et aussi en Roumanie.

La protestation de Sa Sainteté Laurențiu Streza, adressée récemment à la Commission juridique, de nominations, discipline, immunités et validations du Senat et des parlementaires, protestation faite au nom de l'Église Orthodoxe Roumaine, l'Église nationale de Transylvanie et de plus de 4,5 millions de Roumains orthodoxes du pays, le conteste, mais aussi le fait que, de quelques articles inclus dans l'ordonnance a été exclu justement l'héritier testamentaire prévu à l'article 7 du Testament, c'est-à-dire la part,

je cite „de la nation roumaine de Hongrie et de Transylvanie qui tient à la loi orientale orthodoxe”. En outre, Sa Sainteté accuse que, dans ses dispositions l’ordonnance stipule le rachat avec de l’argent du budget, je répète du budget, des propriétés Gojdu, un bien des Roumains orthodoxes. Encore plus grave, par la mise en application de cet accord, par le rachat des biens qui appartiennent de droit à la Fondation Gojdu, la Roumanie reconnaîtrait plus ou moins que la nationalisation hongroise de 1952, le vol que les communistes hongrois ont commis non de leur pays, mais de la fortune des millions de Roumains orthodoxes transylvains.

Voici pourquoi, mesdames et messieurs, nous avons le devoir de soutenir les démarches de Sa Sainteté Laurențiu Streza, métropolite de Transylvanie, qui tient à rappeler que, du point de vue légal et moral, de l’héritage Gojdu ne peuvent disposer ni l’État roumain ni l’État hongrois, celui-ci n’étant pas propriété d’État, mais „propriété privée appartenant à nos fidèles”, je ferme la citation.

En ce qui nous concerne, je sollicite au Ministère des Affaires Étrangères de Roumanie qu’il commence d’urgence à finaliser les démarches, dans le plus bref délai pour que cette importante richesse immobilière entre dans la possession du propriétaire de droit, la Fondation Gojdu, dirigée par Sa Sainteté Métropolite de Transylvanie, car ceci est juste, correct et moral. Eux, les fidèles roumains et il n’y a qu’eux, maintenant et à l’avenir doivent être les bénéficiaires de cette immense fortune, comme a été la volonté d’Emanuil Gojdu, et nous, leurs élus, nous devons les aider à entrer le plus vite possible dans la possession de cette fortune. Je vous en remercie.”

(Déclaration politique d’Alexandru Ioan Morțun ayant comme thème les propriétés qui on appartenu à la Fondation Gojdu - du sténogramme de la Réunion du Sénat du 25 février 2008)

„La problématique de la Fondation Gojdu revient à l’actualité. Sa Sainteté dr. Laurențiu Streza, Métropolite de Transylvanie, a adressé à la Commission juridique du Sénat de Roumanie une lettre dans laquelle il demandait la résolution correcte des dispositions testamentaires concernant la Fondation Gojdu.

En tant que président de la Fondation Gojdu, ayant le siège à Sibiu, le Métropolite de Transylvanie précise qu'il parle au nom des 15 prélats orthodoxes de Transylvanie, Banat et Hongrie et des plus de 4.500.000 Roumains orthodoxes". „Du point de vue légal et moral, de l'héritage Gojdu ne peuvent disposer ni l'État roumain ni l'État hongrois, car il n'est pas propriété d'État, mais propriété privée. C'est pourquoi, nous, l'Église de Transylvanie, qui reconnaissons le traité bilatéral avec nos voisins, nous n'avons pas le droit de renoncer à un bien qui n'est pas le nôtre, mais appartient à nos fidèles" dit Laurențiu Streza. Le prélat se déclare surpris que dans l'accord entre le Gouvernement de Roumanie et le Gouvernement de la République Hongroise, par la création d'une nouvelle fondation, qui disposera de tout l'héritage d'Emanuil Gojdu, de Hongrie et de Roumanie „on ait exclu l'héritier testamentaire, prévu à l'art. 7 du Testament, c'est-à-dire la part de la nation roumaine de Hongrie et de Transylvanie qui tient à la loi orientale orthodoxe". (...)

Conformément à l'accord roumain-hongrois, avec les fonds alloués par les deux gouvernements, la fondation augmentera son patrimoine des immeubles des Cours Gojdu de Budapest, qui sont en rénovation, mais qui sont sur le point de devenir quelques-uns des repères de la capitale hongroise, du point de vue culturel et économique. La fondation publique devrait racheter, avec de l'argent du budget, les biens Gojdu et sélectionner les boursiers roumains et hongrois.

Les contestataires de cet accord soutiennent que l'ordonnance enfreind le droit de propriété, héritage et liberté des cultes religieux dont la fondation „Emanuil Gojdu" de Sibiu, fondée en 1996 devrait réjouir. Par la mise en application de cet accord, par l'acte de rachat de certains biens qui appartiennent de droit à la Fondation Gojdu, la Roumanie reconnaît la nationalisation hongroise de 1952, soutiennent les critiques de l'accord. La législation hongroise n'a - à présent - aucune disposition relative aux biens détenus par les fondations privées, ce qui rend impossible toute récupération des biens légués aux Roumains par Eamanuil Gojdu (...)

(Source: Trinitas - aspects de „l'EOR rappell aux parlementaires la Fondation Gojdu"- B. Apostolescu, le 15 février 2008.)

TABLE DES MATIÈRES

Avant-propos	pag. 170
Introduction	pag. 172
Églises Orthodoxes Roumaines du Doyenné de Micherechi	
La localité de Micherechi (Méhkerék)	pag. 178
La localité d'Apateu (Körösszegapáti)	pag. 180
La localité de Crîstor (Sarkadkeresztúr)	pag. 183
La localité de Darvaş (Darvas)	pag. 186
La localité de Jaca (Zsáka)	pag. 189
La localité de Peterd (Mezőpeterd)	pag. 195
La localité de Veherd (Vekerd)	pag. 198
La localité de Săcal (Körösszakál)	pag. 200
Les Églises Orthodoxes Roumaines du Doyenné de Jula	
La localité de Jula (Gyula) - Miklosvaros	pag. 202
La localité de Jula (Gyula) - Krisztinavaros	pag. 207
La localité de Ciorvaş (Csorvás)	pag. 210
La localité de Bichiş (Békés)	pag. 212
La localité de Bichişciaba (Békéscsaba)	pag. 215
Les Églises Orthodoxes Roumaines du Doyenné de Chitighaz	
La localité de Chitighaz (Kétegyháza)	pag. 218
La localité d'Aletea (Elek)	pag. 220
La localité de Băţania (Battonya)	pag. 224
La localité de Cenadul Unguresc (Magyarcsanád)	pag. 226
La localité d'Otlaca Pustă (Pusztatölkés)	pag. 228
La chapelle Orthodoxe Roumaine de Budapest	pag. 233
Signaux d'alarme concernant la situation difficile dans laquelle se trouvent les églises roumaines orthodoxes de Hongrie, sans échos jusqu'à présent	pag. 235
Table des matières	pag. 245
Bibliographie	pag. 247

ANDREI ȘAGUNA

BIBLIOGRAPHIE

- Berenyi, Maria. *Aspects nationaux-culturels de l'histoire des Roumains de Hongrie (1785-1918)*, Budapest: Tankonyvkiado Livres „Dunărea”, 1990.
- Csobai, Elena. *Histoire des Roumains de Hongrie d'aujourd'hui*. Giula, 1996
- Misaroş, Teodor. *De l'histoire des communautés des Églises orthodoxes Roumaines de la République de Hongrie*; Budapest: Tankonyvkiado, 1990.
- Păiuşan, Radu.
Cionchi, Ionel. *Une histoire des Roumains de Hongrie*. Timișoara: Édition Eurostampa, 2003.
- Santău, Gheorghe. *Recherches historiques au bénéfice des Roumains de Hongrie*. Baia Mare; Édition Iulius - Collection nation, 2005.
- * * * *Des Roumains du département Hajdu-Bihar*. En: „Tems - revue de culture”, 1985, Gyula, pag. 7-21.
- * * * *Situation de notre langue maternelle*. En: „Tems - revue de culture”, 1985, Gyula, pag. 25-35.

APEL - FELHÍVÁS

Oferiți

1%

din impozitul Dumneavoastră
Bisericii Ortodoxe Române din Ungaria!

Cod tehnic: **0293**

Ajănlják fel adójuk

1%-át

a Magyarországi Román Ortodox
Egyháznak!

Technikai kód: **0293**

